

Lisa 10 Lihtsustatud õppekava

1. Lihtsustatud õppekava rakendamine

Kooli õppekava üldosas kirjeldatud põhiväärtused, läbivad teemad, nende käsitlemise põhimõtted ning nende realiseerimiseks loodud õpikeskkonna tingimused, õpilaste hindamine, õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevused, ülekooliliste ja koolidevaheliste projektide kavandamise põhimõtted, õpilaste ja vanemate teavitamise ja nõustamise korraldus, õpilaste juhendamise ja hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted, tugiteenuste rakendamise kord, õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted, õpilaste õppimise arvestamine mitteformaalõppes, karjääriteenuste pakkumise põhimõtted kehtivad ka lihtsustatud õppe taseme õpilastele.

1.1 Sihiseade lihtsustatud õppes

1) Lihtsustatud õppe põhiülesanne on toetada ja suunata tõhustatud või erituge vajava õpilase arengut. Iga õpilase hariduslike erivajaduste ületamiseks või vähendamiseks rakendatakse temale sobilikke eripedagoogilisi meetodeid. Õpilasele koostatakse individuaalne õppekava, milles esitatakse vähendatud või ka kõrgendatud nõuded õpitulemustele.

2) Lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 46 lõikest 7 koostatakse lihtsustatud õppe õpilasele individuaalse arengu jälgimise kaart (IAJK). Individuaalse õppekava koostamisel lähtutakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil olevast teabest.

3) Lihtsustatud õppe sisu on valdavalt suunatud praktiliste oskuste ja teadmiste omandamisele. Õpetamine, kasvatamine ja arengu toetamine toimub valdavalt praktilise õppeviisi (harjutamise) kaudu.

4) Kooli õppe- ja kasvatusprotsessis kujundatakse õpilastel suutlikkust ja oskusi, et pingutada jõukohasel viisil ning teha koostööd nii eakaaslaste kui ka erinevate täiskasvanutega. Taotletakse, et õpilastel kujuneksid teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad neil (vajaduse korral suunamise või abiga) jälgida, hinnata ning kohandada oma käitumist ja õpitegevust.

5) Väärtushoiakute kujundamisel taotletakse, et õpilane tunneb vastutust oma tegude tagajärgede eest, järgib üldlevinud väärtusi, määratleb end riigi kodanikuna.

6) Teadmiste, väärtushinnangute ja praktiliste oskuste kujunemist toetab järjepidev koostöö erinevate osaliste vahel. Tähtis on õpetajate, tugispetsialistide ja lastevanemate koostöö (ühised nõudmised, samalaadne abi jms).

1.2 Lihtsustatud õppekava rakendamine

Kool rakendab õpilaste erivajadustest tulenevalt vajadusel lihtsustatud riiklikku õppekava (LÕK) vastavalt Põhikooli- ja gümnaasiumiseadusele ning Vabariigi Valitsuse määrusele „Lihtsustatud riiklik õppekava“.

LÕK rakendatakse nende õpilaste puhul, kellele Rajaleidja nõustamiskomisjoni otsusega on määratud lihtsustatud õpe. Õppimise tingimused ja eesmärgid lepatakse kokku koostöös koduga.

Õppetöö LÕK alusel toimub väiksemas õppekoormuses ja diferentseeritud sisuga, arvestades õpilaste individuaalseid võimeid ja arenguvajadusi. Õppetöö planeerimisel kasutatakse lihtsustatud õppekava ainekavade eesmärgid ja õpitulemusi.

Hindamine lähtub õpilase individuaalsetest õpieesmärkidest ja lihtsustatud õppekava nõuetest. Vajadusel rakendatakse kujundavat hindamist ning erivajadustega arvestavaid hindamismeetodeid.

Kool tagab LÕK-i õpilastele tugisüsteemi (eripedagoog, psühholoog, abiõpetaja, sotsiaalpedagoog).

Kool arvestab lihtsustatud õppe õpilase puhul seadusliku esindaja taotluse alusel õpilase õppimist mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses koolis õpetatava osana, tingimusel, et see võimaldab õpilasel saavutada kooli või individuaalse õppekavaga määratud õpitulemusi.

Kool korraldab õpilaste ja vanemate teavitamist edasiõppimisvõimalustest ning tagab õpilastele karjääriteenuste (karjääriõpe, -info või -nõustamine) kättesaadavuse. Koostööd tehakse Töötukassaga.

Lihtsustatud õppe õpilane teeb loovtöö III kooliastmes. Kui kooli õppenõukogu otsustab, et õpilane ei ole loovtöö koostamiseks võimeline, peab õpilase individuaalses õppekavas loovtöö koostamise asendama mõne muu jõukohase õppeülesandega, mis taotleb üldjoontes samu õpieesmärgid. Loovtööd hinnatakse mitteeristavalt ning selle tegemine ei ole põhikooli lõpetamise tingimuseks.

Tunnijaotusplaan

Õppeaine	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Eesti keel	7	9	8	8	7	6	6	6	6
Võõrkeel (inglise keel)	-	-	-	-	2	2	2	2	2
Matemaatika	3	4	5	5	5	5	4	5	5
Loodusõpetus	1	1	2	2	2	4	4	4	4

Ajalugu	-	-	-	-	-	1	2	2	1
Inimeseõpetus	1	1	1	2	2	1	2	2	1
Muusikaõpetus	2	2	1	1	1	1	1	1	1
Kunstiõpetus	2	1	1	1	1	1	1	1	1
Kehaline kasvatus	2	3	3	2	2	2	2	2	2
Tööõpetus	2	2	2	2	-	-	-	-	-
Tehnoloogiaõpetus	-	-	-	-	4	4	4	5	7
Valikaine (informaatika)	-	-	2	2	2	2	2	2	2
Kokku	20	23	25	25	28	30	30	32	32

Valikainena pakub Vana-Vigala Põhikool informaatikat, et toetada digipädevuste saavutamist, läbivate teemade kujundamist ning valmistab õpilasi ette loovtööde vormistamiseks.

1.3 Õppe ja kasvatus rõhuasetused LÕK õppekavas

Õppe ja kasvatus rõhuasetused 1.–2. klassis

Põhitaotluseks õpilaste kohanemine koolieluga, tegevusse lülitumine ning ühelt tegevuselt teisele ümberlülitumine.

Õppeesmärgiks on elementaarse lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisoskuse omandamine.

Õpetaja suunamisel õpivad õpilased tundma lähiümbrust ning igapäevaelu nähtusi. Lisaks kujundatakse õpilastel ka arusaamist mina-meie-suhetest. See kujuneb kontaktis ning koostegevuses täiskasvanu ja klassikaaslastega, osalemisel õppemängudes ja ühistegevustes.

Koolivalmidus ja võimed on erinevad, seetõttu diferentseeritakse ülesandeid, nende täitmiseks kuluvat aega ning abi osakaalu. Õpiülesandeid täidetakse koostegevuses, matkimise, näidise järgimise toel ja omandatud oskuste piirides suulise korralduse järgi.

Õppetegevustes on vajalik materialiseerimine ja näitlike vahendite kasutamine. Juhendamisel kasutatakse lühikesi suulisi korraldusi. Peamiseks õppemeetodiks on praktiline harjutamine. Oluline on õppimine praktilise tegevuse või didaktilise mängu kaudu.

Rõhuasetus (3.-5.klassis)

- baasteadmiste ja –oskuste arendamine ja kinnistamine (lugemis- ja kirjutamisoskus, matemaatika põhioskused igapäevaelus, ülevaade ümbritsevast maailmast

- õpioskuste kujundamine (keskendumine, tööülesannete lõpuleviimine, juhiste järgimine, töö organiseerimine juhendamisel ja lihtsate abivahendite kasutamine, koostööoskus paaris- ja grupitöös)
- eluks vajalike oskuste arendamine (igapäevaoskused ja praktiline teadlikkus, esmased digioskused, liikumise ja tervise harjumused)
- sotsiaalsete oskuste kujundamine (viisakas suhtlemine, koostöö, konfliktide lahendamine, teiste austamine)
- enesejuhtimine ja vastutus (oma kohustuste täitmine, väikesed iseseisvad otsused)
- tervislike eluviiside ja liikumisharjumuste kujundamine
- väärtused ja kultuur (ausus, hoolivus, abivalmidus; kultuuri ja traditsioonide tundmaõppimine)

Rõhuasetus 6.-7.klass

Teadmiste ja oskuste rakendamine (lugemis- kirjutamis- ja arvutamisoskuse kasutamine igapäeva elulistes olukordades, matemaatiliste ja praktiliste oskuste rakendamine (raha, aeg, mõõtmine), seoste loomine õpitu ja reaalse elu vahel)

Õpioskuste ja enesejuhtimise arendamine (õpitegevuse organiseerimine ja kavandamine juhendamisel, oma töö kontrollimine ja hindamine juhendamisel, abi küsimine)

Sotsiaalne toimetulek ja koostöö (vastutustundlik tegutsemine ühistes tegevustes, konfliktide lahendamine, kaaslaste erinevate võimete ja iseloomuga arvestamine).

Eluks ja tööks vajalike oskuste kujundamine (igapäeva elu ja tööga seotud oskuste arendamine (päevakava), töö vajalikkus ja pingutuste väärtustamine, praktiliste tegevuste kaudu iseseisvuse suurendamine).

Digivahendite eesmärgipärane kasutamine ja ohutus (info otsimine ja kasutamine juhendamisel, teadlik ja turvaline käitumine)

Tervisekäitumise ja väärtushoiakute suurendamine (teadlikkus tervist kahjustavatest teguritest ja sõltuvusainete ohtlikkusest; säästva eluviisi ja loodust hoidva käitumise väärtustamine, oma ja teiste kultuuri austamine)

Õppe ja kasvatus rõhuasetused 8.–9. klassis

Põhitaotluseks on vastutustundliku suhtumise ja võimalikult iseseisvate õpi- ja tööoskuste kujundamine. Eesmärgiks on, et õpilased tulevad igapäeva elus toime iseseisvalt ning jätkavad õpinguid vastavalt oma võimetele. Jätkuvalt on olulisel kohal suhtlemis- ja koostööoskuste kujundamine, õpimotivatsiooni hoidmine ja tõstmine.

Kujundatakse oskust oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta, hinnata oma tugevaid ja nõrku külgi ning teadvustada oma huvisid.

Tähtsal kohal on enesejuhtimise oskuste kujundamine, suurendatakse õpilaste iseseisvust. Järjepidevalt harjutatakse valima ning rakendama eesmärgi saavutamiseks vajalikke tegevusi ja vahendeid ning kasutama enesekontrollivõtteid.

Suur osakaal praktilisel harjutamisel, õppesisu ja omandatavaid oskusi seostatakse igapäevaeluga

1.4 Hindamine

LÕK õpilaste hindamisel lähtutakse nende individuaalsetest õpieesmärkidest ja võimalustest. Hindamine on toetava ja arendava iseloomuga, andes tagasisidet õpilase arengust ja edusammudest. Vajadusel kasutatakse sõnalist hindamist või kohandatud hindamisviise, et tagada õpilasele motiveeriv ja arusaadav tagasiside.

Põhikooli lõpetamiseks sooritab lihtsustatud õppel õppiv õpilane eesti keele ja matemaatika koolieksami ning kooli poolt kohustuslike õppeainete hulgast valitud õppeaine koolieksami.

Põhikooli lõpetanuks ning õppekava kõik õpitulemused omandanuks peetakse lihtsustatud õppe õpilast, kelle viimased aastahinded kõikides õppeainetes on vähemalt „rahuldavad” või „arvestatud” ning kes on sooritanud eesti keele ja matemaatika koolieksami ning kooli poolt kohustuslike õppeainete hulgast valitud õppeaine koolieksami.

Põhikooli lõpetanuks võib õppekava kõiki õpitulemusi omandamata õppenõukogu otsusega pidada ning põhikooli lõputunnistuse anda lihtsustatud õppe õpilasele, kellel on kuni kaks koolieksamit sooritatud tulemusele alla 50 protsendi maksimaalsest tulemusest.

Põhikooli lõpetanuks võib õppekava kõiki õpitulemusi omandamata õpilase või piiratud teovõimega õpilase seadusliku esindaja kirjaliku avalduse alusel ja õppenõukogu otsusega pidada ning põhikooli lõputunnistuse anda lihtsustatud õppe õpilasele, kellel on:

1) kuni kahes õppeaines „nõrk” või „puudulik” viimane aastahinne;

2) ühes õppeaines „nõrk” või „puudulik” aastahinne ning kes on ühe koolieksami sooritanud tulemusele alla 50 protsendi maksimaalsest tulemusest. „Nõrk” või „puudulik” aastahinne ja sooritus alla 50 protsendi maksimaalsest tulemusest koolieksamil ei tohi olla samas õppeaines;

3) kolm koolieksamit sooritatud tulemusele alla 50 protsendi maksimaalsest tulemusest.

Lõpetamisel väljastatakse õpilasele põhikooli lõputunnistus koos vastava selgitusega, et õpingud on läbitud lihtsustatud õppekava alusel.

Lisaõpet võimaldatakse põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava lihtsustatud või toimetulekuõppe alusel põhikooli lõpetanule ning põhikooli riikliku õppekava alusel põhikooli lõpetanule, kes tulenevalt hariduslikust erivajadusest vajab täiendavat

Lisaõppesse võetakse õpilane, kes on saanud põhikooli lõputunnistuse samal aastal ja kes ei ole õppekeskkonna muutuseks valmis.

Põhikoolis toimuv lisaõpe kestab ühe õppeaasta. Lisaõppes osalevale õpilasele võimaldatakse juhendatud õpet 1120 õppetunni ulatuses. Juhendatud õpe koosneb täiendavast üldhariduslikust õppest, karjääriõppest, -infost ja -nõustamisest ning sotsiaalsete ja enesekohaste oskuste arendamisest. Lisaõppe läbinud õpilane saab jätkata tasemeõppes

Õpilasele koostatakse üleminekuplaan, kus määratakse tema konkreetne õppe sisu ja päevakava. Üleminekuplaani koostamisel arvestatakse õpilase teadmisi ja oskusi, õpilase ning seadusliku esindaja soove ja vajadusi ning kooli võimalusi.

1.5 Taotletavad pädevused LÕK õppekavas

Pädevus	Kirjeldus	Oodatav tulemus 1.-2. klassis	Oodatav tulemus 3.-5. klassis	Oodatav tulemus 6.-7. klassis	Oodatav tulemus 8.-9. klassis
Õpipädevus	Oskus õppida ja kasutada õpitut igapäevaelus	Õpilane täidab ülesanded koostegevuse s, eeskujuga ja näidise järgi, omandatud oskuste piirides suulise korralduse kohaselt, leiab täiskasvanu suunamisel vajalikku teavet, vaatleb ning võrdleb	Õpilane osaleb õppetöös õpetaja juhendamisel, püüab meeles pidada õpitut ja kasutab abivahendeid, püüab õppetegevuse lõpuni viia	Õpilane töötab järjest iseseisvamalt, oskab rakendada õpitut lihtsates praktilistes olukordades, oskab hinnata oma töö tulemust. Kavandab juhendamisel oma õpitegevust	Õpilane täidab jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas, mõistab ülesannete õige tõlgendamise ja enesekontrolli tähtsust, kasutab omandatud õpivõtteid, loeb, kirjutab ja loob tekste iseseisvaks toimetulekuks

		täiskasvanu juhendamisel			vajalikul tasemel
Suhtlus - pädevus	Oskus suhelda kaaslaste ja täiskasvanutega	Õpilane kuulab ja vastab küsimustele, väljendab ennast lihtlausetega, kontakteerub ühistegevuses teiste inimestega, palub abi ja osutab ise abi kaaslastele	Õpilane väljendab end lihtsates lausetes, kuulab vestluspartnerit ja järgib suhtlusreeglid, mõistab, et inimesed ja seisukohad võivad olla erinevad	Õpilane osaleb vestlustes, suudab edasi anda oma mõtteid arusaadavalt ja arvestab teistega. Suudab lahendada suhtlusolukordi rahumeelselt.	Õpilane esitab oma soove ja selgitab oma seisukohti, osaleb arutelus ja arvestab teistega; mõistab kompromisside vajalikkust; oskab seista oma õiguste eest ning lahendada konflikte rahumeelselt, arvestades ühiselunorme, kasutab erinevaid suhtlusviise, sh digikeskkondi, eesmärgipäraselt ja viisakalt.
Matematika-loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	Oskus lahendada igapäevaseid ülesandeid arvutamise ja looduse tundmise kaudu	Õpilane arvutab õpitud arvuvalla piires, mõõdab täiskasvanu abiga	Õpilane lahendab lihtsaid arvutusi, mõõdab ja liigitab esemeid ning märkab looduses toimuvaid muutusi. vaatlseb ümbritsevat keskkonda, kirjeldab nähtusi	Õpilane lahendab lihtsaid arvutusi, mõõdab ja liigitab esemeid ning märkab looduses toimuvaid muutusi. vaatlseb ümbritsevat keskkonda, kirjeldab nähtusi	Õpilane mõistab igapäevaelus ilmnevaid inimese ja keskkonna seoseid, kasutab matemaatilisi teadmisi praktilistes olukordades

Digipädevus	Oskus kasutada digiseadmeid õppimiseks ja kasutab neid turvaliselt	Õpilane kasutab lihtsamaid digivahendeid juhendamise, järgib turvalise käitumise põhireegleid	Õpilane kasutab juhendamisel digiseadmeid, järgib lihtsamaid turvareegleid.	Õpilane kasutab seadmeid eesmärgipäraselt, otsib infot õpetaja toel ja järgib turvalise kasutamise põhimõtteid.	Õpilane kasutab digivahendeid teadlikult ja turvaliselt, hindab info usaldusväärsust (vajadusel küsib abi), järgib digikeskkonna käitumisreeglid
Sotsiaalne ja kodanikupädevus	Oskus toimeta rühmas ja järgida reegleid	Õpilane tunneb end oma pere liikmena, oma klassi ja kooli õpilasena, osaleb klassi ühistegevuses	Õpilane osaleb ühistes tegevustes ja järgib kokkuleppeid. Õpilane mõistab oma rolli pereliikmena, sõbrana kaaslasena ja õpilasena.	Õpilane tegutseb meeskonnas vastutustundlikult, märkab abivajajat. Õpilane järgib kooli ja ühiskonna kokkuleppeid, mõistab oma rolli kogukonnas.	Õpilane tunnetab end oma riigi kodanikuna ning järgib ühiselu norme, arvestab rühma ja kogukonna huve ning peab kinni kokkulepetest, on usaldusväärne ja vastutab oma tegude eest, osaleb ühistegevustes ja panustab rühmatöösse, mõistab oma õigusi ja kohustusi

Enesem ääratlus pädevus	Oskus mõista ennast ja juhtida oma käitumist	Õpilane hoiab korras oma välimuse, hoiab puhtust ja korda, hoiab korras oma koolitarbed	Õpilane nimetab oma tundeid ja osaleb erimeelsuste rahulikus lahendamises.	Õpilane suudab paremini oma tundeid juhtida, lahendab erimeelsusi sobival viisil ning väärtustab oma edusamme. Õpilane võtab jõukohast vastutust oma õppimise eest.	Õpilane teab oma tugevaid ja nõrku külgi ning huvisid, väärtustab praktilist tööd ja õppimist ning on valmis jätkama õpinguid, väärtustab ja järgib tervislikku eluviisi ning on füüsiliselt aktiivne
Ettevõtli- ikkus- pädevus	Oskus algatada ja katsetada uusi tegevusi	Õpilane täidab ülesandeid koostegevuse- s, tegutseb omandatud oskuste piires, tunneb rõõmu liikumisest, loovast ja käelisest tegevusest	Õpilane osaleb loovates tegevustes (joonistamine, meisterdamine) , katsetab erinevaid viise ülesannete lahendamiseks .Viib juhendamisel alustatud tegevused lõpuni.	Õpilane algatab väikseid ettevõtmisi (nt klassi heaks), väljendab oma ideid loovalt, osaleb praktilistes ja loovates tegevustes	Õpilane algatab ja kavandab jõukohaseid tegevusi ning viib need lõpule, tegutseb sihipäraselt ja vastutustundlik- ult nii iseseisvalt kui rühmas, peab kinni kokkulepetest ja võtab vastutuse oma otsuste ning tegude eest, väärtustab praktilist tööd ja õppimist ning on valmis tege- ma teadlikke valikuid

					edasise õpitee kavandamisel.
Kultuuri- ja väärtuspädevus	Oskus väärtustada kultuuri ja keskkonda	Õpilane eristab oma /võõrast/ ühist, käitub õpitud oskuste piires viisakalt, ohutult ja ümbrust hoidvalt, hindab oma ja teiste käitumist tasandil õige/vale, meeldib/ei meeldi	Õpilane tunneb rõõmu laulust, liikumisest ja kunstist, osaleb traditsioonide hoidmisel. Väärtustab ausust, hoolivust ja abivalmidust, õpib hoidma ümbrisevat keskkonda	Õpilane austab oma ja teiste kultuuri, hoiab loodust, kooli ja kodu ning väärtustab ümbrisevat keskkonda. Väärtustab tervislikke ja säästvaid eluviise	Õpilane väärtustab oma rahvust ja kultuuri teiste rahvuste ning kultuuride seas, suhtub inimestesse eelarvamusteta, lahendab lihtsamad eriolukorrad ning astub vastu eetilisele või õiguslikult vääradele ettepanekutele, suhtub vastutustundlikult elukeskkonda ning tegutseb loodust säästes

2. Ainekavad

Ainekavad on koostatud Vabariigi Valitsuse määruse “Põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava” alusel ning lähtub vastava aine õppetegevustest ja õpitulemustest. Ainekava on kohandatud vastavalt õpilaste individuaalsetele võimetele. Täpsemad kohandused sätestatakse õpilase individuaalses õppekavas.

Eesti keel

Õppesisu 1.-2.klass

Suuline kõne ja kuulamine

- kuulamisoskuse arendamine
- lihtsate juhiste mõistmine ja täitmine
- oma mõtete väljendamine lühikeste lausete abil
- küsimustele vastamine ja küsimuste esitamine

Lugemise algõpetus

- häälikute ja tähtede tundmine
- häälikute ühendamine sõnadeks
- lihtsate sõnade ja lausete lugemine
- loetu mõistmine õpetaja abiga

Kirjutamise algõpetus

- õigete tähekujude kirjutamine
- sõnade ja lihtsate lausete kirjutamine
- ära kirjutamine näidise järgi
- lihtsamate sõnade õigekiri

Keele struktuuri algteadmised

- lause ja sõna eristamine
- suure algustähe kasutamine lause alguses
- punkti kasutamine lause lõpus

Suhtlemine ja eneseväljendus

- jutustamine pildi või kogemuse põhjal
- rollimängud ja suuline eneseväljendus
- kaaslaste kuulamine ja arvestamine

Õppetegevus 1.-2.klass

- õpilase kohanemine koolieluga, turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks edukaks õppetööks.
- koolivalmidus ja võimed on erinevad, diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega.
- õpilane suudab osaleda õppetegevustes õpetaja suunamisel ja õpetajaga koostöös, õppetegevustes kasutusel materialiseerimine ja näitlikud vahendid
- eesmärgiks on saavutada elementaarne lugemis- ja kirjutamisoskus.

Õpitulemused 1. klassis

Õpilane:

1) väljendab oma mõtet vähemalt baaslausel

2) alustab dialoogi oma tarvete rahuldamiseks ja/või vastab dialoogi repliigile, kasutab elementaarseid viisakusväljendeid

- 3) tunneb suuri ja väikseid trükitähti
- 4) loeb veerides 1–3-silbilisi lihtsa häälikulise struktuuriga sõnu
- 5) saab oma kogemuste piires aru loetud baaslausete ja vähelaiendatud lihtlausete tähendusest
- 6) eristab sõnu kuulnud lauses
- 7) mõistab, koostab (tegevuse, pildi ja/või skeemi alusel) ning kasutab kontekstist või situatsioonist lähtuvalt sensomotoorsele kogemusele toetuvaid 3–4-sõnalisi lihtlauseid
- 8) häälib kuni 5-häälikulisi sõnu, määrab häälikujärje sõnas
- 9) määrab koostöös õpetajaga võrdleva hääldamise abil häälikute pikkuse 1–2-silbilistes sõnades
- 10) laob analüüsitud sõnu tähtedega, teeb analüüsitud sõnade ära kirja vähemalt tähthaaval
- 11) kirjutab eelnevalt analüüsitud sõnu väikeste kirjatähtedega.

Õpitulemused 2. klassis

Õpilane:

- 1) alustab ja/või jätkab tuttavas situatsioonis dialoogi, kasutab viisakusväljendeid
- 2) kõneleb õpetaja suunamisel 3–4 lausega oma tegevusest
- 3) iseloomustab objekti 2–3 tajutava tunnuse alusel õpetaja suunamisel
- 4) mõistab, koostab ja kasutab suulises kõnes tunnetuslikele ja oma kogemustele toetuvat laiendatud 4–5-sõnalist lihtlauseid
- 5) loeb õpitud teksti lühikeste sõnade ja pikemaid sõnu kõnetaktide kaupa
- 6) vastab analüüsitud lühiteksti põhjal suuliselt küsimustele, nimetab tekstis kirjeldatud tegelasi ja sündmusi abivahenditele (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused) toetudes
- 7) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste abil sõnu ja lauseid, vastab küsimustele lause ja/või lõigu sisu kohta valiklugemise abil, järjestab sisu järgi pildiseeria
- 8) eristab häälikuid ja määrab häälimisele toetudes nende järjekorra sõnas; määrab häälikurühma tabeli alusel
- 9) muudab ja määrab võrdleva häälduse ja abivahendi toel 1–2-silbilistes sõnades lihthääliku pikkuse

10) kirjutab analüüsitud 1–2-silbilisi sõnu häälikkoostist moonutamata

11) teeb lugema õpitud 3–4-sõnalise lause ära kirja lühikeste sõnade ja kõnetaktide kaupa

Õppesisu 3.-5.klass

Suuline kõne

- igapäevased suhtlussituatsioonid: tervitamine, viisakusväljendid, küsimine ja vastamine
- lühikeste teadete ja sõnumite mõistmine ja edastamine
- pildi ja kogemuse põhjal lihtsate lausete moodustamine
- dialoogis osalemine õpetaja suunamisel

Kuulamine

- lühikeste jutustuste, korralduste ja juhiste kuulamine
- kuuldu põhjal küsimustele vastamine
- olulise äratundmine lihtsas suulises tekstis

Lugemine

- tähtede, silpide ja sõnade lugemine
- lühikeste ja lihtsate tekstide lugemine (jutud, luuletused, teated)
- loetu mõistmine õpetaja küsimuste ja abivahendite toel
- pildi ja teksti seostamine

Kirjutamine

- tähtede ja sõnade kirjutamine
- lihtlausete koostamine ja kirjutamine
- ära kirja tegemine lühikeste lausete kaupa
- pildi või kogemuse põhjal lühikese teksti kirjutamine õpetaja juhendamisel

Keeleteadlikkus

- nimisõna ja tegusõna kasutamine lihtlausetes
- ainsuse ja mitmuse eristamine

- suur algustäht lause alguses ja nimedes
- lauselõpumärgi (punkt) kasutamine

Sõnavara ja eneseväljendus

- igapäevase sõnavara laiendamine
- esemete, tegevuste ja omaduste nimetamine
- tuttavate objektide kirjeldamine ja võrdlemine abivahendite toel

Õppetegevus 3.–5. klassis

- tegeleda õpiharjumuste ja -oskuste ning püsivuse kujundamisega
- tähelepanu pöörata eneseväljendusoskuse ja -julguse kujundamisele, põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste omandamisele
- õpilane vajab jätkuvalt õppetegevuse reguleerimist ja õpetaja juhendamist
- peamiseks õppemeetodiks on praktiline harjutamine õpetaja suunamisel
- õppetegevustes kasutada materialiseerimisvahendeid, näitlikkust
- õpilane suudab mõista ja järgida lühikesi, lihtsaid suulisi ja kirjalikke tööjuhiseid.
- vaja on tähelepanu pöörata esemete, nähtuste, sündmuste tunnustele ja neid väljendavate sõnade õpetamisele.

Õpitulemused 3.klass

Õpilane:

- 1) osaleb ühistegevuse ajal dialoogis (küsimus-vastus, teade-küsimus), kasutab viisakusväljendeid
- 2) loeb õpitud teksti valdavalt sõnade kaupa
- 3) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste järgi sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele
- 4) annab abivahendeid kasutades ja koostöös õpetajaga tekstilähedaselt edasi õpitud pala sisu
- 5) kirjeldab ja võrdleb tajutavate tunnuste alusel abistavale materjalile toetudes kahte tuttavat objekti
- 6) mõistab ja koostab kuni 5-sõnalisi lihtlauseid, kasutades õpitud nimi-, omadus- ja tegusõnavorme
- 7) koostab sõnaühendeid õpitud sõnavormidega
- 8) muudab ja määrab skeemidele toetudes üksikhäälikutest koosnevates sõnades veaohlike

häälikute pikkusi

- 9) kirjutab pärast analüüsi õigesti 2–3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu
- 10) kirjutab lugema õpitud lausete ära kirjas 1–2-silbilisi sõnu originaalteksti täiendavalt vaatamata; kontrollib suunamisel kirjutatu õigsust.

Õpitulemused 4. klassis

Õpilane:

- 1) osaleb ühistegevuse ajal dialoogis, kirjeldab ja annab hinnanguid tegevustele
- 2) loeb õpitud teksti õigesti sõnade ja süntagmade kaupa, arvestab kirjavahemärke, loeb õppimata teksti vähemalt sõnahaaval
- 3) leiab küsimuste-korralduste alusel tekstist sõnu, lauseid ja lõike
- 4) vastab küsimustele teksti kohta
- 5) tuletab õpetaja juhendamisel tekstis sõnastamata teabe, toetudes oma kogemustele ja teadmistele
- 6) annab abivahenditele toetudes tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu, kirjeldab ja võrdleb esemeid rühmas
- 7) mõistab, koostab ja kasutab kõnes kuni 6-sõnalist lihtlauset ja laiendab lihtlauset skeemide ja süntaksiküsimuste abil
- 8) analüüsib ja moodustab käändevorme skeemide abil, rakendab neid õpitud funktsioonides
- 9) kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu
- 10) teeb 4–5-sõnalise lause ära kirja sõnahaaval ja kontrollib tulemust

Õpitulemused 5. klassis

Õpilane:

- 1) väljendab tuttavates situatsioonides oma seisukohti; küsib abi, järgib üldtunnustatud käitumisnorme
- 2) kasutab koostegevuses eri tüüpi dialoogirepliike, teeb kokkuvõtteid ühistegevusest
- 3) sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel, valib ja kasutab abivahendeid
- 4) loeb õpitud teksti ladusalt häälega või endamisi vaikselt; täidab valiklugemise ülesandeid
- 5) osaleb õpetaja suunamisel lõigu ja teksti peamõtte sõnastamisel; osaleb jutustamiseks vajaliku abivahendi koostamisel ja annab sellele toetudes tekstilähedaselt edasi loetu sisu lõikude kaupa
- 6) annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegevustele, põhjendab oma arvamust
- 7) mõistab ja kasutab kuni 6-sõnalist lihtlauset; rakendab lauses sõnade muutevorme õpitud funktsioonides
- 8) tunneb ära õpitud koond- ja liitlausete liike tekstis ja tekstiväliselt; oskab neid suunamisel moodustada
- 9) analüüsib ja moodustab sõnavorme algoritmi alusel;
- 10) rakendab tähekasutusreegleid; kasutab õpitud enesekontrollivõtteid õpetaja juhendamisel
- 11) teeb 4–5-sõnalise lause ära kirja peamiselt sõnapaaride kaupa ja kontrollib tulemust.

Õppesisu 6.-7.klass

Suuline suhtlus

- igapäevased ja kooliga seotud suhtlussituatsioonid
- oma mõtete ja kogemuste väljendamine lihtsate ja laiendatud lausetega
- vestluses osalemine ja lihtsate seisukohtade avaldamine
- õpetaja ja kaaslaste jutu mõistmine ning sellele reageerimine

Kuulamine

- lühemate jutustavate ja teabekesksete tekstide kuulamine
- kuuldu põhisisu mõistmine
- lihtsamate juhiste ja selgituste järgimine
- kuuldu põhjal küsimustele vastamine

Lugemine

- eakohaste lihtsustatud tekstide lugemine
- loetu põhisisu ja olulisema teabe leidmine
- tegelaste, sündmuste ja seoste mõistmine
- pildi, pealkirja ja teksti seostamine

Kirjutamine

- lihtsamate ja lühikeste tekstide kirjutamine (jutustus, kirjeldus, teade)
- oma mõtete kirjalik väljendamine õpetaja juhendamisel
- ära kirja ja lühikese ümberjutustuse koostamine
- õigekirja põhireeglite kasutamine tuttavates olukordades

Keeleteadlikkus

- nimisõna, tegusõna ja omadussõna kasutamine tekstis
- ainsuse ja mitmuse kasutamine
- lause ehituse lihtsustatud mõistmine
- lauselõpumärkide ja suure algustähe kasutamine

Sõnavara ja eneseväljendus

- igapäevase ja kooliga seotud sõnavara laiendamine
- sõnade tähenduse mõistmine kontekstis
- tuttavate nähtuste ja olukordade kirjeldamine
- oma arvamuse väljendamine lihtsate põhjendustega

Õppetegevus 6.–7. klassis

- tegeleda iseseisvuse kujundamise ja eesmärgistatud töö oskuste ning valikute tegemise oskuste arendamisega.
- õpilane suudab mõista ja täita suulisi ning kirjalikke tuttavaid töökorraldusi.
- Õppeprotsessis on suur osakaal praktilisel harjutamisel.

Õpitulemused 6. klassis

Õpilane:

- 1) küsib ja edastab teavet tuttavates situatsioonides, järgib üldtunnustatud käitumisnorme
- 2) osaleb oma õpitegevuse planeerimisel, kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid, küsib abi, valib ja kasutab abivahendeid
- 3) loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt ning jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa
- 4) täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid
- 5) annab abivahendite toel edasi loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine)
- 6) hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele;
- 7) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle; mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalausete väljendatud suhteid ja seoseid;
- 8) moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust;
- 9) analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust; moodustab sõnavorme, esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi
- 10) kasutab sõnade õpitud muutevorme (õpetaja abiga)
- 11) kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid kasutab vajaduse korral individuaalseid abivahendeid
- 12) teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust.

Õpitulemused 7. klassis

Õpilane:

- 1) mõistab suhtlemisel seisukohtade võimalikku erinevust, selgitab oma seisukohti

- 2) annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegelaste käitumisele ja põhjendab seda
- 3) iseloomustab tekstis kirjeldatud tegelasi plaani järgi
- 4) selgitab talle mõistetavate sündmuste ajalisi ning põhjuslikke seoseid
- 5) loeb jõukohast tundmatut teksti kõne tempos, õpitud teksti ilmekusega
- 6) hangib tekstist teavet õpetaja juhendamisel
- 7) rakendab õpetaja juhendamisel temaatilise lugemise oskust, täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelelisi ülesandeid
- 8) taastab analüüsitud teksti sisu vastavalt püstitatud ülesandele, vajaduse korral kasutab teksti analüüsimisel ühiselt koostatud abivahendeid
- 9) koostab pärast ühist ettevalmistust lühikese kirjaliku ümberjutustuse, kokkuvõtte või referaadi toetudes kavale, tugisõnadele või sõnaühenditele
- 10) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle
- 11) mõistab ja kasutab suunamisel kõnes eri suhteid (aeg, põhjus, koht, tagajärg, eesmärk jms) väljendavaid kaheosalisi liitlauseid
- 12) tuletab sõnu õpitud liidetega; moodustab liitsõnu
- 13) kasutab kõnes sõnade käände- ja pöördvorme
- 14) tunneb ja rakendab kirjutamisel tähekasutus- ja ortograafiareegleid, vajaduse korral abimaterjalidele toetudes või õpetaja suunamisel

Õppesisu 8.-9.klass

Lugemine ja tekstimõistmine

- erinevat liiki tekstide lugemine
- teksti põhimõtte ja olulise info leidmine
- teksti sisu kokkuvõtmine
- arvamuse kujundamine loetu põhjal

Kirjutamine

- jutustava, kirjeldava ja arutleva teksti koostamine
- lihtsama arvamus- ja tarbeteksti kirjutamine
- teksti kavandamine ja toimetamine
- õigekirja- ja kirjavahemärkide reeglite kasutamine

Keeleteadmised

- lauseehituse põhiteadmised
- sõnaliigid ja nende kasutamine
- õigekirja põhireeglid
- sõnavara rikastamine

Suuline väljendus ja suhtlemine

- arvamuse avaldamine ja põhjendamine
- arutelus osalemine

- esitluse või ettekande koostamine õpetaja juhendamisel
- suhtlusnormide järgimine

Kirjandus

- eakohaste kirjandusteoste lugemine
- tegelaste ja sündmuste analüüsimine
- seoste loomine oma kogemusega

Õppetegevus 8.-9.klass

- tegeletakse oma tegevuse kavandamise ja hindamisega.
- õpetatakse valima ning rakendama tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi ja vahendeid ning enesekontrollivõtteid.
- õppesisu ja omandatavaid oskusi seostatakse igapäevaeluga.
- kujundatakse oskust oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta, hinnata oma tugevaid ja nõrku külgi ning teadvustada oma huvisid.
- arendatakse oskust kuulata ja lugeda jõukohaseid tekste, mõista suulist kõnet, luua keeleliselt korrektseid ning suhtlussituatsioonile vastavaid lihtsaid suulisi ja kirjalikke tekste.

Õpitulemused 8.klass

Õpilane:

- 1) hindab oma ja teiste käitumise otstarbekust ja moraalinõuetele vastavust tavaolukorras, iseloomustab plaani järgi tegelasi ja tegelaskirjeldusi ning nende käitumist
- 2) märkab ja hindab kaaslaste käitumise sobivust, reageerib adekvaatselt kaaslaste erinevatele ja vastandlikele seisukohtadele
- 3) analüüsib suunavate küsimuste abil dialoogi
- 4) kasutab teabe saamiseks õpetaja juhendamisel erinevaid allikaid
- 5) tutvustab kaaslastele ühte loetud raamatut
- 6) loeb ja analüüsib jõukohast teksti ning täidab ülesandeid õpitud mõistmisstrateegiate ulatuses
- 7) esitab küsimusi teksti kohta mõistmisstrateegiatest lähtuvalt
- 8) märgistab suunamisel olulist teavet väljendavaid teabeüksusi tekstis, teeb märkmeid tekstide põhjal

9) taastab õpitud teksti suuliselt erineval viisil: tekstilähedaselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, tegelase seisukohalt; vajaduse korral rakendab tuttavaid abivahendeid

10) kirjeldab abiga tegevusi ja sündmusi oma kogemuste ja eri õppeainete materjalide põhjal

11) koostab pärast ühist arutelu tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse, kokkuvõtte või referaadi

12) koostab õpitud tarbekirja etteantud näidise järgi

13) tunneb ära ja moodustab pöörde- ja käändevorme, vajaduse korral toetub näidisele

14) tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab kõnes tuletisi

15) kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis

16) kasutab omandatud õigekirjaoskusi iseseisvates kirjalikes töödes, oskab vajaduse korral kasutada abistavat materjali.

Õpitulemused 9.klass

Õpilane:

1) suhtleb ja käitub partnerit arvestades olukorrale vastavalt, järgib üldtunnustatud moraalinorme, esitab oma soove, selgitab seisukohti suuliselt ja kirjalikult korrektses eesti keeles, osaleb arutelus

2) valdab võimetekohaste tekstide funktsionaalse lugemise oskust

3) nimetab mõnda eesti kirjanikku ja on tutvunud tema loominguga

4) kasutab eriliigilisi tekste ja erinevaid allikaid teabe hankimiseks, suudab elementaarselt konspekteerida; koostab referaadi eelneva analüüsi või plaani alusel

5) koostab erinevaid õpitud tarbekirju näidiste alusel

6) edastab loetud või kuulnud teksti sisu suuliselt või kirjalikult korrektses eesti keeles

7) tunneb eri lausetüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid kõnes

8) järgib õpitud tähekasutus- ja ortograafia reegleid, suudab ise oma tööd kontrollida, leida ja parandada õigekirjavigu.

Matemaatika

Õppesisu 1.–2. klassis

Arvud ja arvutamine

- arvude tundmine ja kirjutamine 0–100 piires
- arvude võrdlemine ja järjestamine
- liitmine ja lahutamine 20 piires
- peast arvutamise algoskused

Arvude koostis

- arvu koostis kümne piires
- kümneliste ja üheliste mõiste
- arvude lagundamine ja moodustamine

Sõnalised ülesanded

- lihtsate tekstülesannete lahendamine
- ülesande sisu mõistmine õpetaja juhendamisel
- vastuse sõnastamine

Geomeetria algteadmised

- lihtsamate kujundite tundmine (ring, ruut, ristkülik, kolmnurk)
- tasapinnalised ja ruumilised kujundid
- kujundite võrdlemine

Mõõtmine

- pikkuse ja aja lihtsam mõõtmine
- rahaühikute tundmine ja kasutamine
- kellaaja lugemine täistundides ja pooltundides

Õppetegevus 1.–2. klass

- õpilane saab esmased kogemuslikud kujutlused esemete ja suuruste maailmast, hulkadest, vormist, ruumist ja ajast, arvudest 20 piires ning arvude liitehitusest.
- õpitakse tundma lihtsamaid geomeetrilisi kujundeid, omandatakse esmased kujutlused mõõtmisest ja mõõtühikutest.
- õpitakse opereerima hulkadega, sooritama liitmis- ja lahutamistehteid ning rakendada neid matemaatiliste jutukeste koostamisel ning eluliste probleemsituatsioonide lahendamisel.

Õpitulemused 1. klass

Õpilane:

1) orienteerub ruumis ja tasapinna

- 2) võrdleb ja järjestab esemeid suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi
- 3) opereerib hulkadega (oskab hulki võrrelda, võrdsustada ja ühendada ning eraldada osahulka)
- 4) nimetab, kirjutab ja võrdleb arve 10 piires
- 5) teab arvude koostist 10 piires
- 6) liidab ja lahutab 10 piires
- 7) teab rahaühikuid
- 8) eristab ja konstrueerib praktiliselt geomeetrilisi kujundeid ring, kolmnurk, nelinurk ja teab nende nimetusi
- 9) teab nädalapäevade ja aastaegade järgnevust toetudes abivahenditele
- 10) lahendab ja koostab abiga matemaatilisi jutukesti.

Õpitulemused 2. klass

Õpilane:

- 1) teab naturaalarve 1–20
- 2) vastandab hulgaelemente arvuga (20 piires)
- 3) määrab arvu koha naturaalarvude reas
- 4) eristab ühe- ja kahekohalisi arve, arvus kümnelisi ja ühelisi
- 5) liidab ja lahutab 20 piires järku ületamata
- 6) lahendab kolme arvu liitmise või lahutamise liitülesandeid
- 7) seostab ajasuhteid eile, täna, homme, üleile ja ülehommega nädalapäevadega
- 8) määrab aega täistundides
- 9) kasutab mõõtmisel pikkusühikut sentimeeter
- 10) mõõdab joonlaua abil lõigu pikkust sentimeetrites
- 11) joonestab punktide järgi joonlaua abil kolmnurka ja nelinurka
- 12) kasutab õpitud rahaühikuid ostu-müügitehingute sooritamisel poemängus
- 13) lahendab abiga ühetehtelisi tekstülesandeid summa ning vahe leidmiseks

Õppesisu 3.-5.klass

Arvud ja arvutamine

- naturaalarvud igapäevaelulistes olukordades
- liitmine ja lahutamine tuttavas arvupiirkonnas
- korrutamise ja jagamise algoskused
- arvutamine konkreetsete vahendite ja abivahendite toel
- tulemuste kontrollimine

Mõõtmine ja mõõtühikud

- pikkuse, massi, mahu ja aja mõõtmine
- levinumad mõõtühikud ja nende kasutamine
- raha kasutamine lihtsates ostu- ja arvestusolukordades
- kellaaja lugemine täistundide ja pool-/veerandtundide täpsusega

Geomeetria

- tasandilised kujundid (ruut, ristkülik, kolmnurk, ring)
- kujundite äratundmine ja nimetamine
- lihtsamate kujundite joonestamine
- ruumiliste objektide (kuup, risttahukas) vaatlemine

Andmed ja seosed

- lihtsate tabelite ja jooniste lugemine
- esemete ja arvude võrdlemine ja järjestamine
- lihtsate mustrite märkamine

Probleemilahendus

- praktilised ja elulised ülesanded
- matemaatiliste oskuste kasutamine igapäevaolukordades
- lahenduskäigu selgitamine õpetaja juhendamisel

Õppetegevus 3.–5.klass

- õpilane omandab kujutluse arvudest 1000 piires, arvude kümnendkoostise ja rakendab seda arvutamisel ning eluliste probleemide lahendamisel.
- omandada kujutlused korrutamise ja jagamise olemusest ning rakendada neid korrutamise- ja jagamistabeli ülesannete lahendamisel.
- omandada kujutlus mõõtühikute süsteemist ja õpitakse arvutama nimega arvudega.
- õppida eristama, nimetama, mõõtma ja joonestusvahenditega joonestama tasapinnalisi geomeetrilisi kujundeid. Kujuneb arusaam elus ettetulevate probleemide sõnastamisest tekstülesandena.
- omandada oskus esemeliselt ja skemaatiliselt modelleerida lihtsamaid situatsioone.

Õpitulemused 3. klass

Õpilane:

- 1) teab naturaalarve 1–100
- 2) teab arvude ehitust kümnendsüsteemis (100 piires)
- 3) võrdleb arve
- 4) liidab ja lahutab arve 20 piires
- 5) liidab ja lahutab arve 100 piires
- 6) teab mõõtühikuid meeter, kilogramm, liiter ning rahaühikuid euro ja sent
- 7) liidab ja lahutab ühenimelisi arve
- 8) määrab õpetaja juhendamisel aega täis- ja pooltunnise täpsusega ning kalendri järgi päevades
- 9) joonestab sirglõigu ja nelinurga mõõdu järgi
- 10) lahendab abiga ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid

Õpitulemused 4. klass

Õpilane:

- 1) teab naturaalarve 100 piires
- 2) teab Rooma numbreid I–V
- 3) liidab ja lahutab 100 piires
- 4) korrutab ja jagab toetudes korrutustabelile
- 5) lahendab kahe- ja kolmetehtelisi avaldisi
- 6) leiab osa tervikust
- 7) teab mõõtühikut millimeeter
- 8) oskab lugeda termomeetri näitu kraadides
- 9) tunneb kella (veerand-, pool-, kolmveerand- ja täistund)
- 10) liidab ja lahutab ühe- ja mitmenimelisi arve
- 11) joonestab lõike etteantud mõõdu järgi
- 12) teab nurkade liike
- 13) lahendab koostöös õpetajaga kahetehtelisi tekstülesandeid

Õpitulemused 5. klass

Õpilane:

- 1) teab naturaalarve 1000 piires
- 2) eristab järgühikuid, oskab määrata nende arvu
- 3) teab Rooma numbreid I–X
- 4) liidab ja lahutab arve 1000 piires
- 5) korrutab ja jagab ühekohalise arvuga 100 piires
- 6) korrutab ja jagab ühekohalise arvuga 1000 piires
- 7) lahendab kahe- ja kolmetehtelisi avaldisi
- 8) saab aru mõiste harilik murd olemusest
- 9) leiab osa arvust 1000 piires
- 10) teab mõõtühikuid gramm, tonn, kilomeeter
- 11) määrab aega kella ja kalendri järgi
- 12) liidab ja lahutab nimega arve 1000 piires
- 13) korrutab ja jagab ühenimelisi arve 1000 piires
- 14) eristab ringi ja ringjoont
- 15) lahendab kahetehtelisi tekstülesandeid

Õppesisu 6.-7.klass

Arvud ja arvutamine

- naturaalarvud ja täisarvud igapäevaelulistes olukordades
- liitmine, lahutamine, korrutamine ja jagamine tuttavates ülesannetes
- arvutamine peastarvutuse ja abivahendite toel
- tulemuste kontrollimine

Mõõtmine ja mõõtühikud

- pikkuse, massi, mahu ja aja mõõtmine
- levinumad mõõtühikud ja nende kasutamine praktilistes olukordades
- raha ja hinnaga seotud arvutused
- aja lugemine ja ajavahemike leidmine

Geomeetria

- lihtsamad tasandilised kujundid (ruut, ristkülik, kolmnurk, ring)
- kujundite äratundmine ja nimetamine
- kujundite omaduste vaatlemine
- joonte ja kujundite joonestamine abivahendite toel

Andmed ja seosed

- lihtsate tabelite ja skeemide lugemine
- igapäevastest olukordadest lähtuvate andmete kogumine ja tõlgendamine
- võrdlemine ja järjestamine

Probleemilahendus

- lihtsad praktilised probleemülesanded
- matemaatiliste oskuste kasutamine igapäevaelus
- lahenduskäigu selgitamine õpetaja juhendamisel

Õppetegevus 6.–7. klass

- Õpilane omandab kujutluse arvudest 100 000 piires, õpib eristama arvu järke ja klasse.
- Lahendada geomeetriaülesandeid, sooritatakse nelja aritmeetilist tehet naturaals- ja nimega arvudega õpitud arvuvalla piires.
- Omandada kujutlused harilikust ja kümnendmurrust, õppida leidma osa tervikust ja tervikut tema osa järgi.
- Kujundada oskust rakendada tekstülesandest omandatud teadmisi eluliste probleemide lahendamisel.

Õpitulemused 6. klass

Õpilane:

- 1) teab naturaalarve 10 000 piires
- 2) ümardab arvu etteantud järguni 10 000 piires
- 3) teab Rooma numbreid I–XX
- 4) liidab ja lahutab arve 10 000 piire
- 5) korrutab ja jagab arve 10 000 piires
- 6) lahendab mitmetehtelisi avaldis
- 7) mõistab lihtmurru, liigmurru ja segaarvu olemust
- 8) liidab ja lahutab lihtmurde
- 9) leiab ühe ja mitu osa arvust
- 10) mõistab kümnendmurru olemust
- 11) liidab ja lahutab kümnendmurde
- 12) teab mõõtühikuid detsimeeter, detsiliiter ja milliliiter
- 13) arvutab ajavahemikke
- 14) liidab ja lahutab nimega arve 10 000 piires
- 15) korrutab ja jagab nimega arve 10 000 piires
- 16) eristab lõikuvaid, ristuvaid ja paralleelseid sirgeid

- 17) eristab kolmnurkade liike
- 18) arvutab hulknurga ümbermõõtu
- 19) lahendab kolmetehtelisi tekstülesandeid toetudes lahendusplaanile

Õpitulemused 7. klass

Õpilane:

- 1) teab naturaalarve 100 000 piires
- 2) ümardab arvu etteantud järguni 100 000 piires
- 3) teab Rooma numbreid I–XXX
- 4) liidab ja lahutab 100 000 piires
- 5) korrutab ja jagab 100 000 piires
- 6) lahendab mitmetehtelisi avaldiseid
- 7) teisendab harilikke murde
- 8) taandab harilikke murde
- 9) korrutab ja jagab harilikke murde
- 10) leiab terviku tema osa järgi
- 11) liidab ja lahutab kümnendmurde
- 12) korrutab ja jagab kümnendmurde
- 13) kasutab arvutamisel pikkus-, raskus-, mahu-, aja- ja rahaühikute seoseid
- 14) arvutab aritmeetilise keskmise
- 15) arvutab hulknurga ümbermõõdu
- 16) joonestab sümmeetrilisi kujundeid
- 17) lahendab kolmetehtelisi tekstülesandeid toetudes lahendusplaanile

Õppesisu 8.-9.klass

Arvud ja arvutamine

- arvutamine naturaalarvude, murdude ja kümnendmurdudega
- protsendi mõiste ja lihtsamad protsentarvutused
- arvutamine igapäevaelulistes olukordades

Algebra algteadmised

- lihtsate avaldiste koostamine ja arvutamine
- ühe tundmatuga võrrandi lahendamine
- seoste kirjeldamine lihtsustatud kujul

Geomeetria

- tasapinnaliste kujundite omadused
- ümbermõõdu ja pindala arvutamine
- lihtsamad ruumilised kujundid ja nende tunnused

Mõõtmine ja praktiline matemaatika

- mõõtühikute teisendamine
- aja, raha ja mahu arvestamine
- eelarve ja kulutuste arvutamine

Andmed ja statistika

- andmete kogumine ja esitamine tabeli või diagrammina
- lihtsate diagrammide lugemine ja tõlgendamine

Probleemilahendus

- igapäevaeluliste ülesannete lahendamine
- lahenduskäigu selgitamine
- tulemuse kontrollimine

Õppetegevus 8.–9. klass

- õpilane kasutab omandatud arvutusoskust igapäevaste eluliste probleemide lahendamisel.
- süvenevad õpilase teadmised ja oskused opereerimisest arvudega 1 000 000 piires.
- täpsustuvad ja laienevad teadmised geomeetristest kujunditest ja nende omadustest, tekib kujutus pindalast ja ruumalast.
- õpilane lahendab rakenduslikke tekstülesandeid, loeb ja koostab lihtsamaid andmestikke ja diagramme.

Õpitulemused 8. klass

Õpilane:

- 1) teab naturaalarve 1 000 000 piires
- 2) ümardab arve etteantud järguni 1 000 000 piires
- 3) teab Rooma numbreid I–XXXV
- 4) liidab ja lahutab 1 000 000 piires
- 5) korrutab ja jagab 1 000 000 piires
- 6) lahendab mitmetehtelisi avaldisi
- 7) liidab ja lahutab harilikke murde
- 8) korrutab ja jagab harilikke murde

- 9) liidab ja lahutab kümnendmurde
- 10) korrutab ja jagab kümnendmurde
- 11) arvutab pindala
- 12) eristab ruumilisi kujundeid
- 13) joonestab sümmeetrilisi kujundeid
- 14) lahendab kolmetehtelisi tekstülesandeid toetudes lahendusplaanile.

Õpitulemused 9. klass

Õpilane:

- 1) teab naturaalarve 1 000 000 piires
- 2) teab Rooma numbreid I–XXXV
- 3) liidab ja lahutab, korrutab ja jagab 1 000 000 piires
- 4) teisendab murde
- 5) sooritab nelja aritmeetilist tehet kümnendmurdudeg
- 6) teab protsendi praktilist tähendust
- 7) sooritab protsentarvutusi
- 8) arvutab ruumala
- 9) leiab infot diagrammilt
- 10) lahendab probleemsituatsioonide põhjal mitmetehtelisi tekstülesandeid

Loodusõpetus

Õppesisu 1.-2.klass

Inimene ja tervis

- kehaosad ja nende nimetused
- isiklik hügieen
- tervislikud eluviisid
- ohutu käitumine kodus ja koolis

Elus ja eluta loodus

- elus ja eluta looduse eristamine
- taimed ja loomad lähiümbruses
- aastaajad ja nende tunnused

Ilm ja keskkond

- ilma vaatlemine
- ilmastikunähtused
- sobiv riietus vastavalt ilmale

Looduse vaatlemine

- lihtsad vaatlused kooli ümbruses
- oma tähelepanekute kirjeldamine
- looduse hoidmise algpõhimõtted

Kodukoht

- kooli ja kodu ümbrus
- lihtne kaardi või plaani mõistmine õpetaja toel

Õppetegevus 1.–2. klass

- keskendutakse looduse vahetule kogemisele ja praktilisele tegevusele.
- Õpetaja osalusel ja suunamisel õpib õpilane tundma lähiümbrust ning igapäevaelu nähtusi, õpib märkama, vaatlema, võrdlema ja kirjeldama ümbritsevate objektide ja nähtuste tajutavaid tunnuseid.
- Õppetegevuses on olulisel kohal liigitamis- ja järjestamisoskust kujundavad tegevused, tuleb kasutada kujutluspiltide loomiseks palju esemelist ja kujutavat näitlikustamist.
- Ülekaalus on praktiline tegutsemine ja õppemäng. Valdavalt suuline õpitegevus peab arvestama kõne arengu taset.
- Vähesel määral kasutatakse 1. klassi lõpust alates lihtsaid lugemis ja kirjutamisülesandeid, arvestades seejuures vastavate oskuste arengut. Õpetaja osaleb õppetöös suurel määral. Järjepidevalt on vaja suunata õpilase tunnetustegevust ja kõnet.
- Õpilase õppetegevust tuleb reguleerida koostöös ja eeskuju järgi, tegevusakte peab saatma õpetaja kõne.

Õpitulemused 1. klass

Õpilane:

- 1) orienteerub täiskasvanu abiga kodus, koolis ja kooliteel
- 2) tunneb ära ja nimetab õpitud taimi, loomi ja loodusnähtusi; kirjeldab neid õpetaja küsimustele toetudes 2–4-sõnalise lausega ja rühmitab neid erinevate tunnuste alusel
- 3) tunneb ära ja nimetab aastaaegu ja aastaegadele iseloomulikke loodusnähtusi; nimetab aastaegade järjestust
- 4) käitub looduses hoolivalt, hindab enda ja teiste käitumist looduses õige/vale põhimõttel.

Õpitulemused 2. klass

Õpilane:

- 1) tunneb ära ja nimetab õpitud taimi ning loomi, lähiümbruse eluta looduse objekte ning nähtusi; kirjeldab neid abile tuginedes 3–5-sõnaliste lausetega (3–4 lauset)
- 2) võrdleb õpetaja suunamisel õpitud elusorganisme 2–3 tajutava tunnuse alusel; rühmitab neid õpetaja suunamisel ning eristab õpitud kuuluvusrühmi
- 3) tunneb ära ja nimetab aastaaegu, kirjeldab nende põhitunnuseid; järjestab abivahendite toel aastaajale vastavate kuude nimetusi
- 4) märkab ja toob õpetaja küsimustele toetudes näiteid elusolendite vajadustest

Õppesisu 3.-5.klass

Elus- ja eluta loodus

- elus- ja eluta looduse eristamine
- taimed, loomad ja nende elukeskkonnad
- inimese seosed loodusega
- looduse hoidmise olulisus

Inimene ja tervis

- inimese keha põhiosad ja nende ülesanded
- tervislikud eluviisid
- puhkus ja liikumine
- ohutu käitumine igapäevaelus

Aastaajad ja ilm

- aastaajad ja nende tunnused

- ilmastikunähtused
- ilmaga seotud igapäevased tegevused
- riietumine vastavalt ilmale

Keskkond ja kodukoht

- kodukoha loodus
- tuttavad taimed ja loomad koduümbruses
- inimese tegevuse mõju loodusele
- säästev ja hooliv käitumine

Uurimine ja vaatlemine

- lihtsate vaatluste tegemine
- looduse nähtuste märkamine
- kogetu kirjeldamine õpetaja juhendamisel

Õppetegevus 3.-5.klass

- Ülekaalus on looduse vahetu kogemine, praktiline tegevus ja õppemäng.
- Vajalike kujutluspiltide loomist toetab esemeline ja kujutav näitlikkus, lisandub ka tinglik näitlikkus (lihtsad joonised, tabelid, Eesti kaart).
- Õpetaja suunamisel areneb objektide, nähtuste, tegevuste jm kirjeldamis-, võrdlemis-, rühmitamis- ja üldistamisoskus.
- Õpetaja abiga kujuneb jõukohase õppematerjali ulatuses põhjus-tagajärg seoste mõistmise ja järelduste tegemise oskused.
- Suureneb õpitegevuses kirjaliku kõne osakaal – jõukohaste õppetekstide häälega lugemine ja analüüs õpetaja suunamisel, jõukohaste kirjalike ülesannete sooritamine.
- Õpiülesandeid sooritamine suulise juhendamise, eeskuju ja näidise järgi.
- Tähelepanu pöörata lihtsate kirjalike töökorralduste mõistmisele ning nende täitmisele.
- Kujundada õpilase enesejuhtimise ning koostööoskusi, et oleks võimalik jõukohasel viisil iseseisvat tööd rakendada.

Õpetaja juhendamisel ja abiga on õpilane suuteline jõukohasel viisil tehnoloogiavahendeid kasutama (näiteks otsima pildilist teavet, sooritama õpitud teadmiste kinnistamiseks lihtsaid õpiülesandeid).

Õpitulemused 3. klass

Õpilane:

- 1) kirjeldab abivahenditele tuginedes 4–5-sõnaliste lausetega (3–5 lauset) eluta looduse objekte ning nähtusi; võrdleb ja rühmitab neid õpetaja suunamisel erinevate tunnuste alusel
- 2) teeb koostegevuses täiskasvanuga lihtsamaid ilmavaatlusi, iseloomustab abivahenditele tuginedes ilma ning valib ilmale vastava välisriietuse
- 3) märkab ja kirjeldab abivahenditele tuginedes 4–5-sõnaliste lihtlausestega looduses ja inimtegevuses toimuvaid aastaajalisi muutusi
- 4) teab kuude nimetusi ja järgnevust, rühmitab neid vastavalt aastaajale
- 5) tunneb ära ja nimetab kodukoha tuntumaid taimi ja loomi; rühmitab neid õpetaja suunamisel erinevate tunnuste alusel ning nimetab õpitu kuuluvusrühma
- 6) kirjeldab ning võrdleb abivahenditele tuginedes õpitud taimede välisehitust ja elupaiku ning õpitud loomade välisehitust, liikumisviisi ja toitumist
- 7) liigub looduses turvaliselt, kahjustamata loodust ja iseennast; hoolib elusolendite vajadustest.

Õpitulemused 4. klass

Õpilane:

- 1) tunneb ära ning nimetab kodukoha taimi, loomi ja seeni; kirjeldab ja võrdleb abivahenditele tuginedes neid iseloomustavaid tunnuseid (välisehitus, elupaik, eluviis); toob näiteid loomade ning mürgiste taimede ja seentega seotud ohtudest
- 2) eristab ja rühmitab õpitud selgroogseid ning selgrootuid loomi, maismaataimi ja kübarseeni
- 3) järjestab taimede ja loomade arengu etappe kujutavaid seeriapilte, kirjeldab õpitud elusorganismide arengut tuginedes pildiseeriale
- 4) näitab enda kehal ja nimetab õpitud kehaosaid
- 5) võrdleb abivahendile tuginedes inimeste elu maal ja linnas
- 6) toob näiteid puhta vee ja õhu, mulla, valguse ning soojuse tähtsusest elusolenditele
- 7) teeb õpetaja juhendamisel lihtsamaid vaatlusi ja praktilisi töid, valides sobivaid vahendeid ning järgides ohutusnõudeid; kirjeldab abivahenditele tuginedes vaadeldut ja oma tegevust.

Õpitulemused 5. klass

Õpilane:

- 1) näitab ja nimetab näitvahendil inimese elundkondade tähtsamaid elundeid, kirjeldab tugisõnade toel nende ülesandeid
- 2) saab aru lihtsast plaanist, leiab kooliümbruse plaanilt tuttavaid objekte
- 3) leiab Eesti kaardil oma kodukoha, Eesti suuremad saared, järved, jõed ja linnad
- 4) toob näiteid oma kodukoha looduslikust mitmekesisusest ja inimeste tegevusest (sh olulisemad asutused ja ettevõtted, inimeste tegevusalad)
- 5) toob abivahenditele toetudes näiteid organismide vaheliste seoste kohta looduses, koostab lihtsamaid toiduahelaid
- 6) nimetab ja kirjeldab abivahenditele toetudes maailmaruumi objekte ning nähtusi (Päikesesüsteem, öö ja päeva vaheldumine).

Õppesisu 6.-7.klass

Elusloodus

- taime- ja loomade põhigrupid
- elusorganismide tunnused ja vajadused
- elukeskkonnad ja nende mitmekesisus
- organismidevahelised seosed (lihtsustatud kujul)

Inimene ja tervis

- inimese keha ehituse põhialused
- tervist mõjutavad tegurid
- liikumine, toitumine ja puhkus
- ohutu käitumine ja esmaabi algteadmised

Keskkond ja jätkusuutlikkus

- inimese mõju loodusele
- keskkonnahoidlik käitumine
- jäätmete sorteerimine ja säästlik tarbimine
- loodusvarade kasutamine

Maa ja loodusnähtused

- Maa kui planeet
- ilmastikunähtused ja kliima põhijooned
- vee, õhu ja pinnase roll elukeskkonnas
- loodusnähtuste mõju igapäevaelule

Uurimuslik tegevus

- lihtsate vaatluste ja katsete tegemine
- andmete kogumine ja kirjeldamine
- tulemuste arutelu õpetaja juhendamisel

Õppetegevus 6.–7. klass

- Õpilane õpib jõukohasel tasemel tundma ümbritsevat maailma, lähtudes oma kodukohast ja Eestist
- Kujutluspiltide loomiseks ja täpsustamiseks kasutada õpet loomulikus keskkonnas, praktilisi töid ja katseid, kujutavat ja tinglikku näitlikkust
- Lisaks näitkatsete vaatlusele sooritavad õpilased õpetaja juhendamisel ka ise lihtsamaid praktilisi töid ja katseid.
- Järjepideva jõukohase arendustegevuse käigus pareneb õpilase kirjeldamis-, võrdlemis-, rühmitamis- ja üldistamisoskus.
- Õpetaja suunamisel arenevad põhjus-tagajärg seoste mõistmise ja järelduste tegemise oskused.
- Jõukohasel viisil toetub teadmiste-oskuste omandamine kirjalikule õppematerjalile.
- Õpetaja suunamisel loeb õpilane jõukohaseid õppetekste häälega ja osaliselt endamisi, analüüsitakse neid õpetaja suuliste ja kirjalike küsimuste-korralduste abil; otsitakse teavet tabelitest, joonistelt ja skeemidelt; sooritatakse kirjalikke õpiülesandeid.

Õpitulemused 6. klass

Õpilane:

- 1) teab ja nimetab põhi- ning vaheilmakaari; määrab neid kaardil
- 2) saab aru lihtsast plaanist ja kaardist; leiab Eesti kaardil Läänemere, õpitud saared, jõed, järved, linnad; koostab õpetaja juhendamisel lihtsamaid mõõtkavata plaane
- 3) võrdleb abivahenditele tuginedes taimede, loomade, seente ja bakterite eluavaldusi; selgitab nende tähtsust looduses; toob näiteid nende mõju kohta inimese organismile

4) kirjeldab ja võrdleb abivahenditele toetudes õpitud koosluste (erinevad veekogud, asula) elutingimusi, teab nende tüüpilisemaid liike; koostab koosluste kohta toiduahelaid ja lihtsamaid toiduvõrgustikke

5) teab vee ja õhu omadusi ning tähtsust elusorganismidele; toob näiteid, kuidas inimene mõjutab oma tegevusega vee ja õhu puhtust; jälgib oma pere veetarbimist, toob näiteid vee säästmise võimalustest

6) teab mulla tähtsust elusorganismidele ja selgitab abivahenditele tuginedes mulla kaitse vajadust

7) mõõdab temperatuuri ja pikkust, valides sobivad mõõtmisvahendid

8) viib õpetaja juhendamisel läbi lihtsaid praktilisi töid, teeb tulemuste põhjal kokkuvõtteid, seostab saadud teadmisi igapäevaelus ettetulevate olukordadega.

Õpitulemused 7. klass

Õpilane:

1) eristab ja rühmitab õpitud elusorganisme erinevate tunnuste järgi; selgitab abivahenditele tuginedes keskkonnatingimuste mõju elusorganismidele; toob näiteid taimede ja loomade kohastumustest Eesti looduse näitel

2) kirjeldab ja võrdleb abivahenditele tuginedes koosluste (veekogud, aed, põld, niit, mets, soo) elutingimusi; teab nende tüüpilisemaid liike; koostab koosluste kohta toiduahelaid ja lihtsamaid toiduvõrgustikke

3) toob näiteid inimtegevuse mõjust ümbritsevale keskkonnale; mõistab koosluste tähtsust ning selgitab näidete varal nende kaitsmise vajadust

4) näitab Eesti asukohta Euroopa kaardil; kirjeldab abivahenditele tuginedes Eesti asendit; kasutab erinevaid kaarte Eesti asendi, pinnavormide ja kliima kirjeldamisel

5) nimetab Eesti loodusvarasid ja toob nende kasutamise näiteid; selgitab abiga loodusvarade säästliku kasutamise vajadust.

Õppesisu 8.-9.klass

Inimene ja tervis

- organismi põhitalitlused
- tervise hoidmine ja riskikäitumise vältimine
- liikumise ja toitumise mõju tervisele

Keskkond ja looduskaitse

- loodusvarad ja nende kasutamine
- keskkonnaprobleemid
- säästlik eluviis

- looduskaitse põhimõtted

Ökosüsteemid

- elusorganismide seosed
- toiduahel ja toiduvõrgustik
- inimese mõju loodusele

Ilmastik ja kliima

- ilma ja kliima erinevus
- kliimavöötmel
- ilmastikunähtuste mõju inimese tegevusele

Maailm meie ümber

- Maa kui planeet
- lihtsustatud ülevaade Päikesesüsteemist
- loodusnähtuste selgitamine igapäevaelu näidete kaudu

Uurimisoskused

- vaatluste ja lihtsamate katsete tegemine
- andmete kogumine ja kirjeldamine
- järelduste tegemine õpetaja juhendamisel

Õppetegevus 8.–9. klass

- laienevad jõukohase õpitegevuse käigus looduslased teadmised, parenevad seoste mõistmise oskused, seda nii kodukoha, Eesti kui ka maailma kontekstis.
- pööratakse rohkem tähelepanu elementaarsete keemia ja füüsikateadmiste ning -oskuste kujundamisele.
- Õppe eesmärgiks on eelkõige ümbritseva maailma praktiline mõistmine. Kujutluspiltide loomiseks ja täpsustamiseks kasutatakse õpet loomulikus keskkonnas, praktilisi töid ja katseid, kujutavat, tinglikku ning jõukohasel viisil ka verbaalset näitlikkust.
- Suureneb õpilase roll ja iseseisvus katsete planeerimisel ja läbiviimisel. Põhjus-tagajärg seoste mõistmist ja järelduste tegemist suunab õpetaja.

- Õpetaja juhendamisel otsivad õpilased teavet erinevatest allikatest, kasutades seejuures ka meedia- ja tehnoloogiavahendeid. Õppeinfo mõistmiseks ja kasutamiseks vajavad nad jätkuvalt suunatud analüüsi – suuliseid ja kirjalikke küsimusi-korraldusi. Õpetaja ülesanne on aidata hinnata ning mõista leitud info usaldusväärsust.
- Õpilase oskuste areng võimaldab jõukohases õpitegevuses iseseisva töö osakaalu suurendada. Seejuures vajalik jätkuvalt õpetaja suunamine ja abivahendeid.
- Õpilase iseseisva tegutsemise ja koostööoskuste arenemine võimaldab sooritada jõukohaseid õppetegevusi paaris- ja rühmatöödena.

Õpitulemused 8. klass

Õpilane:

- 1) mõõdab õpetaja juhendamisel ruumala, massi, vahemaid looduses ja kaardil ning aega; seostab saadud mõõtmistulemusi igapäevaelus ettetulevate olukordadega
- 2) kavandab ning viib õpetaja juhendamisel ohutult läbi praktilisi töid, teeb tulemuste põhjal kokkuvõtteid ja järeldusi, seostab saadud teadmisi igapäevaelus ettetulevate olukordadega
- 3) kirjeldab tugisõnade abil õpitud ainete/materjalide omadusi ja toob näiteid nende kasutamise kohta igapäevaelus; taaskasutab võimaluse piires materjale ja esemeid
- 4) leiab õpetaja suunamisel kaartidelt, loodusalastest tekstidest, tabelitest ja graafikutest teavet loodusvööndite kohta, seostab organismide kasvukohti ja kohastumisi vastava loodusvööndiga, kirjeldab inimtegevust ja selle mõju piirkonna loodusele
- 5) rühmitab elusorganisme, toob näiteid erinevate organismide seostest looduses
- 6) väärtustab nii kodukoha kui ka teiste maade looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust ja järgib jätkusuutliku arengu põhimõtteid.

Õpitulemused 9. klass

Õpilane:

- 1) seostab inimese elundkondi nende põhifunktsioonidega, kasutab elementaarseid esmaabivõtteid
- 2) toob näiteid tervislikest eluviisidest ja järgib neid
- 3) kirjeldab abivahenditele tuginedes Eesti asendit; toob näiteid kodukoha tööstus-, teenindusvõi põllumajandusettevõtte tegevuse kohta

- 4) koostab teabeallikate põhjal Euroopa riigi tutvustuse ja reisiplaani, esitleb seda kaaslastele
- 5) käsitleb ohutult ja otstarbekalt olmeseadmeid, tööriistu ning kodukeemiat; selgitab nende kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid
- 6) kirjeldab ja selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid nende avaldumise kohta igapäevaelus
- 7) leiab internetist vajalikku ja jõukohast loodusteaduslikku infot ning hindab abiga selle usaldusväärsust
- 8) kirjeldab jätkusuutliku, säästva, vastutustundliku eluviisi põhimõtteid ja järgib neid.

Inimeseõpetus

Õppesisu 1.-2.klass

Mina ja minu tunded

- enda tundmine ja enese kirjeldamine
- erinevad tunded ja nende äratundmine
- oma tunnete sobiv väljendamine
- enesekontrolli algoskused

Perekond ja suhted

- pereliikmed ja nende rollid
- sõprus ja kaaslastega arvestamine
- viisakas käitumine
- konfliktide lahendamine õpetaja toel

Kool ja kogukond

- kooli reeglid ja kokkulepped
- turvaline käitumine koolis
- abi küsimine ja pakkumine

Tervis ja turvalisus

- tervislikud harjumused
- ohutu käitumine kodus ja tänaval
- hädaolukorras abi kutsumine
- isiklik turvalisus

Mina ja minu ümbrus

- kodukoht ja selle tähtsus

- erinevuste märkamine ja sallivus
- hooliv suhtumine teistesse

Õppetegevus 1.–2.klass

- põhisisuks lähiümbruse märkamine, selle teadvustamine (suhtes mina ja meie) ning sotsiaalse kompetentsuse arendamine.
- Õpitakse koos tegutsema nii matkides kui ka eeskuju ja juhendamise järgi. Omandatakse baassõnavara ja -lausungimalle ning elementaarseid (olme)suhtlusoskusi
- Õpitakse (mängu)asjade kasutamist ja hoidmist, mängus osalemist, reeglitest kinnipidamist, mängu algatamist, rollide ja vajalike mänguasjade jagamist jne. Kohati võib olla keeruline rollimängudes osalemine.
- Õpilane vajab pidevat motiveerivat tagasisidet oma tegevuse ja saavutuste kohta.
- Võrreldavate situatsioonide ja illustratsioonide (joonised, fotod) toel õpitakse märkama ja eristama (puhas/must, meeldib / ei meeldi jne) ümbritsevate esemete, ruumide ja inimeste (sh iseenda) esteetilisi omadusi.
- Õpitakse eristama isiklikke, võõraid ja ühiseid esemeid, neisse heaperemehelikult ja turvaliselt suhtuma ning neid kasutama.
- Õpitakse ka märkama ja eristama eakaaslaste käitumisviise. Harjutatakse viisakat käitumist (tervitamine, palumine, tänamine, eakaaslase ja täiskasvanu poole pöördumine, võimalik keeldumine jne).

Õpitulemused 1. klass

Õpilane:

- 1) tutvustab ennast, nimetades oma nime, kooli, klassi, kodu asukoha, õdede- vendade ja vanemate nimed
- 2) nimetab küsimuste abil oma lemmiktegevusi
- 3) osaleb ühistes (õppe)mängudes ja järgib meeldetuletamisel mängureegleid
- 4) vastab dialoogi repliigile, alustab dialoogi oma soovide ja vajaduste väljendamiseks
- 5) tunneb ära kaaslaste tegevuses ning õppesituatsioonis õige ja vale käitumise
- 6) teeb vahet endale ja teistele kuuluvate asjade vahel
- 7) teab oma kehaosi (pea, kael, kõht, selg, käed, jalad, juuksed ja nägu)
- 8) järgib õpetaja meeldetuletusel hügieeninõudeid igapäevaste tegevuste käigus

9) märkab õpetaja suunamisel ümbritsevate esemete välimust, esemete ja ruumide puhtust ning korrashoidu; korrastab õpetaja juhendamisel oma töölauda ja lähiümbrust

10) nimetab nädalapäevi, ööpäeva osasid ja aastaaegu õiges järjestuses

11) teab, kuidas ohutult sõiduteed ületada, ja käitub vastavalt

12) teab, et elab Eestis, teab Eesti lipu värve nende õiges järjestuses.

Õpitulemused 2. klass

Õpilane:

1) alustab ja jätkab dialoogi tuttavates situatsioonides; kutsub õpetaja suunamisel kaaslasti tuttavat (õppe)mängu mängima, jagab mänguasju

2) tavasituatsioonides suhtlemisel tervitab, palub, tänab, vabandab; käitub söögilauas viisakalt

3) teab oma vanust, sünnipäeva ja kodust aadressi, nimetab oma kodukohta

4) kirjeldab tegevusi, mis talle rõõmu pakuvad;

5) hindab õpetaja abiga kaaslaste igapäevast käitumist skaalal õige/vale, meeldib / ei meeldi

6) eristab oma, võõrast ja ühist asja ning mõistab, et võõrast asja ei tohi loata võtta

7) tunneb ära ja nimetab näoilmele ja hääletoonile vastava emotsiooni (4 erinevat)

8) tunneb ära situatsiooni, kus kellelegi tehakse liiga

9) järgib ise ja õpetaja meeldetuletusel hügieeninõudeid igapäevastestegevustes

10) nimetab näitvahenditele toetudes tervisele kasulikke toite

11) nimetab oma lähisugulasi

12) teab võimalusi, kuidas abistada pereliikmeid kodustes töödes

13) teab oma vanemate ja koolitöötajate ameteid

14) tunneb kella täistundides

15) teab sagedasemaid ohtusid kooliteel liiklemisel ja võõraste inimestega suhtlemisel

16) oskab pöörduda täiskasvanu poole abi saamiseks.

Õppesisu 3.-5.klass

Mina ja minu enesetunnetus

- enese kirjeldamine ja oma omaduste märkamine
- enesekohased tunded ja nende väljendamine

- positiivne enesehinnang
- abi küsimine ja abi vastuvõtmine

Suhted ja suhtlemine

- viisakas ja turvaline suhtlemine
- kuulamine ja oma arvamuse väljendamine
- koostöö kaaslastega
- konfliktide lahendamine õpetaja juhendamisel

Perekond ja kogukond

- pereliikmete rollid
- kodu ja kooli reeglid
- käitumisnormid erinevates olukordades
- kuuluvustunne ja hoolivus

Turvalisus ja tervis

- ohutu käitumine kodus, koolis ja tänaval
- isiklik hügieen
- tervislikud harjumused
- ohtlike olukordade äratundmine

Õigused ja kohustused

- lapse õigused lihtsustatud kujul
- kohustused koolis ja kodus
- vastutus oma käitumise eest

Õppetegevus 3.–5. klass

Jätkuvalt kujuneb õpilase oskus märgata ja eristada oma lähiümbrust (selle esemeid, nähtusi, sündmusi, tegevusi jms).

- Õpilane tutvub eesti rahvakommete ja traditsioonidega (rõhuasetus pere ja kodukoha traditsioonidel).
- Tegevus- ja suhtlussituatsioonides õppida tundma ja järgima ühiskonnas aktsepteeritavaid käitumisnorme.
- Õppida märkama, eristama ja mõistma igapäevaelu olukordi, sealhulgas ohuolukordi
- Täiendada ühis- ja koostegevuse oskusi (sh hooliv ja teisi arvestav suhtlemine) ja viisaka käitumise oskusi.

- Õpetaja abiga saab õpilane aru pere ja koduga seotud teemadest, teadvustab laste ning vanemate vastastikuseid õigusi ja kohustusi.
- Kujundada õpilase sotsiaalset teadlikkust ja verbaalset aktiivsust: õpilane kirjeldab abivahendite toel enda ja kaaslaste tegevust ja emotsionaalset seisundit.
- Õppimist toetavad aktiivõppemeetodite kasutamine, õppekäigud, praktilised ülesanded, lühialade lugemine ja analüüsimine.
- Õpilane suudab järjest enam õpetaja toel osaleda õpitegevuste kavandamisel, sooritamisel, kontrollimisel ja valida ja kasutada abivahendeid
- Praktiliste ja tekstis kirjeldatud situatsioonide analüüsil pöörata tähelepanu tegevuste tulemustele ja tagajärgedele.
- Õpitakse juhendamise järgi situatsioonidele alternatiivseid lahendusi leidma ning kaaslastele soovitusi andma.

Õpitulemused 3. klass

Õpilane:

- 1) alustab ja jätkab dialoogi (küsimus – vastus, teade – küsimus, kutse koostegevusele, nõustumine, loobumine)
- 2) nimetab, mille poolest ta teistega sarnaneb ja mille poolest teistest erineb
- 3) hindab õpituatsioonid enda ja kaaslaste igapäevast käitumist - õige/vale, meeldib / ei meeldi
- 4) teab erinevates kohtades ja olukordades viisaka käitumise reegleid
- 5) tunneb näoilme ja hääletooni järgi ära ja nimetab kaaslaste 4–6 emotsiooni
- 6) teab oma keha puhtuse ning välimuse eest hoolitsemise vahendeid ja vajalikkust
- 7) teab terve ja haige inimese tunnuseid; märkab oma enesetunnet ning teavitab sellest kaaslast
- 8) teab, et ravimeid võetakse haige olles, et ravimid võivad olla inimese tervisele ohtlikud
- 9) kirjeldab tervise hoidmise viise: mitmekesine toit, uni ja puhkus, liikumine ja sport
- 10) kõneleb õpetaja suunamisel oma perekonnast: pere suurus, pereliikmete nimed, õdede-vendade vanus, vanemate tegevus
- 11) küsimustele toetudes räägib enda ja pereliikmete tegevusest pühade tähistamisel
- 12) teab, mis on tema kodukoht ja kodumaa; väärtustab Eestit – oma kodumaad, tunneb Eesti sümboleid (lipp, vapp, hümn; suitsupääsuke, rukkilill)
- 13) tunneb kella täis- ja pooltundides
- 14) nimetab positiivseid vaba aja veetmise võimalusi
- 15) teab ohtlikke kohti ja olukordi kooliteel ja koduümbruses
- 16) palub ohuolukorras ja õnnetusjuhtumi korral abi.

Õpitulemused 4. klass

Õpilane:

- 1) osaleb üksteise tegevust reguleerivas dialoogis
- 2) nimetab ning võrdleb oma ja sõprade vaba aja tegevusi, huvisid

- 3) analüüsib õpetaja juhendamisel situatsioonide, oma ja kaaslaste käitumise ning emotsionaalsete seisundite põhjuseid ja tagajärgi
- 4) jälgib kaasõpilaste tegevust ja vajaduse korral abistab neid
- 5) tunneb koolielus ära konfliktsituatsiooni ning teab, mis juhtudel on vaja sellest täiskasvanule/õpetajale teatada
- 6) teab enda tervist tugevdavaid ja nõrgestavaid tegureid (toitumine, liikumine, uni) ja harjumusi ning nende mõju füüsilisele tervisele ja õppimisvõimele
- 7) nimetab oma lähisugulasi ja selgitab abistavate küsimuste toel kodu ja perekonna tähtsust oma elus
- 8) kirjeldab oma pere traditsioone
- 9) kirjeldab ja väärtustab oma kodukohta
- 10) tunneb kella veerandtunnise täpsusega, seostab kellaaegu oma päevakavaga
- 11) leiab koostegevuses teavet koolistendilt ja kooli kodulehelt
- 12) teab erinevaid ameteid; mõistab töö vajalikkust ja väärtuslikkust
- 13) planeerib täiskasvanu abiga oma taskuraha kulutamist
- 14) sorteerib täiskasvanu suunamisel klassis ja kodus tekkivaid olmejäätmeid
- 15) teab ja kirjeldab turvalise käitumise viise igapäevaelus (liiklemine kooliteel, jalgrattaga sõitmine, tulekahju vältimine, käitumine veekogu juures ja metsas).

Õpitulemused 5. klass

Õpilane:

- 1) märkab ja mõistab erisusi oma ja kaaslaste tegevustes, arvamustes
- 2) osaleb eri tüüpi dialoogides
- 3) kirjeldab oma käitumist toimunud konfliktsituatsioonis
- 4) kirjeldab ja analüüsib õpetaja suunamisel oma ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ning käitumist (soovid, põhjus-tagajärg)
- 5) kirjeldab oma välimuse, hügieeni ja tervise eest hoolitsemise võimalusi, teab hoolitsematuse tagajärgi
- 6) kirjeldab uimastite (alkoholi, tubaka) tarbimise mõju õppimisvõimele ja käitumisele
- 7) jutustab tugikava abil pühade ja rahvakommete tähistamisest oma perekonnas; teab erinevaid rahvuskombeid
- 8) mõistab oma kohustusi ja vastutust seoses õppetööga

- 9) määrab aega minutilise täpsusega; koostab õpetaja abiga endale päevakava
- 10) otsib õpetaja juhendamisel teavet teatmeteostest või internetist
- 11) teab, kuidas suhelda sotsiaalmeedias
- 12) teadvustab reklaamide eesmärke
- 13) mõistab, et tema soovide täitumine sõltub vajadustest ja pere sissetulekust
- 14) kirjeldab vee ja elektri säästliku tarbimise võimalusi kodus ning koolis
- 15) nimetab olmejäätmete käitlemise viise koduses majapidamises
- 16) kirjeldab ja teadvustab pürotehnika jt ohtlike ainete väärkasutusega kaasnevaid tagajärgi.

Õppesisu 6.-7.klass

Enesetunnetus ja areng

- enese omaduste ja võimete teadvustamine
- emotsioonide mõistmine ja sobiv väljendamine
- eneseregulatsiooni algoskused
- muutused kasvamisel ja arengus

Suhted ja sotsiaalsed oskused

- suhtlemisoskuste arendamine
- erinevuste märkamine ja sallivus
- konfliktide lahendamise viisid
- koostöö ja vastutus rühmas

Tervis ja heaolu

- tervislik eluviis (toitumine, liikumine, puhkus)
- vaimne heaolu ja stressiga toimetulek lihtsustatud käsitluses
- riskikäitumise ennetamine (vanusele vastavas mahus)
- turvaline käitumine erinevates keskkondades

Ühiskond ja vastutus

- lapse õigused ja kohustused
- reeglid ja seadused igapäevaelus
- vastutustundlik käitumine koolis ja kogukonnas
- digiturvalisuse põhialused

Otsustamine ja probleemide lahendamine

- lihtsate valikute tegemine
- tagajärgede mõistmine
- abi otsimine keerulistes olukordades

Õppetegevus 6.–7. klass

- Õppetegevuse käigus täienevad õpilase sotsiaalsed suhtlemis- ja käitumisoskused.
- Harjutada suhtlemist ja koostegevust dialoogis (osalemine rühmatöodes, rollimängudes, kutse koostegevusele, vastused küsimustele ja teadetele, dialoogi alustamine küsimuse ja teatega, nõustumine ja loobumine, alternatiivne ettepanek, oma arvamuste selgitamine ja kaitsmine).
- Individuaal- ja rühmatööde tulemuste esitlemise, enda ja teiste tegevuste kommenteerimise kaudu suureneb õpilase verbaalne aktiivsus, kujunevad avaliku esinemise esmased oskused.
- Õppida mõistma ja nimetama tegevuse eesmärgi, tingimusi, põhjuseid ja tagajärgi.
- Juhendamisel leida seoseid tegevus-, suhtlus- ja käitumise vahel, tehakse järeldusi ning planeeritakse ja/või korrigeeritakse edasist tegevust/käitumist.
- Õpilase jaoks on oluline pöörata tähelepanu muutustele enda organismis ja käitumises (seksuaalsus, suhtlemine ja käitumine vastassugupoolega, noormehe ja neiu rooled eri situatsioonides jms) ning oma tervisekäitumisele (sh hoolitsemine oma füüsilise, vaimse ja sotsiaalse tervise eest, enesekehtestamine, riskikäitumine).
- Õpitakse märkama ja teadvustama kultuurilisi erinevusi. Alustatakse ettevalmistust iseseisvaks majandamiseks, teadlikuks ja säästlikuks tarbimiseks (prügi sorteerimine, pakendiinfo jmt).

Õpitulemused 6. klass

Õpilane:

- 1) märkab ja jätab suhtlemisel meelde kaaslaste seisukohti, eristab kohast ja kohatud käitumist/suhtlemist
- 2) analüüsib ja hindab õpetaja suunamisel enda ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ja käitumist (käitumise eesmärk, põhjus–tagajärg suhe)
- 3) kasutab tuttavates olukordades suhtlemissituatsioonist, -partnerist ja -eesmärgist lähtuvalt erinevaid väljendusviise
- 4) mõistab vabandamist kui oma süüst/eksimusest arusaamist ja kahetsemist
- 5) kirjeldab ja hindab plaanile toetudes oma huvisid ja toimetulekut koolis
- 6) teab inimese organismi üldist ülesehitust, tunneb joonisel inimfiguuris ära elutähtsad organid
- 7) nimetab ebatervisliku toitumise võimalikke tagajärgi, oskab valida erinevate toitude hulgast tervisele kasulikke

- 8) teab murdeeaga seotud muutusi inimese kehas ja käitumises, mõistab arengu individuaalsust
- 9) kirjeldab uimastite mõju organismile ja käitumisele
- 10) hoolitseb oma välimuse eest ja valib olukorrale vastavad rõivad
- 11) koostab õpetaja juhendamisel kodu korrashoiuga seotud tegevuste plaani (tööde järjekord, vahendid, tööjaotus)
- 12) hangib õpetaja juhendamisel teavet kaaslastelt (küsimuste esitamine) ja eriliigilistest tekstidest (internet, meedia, teatmeteosed, sõiduplaanid)
- 13) oskab kasutada kodukoha ühistranspordi sõiduplaane
- 14) mõistab telefoni ja meedia (sh arvutimängud, sotsiaalmeedia, televisioon jmt) otstarbeka kasutamise vajalikkust ning teab võimalikke riske
- 15) teab kodukeemia ja ravimite väärkasutuse tagajärgi ja selle ennetamise võimalusi
- 16) kirjeldab peamisi tule- ja veeohutuse nõudeid ning käitumisstrateegiaid vastavate õnnetusjuhtumite korral

Õpitulemused 7. klass

Õpilane:

- 1) selgitab ja kaitseb õpetaja suunamisel oma seisukohti, mõistab suhtluspartnerite seisukohtade võimalikku sarnasust/erinevust, oskab reageerida kohatule käitumisele
- 2) teadvustab oma positiivseid ja negatiivseid iseloomujooni (3–4), oskab õpetaja suunamisel nimetada negatiivsete omaduste parandamise võimalusi
- 3) kirjeldab ja hindab plaani abil oma ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ning käitumist
- 4) järgib viisakusreegleid, teeb kaaslastele ettepanekuid, vastab nii positiivsetele kui ka negatiivsetele ettepanekutele situatsioonile vastavaid moraalnorme ja käitumisreegleid arvestades
- 5) väärtustab (lähi)suhetes sallivust, hoolivust, abistamist ja lugupidamist
- 6) kirjeldab, kuidas hoolitseda oma tervise eest (toitumine, kehaline aktiivsus, puhkamine, tervist kahjustavate tegevuste vältimine, arstiabi)
- 7) oskab endale ja teistele ohtlikes situatsioonides ütelda „ei“ ning vajaduse korral abi kutsuda; demonstreerib õpituatsioonis hädaabi numbrile helistades olulise teabe andmist
- 8) mõistab seksuaalsuse olemust ja seksuaalse arengu individuaalsust; teab, kust leida infot noorte nõustamisteenuste kohta
- 9) koostab oma tegevuste kohta nädalaplani (tegevuste ajaline järjekord, oma soovide ja võimalustega arvestamine)
- 10) hangib õpetaja juhendamisel teavet teistelt inimestelt ning erinevatest infoallikatest; edastab kaaslastele teavet (abiks kavapunktid)
- 11) nimetab sidepidamise viise tänapäeval ja minevikus, kasutab otstarbekalt tänapäevaseid sideteenuseid (e-kirjavahetus, telefon, internet, sotsiaalmeedia); oskab kirjutada e-kirja
- 12) teadvustab internetisuhtluses valitsevaid ohte ning mõistab, millist informatsiooni enda ja teiste kohta on sobilik ja turvaline avaldada
- 13) mõistab ja oskab kirjeldada töö tähtsust (tulemus, eesmärk, tingimused)
- 14) oskab nimetada oma pere olulisemaid sissetuleku- ja kuluallikaid
- 15) teab jäätmete individuaalseid ja ühiskondlikke käitlemisvõimalusi ja –viise, oskab jäätmeid sorteerida.

Õppesisu 8.-9.klass

Enesetunnetus ja areng

- enesehinnang ja eneseanalüüs
- tugevuste ja arendamisvaldkondade märkamine
- eesmärkide seadmine ja vastutuse võtmine
- iseseisvuse kujunemine

Suhted ja suhtlemine

- sõprus- ja lähisuhted
- lugupidav suhtlemine
- konfliktide lahendamise oskused
- suhtlemine erinevates olukordades

Tervis ja heaolu

- vaimne ja füüsiline tervis
- tervislikud eluviisid
- sõltuvusainete ja riskikäitumise mõju
- stress ja toimetulekuviisid

Turvalisus ja vastutus

- turvaline käitumine igapäevaelus
- interneti- ja digiturvalisus
- seadused ja noore õigused ning kohustused
- abi otsimine ja pakkumine

Mina ühiskonnas

- väärtused ja hoiakud
- sallivus ja erinevuste aktsepteerimine
- kodanikuks olemise algteadmised
- tuleviku planeerimine ja kutsevalikuga seotud esmateadmised

Õppetegevus 8.–9. klass

- toetada õpilast iseseisvaks toimetulekuks.
- on oluline tähelepanu pöörata ühiskonnaõpetusega seotud teemadele: eri eluvaldkondadega seotud õigusaktid ja lepingud, ameti valik ja edasiõppimisvõimalused, töötaja õigused ja kohustused, otstarbekad ja vastutustundlikud valikud/otsused, iseseisev raha kasutamine ja säästlik tarbimine, eluasemega seotud küsimused.
- Õpilane tutvub ja õpib kasutama teabeallikaid, nõustamis- ja kriisiabivõimalusi; omandab teadmise, kuidas otsida, küsida ja kasutada elus vajaminevat teavet ja abi.

- Õpilane harjutab iseseisva elu alustamise ja soolise küpsemisega seotud rollikäitumist.
- Teab turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid ja oma vastutust selles, tunneb ära lähisuhtevägivalla. Oluline on teadvustada pere loomise ja laste saamisega seotud vastutust.

Õpitulemused 8. klass

Õpilane:

- 1) arvestab ühistegevuses suhtluspartnerite erinevate (sh vastandlike) arvamustega
- 2) annab hinnangu oma ja kaaslaste käitumisviiside kohasusele situatsioonis; pakub õpituatsioonis olukordadele sobivaid lahendusi
- 3) teab rühma mõju inimese käitumisele ja demonstreerib õpituatsioonis oskust keelduda tegevusest, mis kahjustab teda ennast ja teisi
- 4) nimetab oma emotsioone ja teab erinevaid võimalusi emotsioonide reguleerimiseks
- 5) kirjeldab peamisi tervist tugevdavaid ja toetavaid tegureid; teab ja oskab igapäevaelus teha tervislikke valikuid seoses oma füüsilise, vaimse ja sotsiaalse tervisega
- 6) teab tervisliku toitumise, kehalise aktiivsuse ja unerežiimi põhimõtteid ning mõistab nende rakendamise olulisust igapäevaelus
- 7) kirjeldab oma tervislikku seisundit, oskab pöörduda abisaamiseks arsti poole (registreerimine vastuvõtule, kojukutse, hädaabi)
- 8) teab, mida tähendab ravikindlustus ning oskab nimetada tervishoiuteenuseid
- 9) väärtustab lähisuhteid, oskab kontakti luua ning teab, kuidas suhteid hoida; tunneb ära lähisuhtevägivalla
- 10) teab turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid (sh rasedusest hoidumine) ja mõistab seksuaalelu alustamisega seotud vastutust; eristab lubatud ja lubamatut seksuaalkäitumist
- 11) teab ja leiab olulisi infoallikaid terviseteadete, nõustamis- ja kriisiabi võimaluste kohta kodukohas või selle lähiümbruses; teab, millal ja kuidas pöörduda õiguskaitseorganite poole
- 12) mõistab riskikäitumisega kaasnevat ohtusid liikluses, vees, toitumisel, nutivahendite kasutamisel, uimastite omamisel ja tarbimisel
- 13) hoolitseb oma riiete eest ja valib olukorrale sobiva riietuse; teab riiete hooldusmärkide tähendusi; 14) teab erinevaid panga- ja e-teenuseid ning vastavaid veebikeskkondi
- 15) teadvustab oma võimete, teadmiste ja oskuste tugevaid ja nõrku külgi
- 16) teab sobiva elukutse omandamise võimalusi.

Õpitulemused 9. klass

Õpilane:

- 1) valib suhtlemisviisi vastavalt olukorrale ja kasutab asjakohaseid suhtlemise osaoskusi
- 2) hindab oma ja kaaslaste käitumise vastavust ühiskonnas kokkulepitud normidele ja reeglitele
- 3) teab erinevaid peremudeleid ning kirjeldab pereliikmete rolli ja vastutust perekonnas
- 4) teab kooselu reegleid ja norme toetavates inimsuhetes, väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet
- 5) mõistab lapse saamisega seotud vastutust, kirjeldab lapse arengut ja vanemate rolli lapse kasvamisel; teab peamisi pere ja laste elu reguleerivad seadusi ja sotsiaaltoetusi
- 6) oskab planeerida raha teenimise ja kulutamisega seotud tegevusi
- 7) kirjeldab eluaseme omandamise, sisustamise ning hooldamisega seotud vajadusi, võimalusi, ohtusid ja kohustusi
- 8) hindab nõustaja suunamisel oma võimeid, teadmisi, oskusi, jätkuõppe võimalusi ja tingimusi ning teeb enda jaoks sobiva karjäärivaliku
- 9) teab oma peamisi õigusi ja kohustusi töötajana, nimetab info ja abi saamise võimalusi tööõigusega seotud küsimustes
- 10) mõistab lepinguta töötamise ja ümbrikupalgaga seotud riske ja negatiivseid tagajärgi; tunneb töö otsimisel ära inimkaubandusele viitavad märgid
- 11) teab riigi toimimise üldisi põhimõtteid (tervishoiusüsteem, maksud jm)
- 12) oskab küsida teavet kaasinimestelt ja kasutada info leidmiseks erinevaid teabeallikaid.

Ajalugu

Õppesisu 6.-7.klass

Aeg ja ajalugu

- aja mõiste ja ajatelg
- minevik, olevik ja tulevik
- ajalooallikad (pildid, esemed, jutustused) lihtsustatud käsitluses
- sündmuste järjestamine

Eesti ajalugu (põhijooned)

- Eesti muistne aeg lihtsustatud ülevaadena
- tähtsamad sündmused Eesti ajaloos
- Eesti riigi kujunemine
- rahvuspühad ja nende tähendus

Maailma ajalugu (valitud teemad)

- vanad tsivilisatsioonid lihtsustatud käsitluses
- keskaja eluolu
- olulised ajaloolised isikud ja sündmused
- igapäevaelu erinevatel ajastutel

Inimene minevikus ja tänapäeval

- eluolu võrdlemine erinevatel ajastutel
- töö ja elu muutumine ajas
- kultuur ja traditsioonid
- pärandi hoidmine

Ajaloo mõistmine ja arutelu

- lihtsate ajalooliste tekstide ja piltide vaatlemine
- küsimustele vastamine õpetaja juhendamisel
- oma arvamuse väljendamine minevikusündmuste kohta

Õppetegevus 6.–7. klass

6. klassis algav ajaloo õppimine võimaldab õpilastel suhestuda minevikuga. Ajalooõpetuses lähtutakse õpilasest kui ajaloos osalejast. Õpilasel kujundatakse arusaam, et ajalugu on ka tema enda lugu. Toetatakse õpilase isiklikele kogemustele ning eelnevatele teadmistele ja kujutlustele, kesksel kohal on nende aktualiseerimine ja süstematiseerimine.

- Tutvumine algab õpetaja suunamisel ja juhendamisel, kasutada praktilisi õpiülesandeid (nt vanematelt ja vanavanematelt teabe kogumine oma pere ja suguvõsa kohta).
- Korraldada õppekäike muuseumidesse ja ajaloolistesse paikadesse, vaadatakse õppefilme.
- Õppetegevuse käigus omandatakse mitmesuguseid oskusi (küsimuste esitamine, teabe hankimine, eneseväljendamine), arendatakse koostööoskusi ja kujutlusvõimet.
- Ajalootunnis kasutatavad õppetegevused (lugemine, küsimustele vastamine, arutlemine, jutustuse kuulamine, ümberjutustamine) toetavad õpilaste psüühiliste protsesside ja kõne arengut, sealhulgas sõnavara rikastumist.
- Uut teemat käsitlema asudes selgitada välja õpilase eelteadmised ja laiendatakse sõnavara, et vältida võimalike väärkujutluste kinnistumist ja uute kujunemist.

- 6. klassis omandatakse teadmisi õpilase lähiümbruse kohta, 7. klassis keskendutakse juba laiemalt Eesti ajaloo ja üldajaloo õppimisele.
- Ajaloo õpetamisel on väga oluline muuseumide, ajaloo seotud paikade ja mälestiste külastamine, ajalugu tutvustavate filmide vaatamine ja muul viisil näitlikustamine.

Õpitulemused 6. klass

Õpilane:

- 1) tunneb huvi oma perekonna ajaloo ja sellega seotud minevikusündmuste vastu
- 2) teab, et kodukoht ja elutingimused on ajaloo käigus muutunud
- 3) tajub mineviku ja oleviku seoseid
- 4) mõistab ajalist järgnevust ajateljel, omab üldist ettekujutust kodukoha ajaloo perioodidest

Õpitulemused 7. klass

Õpilane:

- 1) selgitab õpitava ajalooperioodiga seostuvaid olulisemaid põhimõisteid
- 2) nimetab tähtsamat muinasajast ja selle perioodidest (kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg), kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid
- 3) teab vanaaja kultuure ja oskab nimetada ajastu olulisemaid saavutusi ja leiutisi
- 4) kirjeldab kõige üldisemal kujul keskaja olemust
- 5) teab keskaja Euroopa eluolu muutusi, avastusi ja leiutisi
- 6) teab olulisemaid sündmusi, mis leidsid aset keskajal Eesti aladel

Õppesisu 8.-9.klass

Uusaeg ja uusaja kujunemine

- suurte maadeavastuste mõju maailmale
- reformatsioon ja selle mõju Euroopas
- valgustusajastu põhimõtted
- Ameerika ja Prantsuse revolutsiooni põhitunnused

Eesti ala varauusajal ja uusajal

- Eesti ala Rootsi ja Vene võimu ajal
- talurahva elu ja õigused
- rahvuslik ärkamine
- eestlaste identiteedi kujunemine

19.–20. sajandi maailm

- tööstusrevolutsiooni mõju ühiskonnale
- Esimese maailmasõja põhjused ja tagajärjed
- Eesti Vabariigi iseseisvumine

- Teise maailmasõja sündmused ja mõju Eestile
- Eesti okupeerimine

Eesti 20. sajandi teisel poolel

- elu Nõukogude Eestis
- taasiseseisvumine
- Eesti Vabariigi taastamine

Kaasaegne maailm

- Euroopa Liidu kujunemine ja roll
- demokraatia ja kodanikuõigused
- Eesti roll tänapäeva maailmas

Ajaloo mõistmine ja allikad

- ajalooallikate kasutamine
- lihtsamate ajalooliste tekstide ja piltide analüüsimine
- ajatelje kasutamine
- põhjus-tagajärg seoste mõistmine

Õppetegevus 8.–9. klass

- keskendutakse Eesti ajaloo seostele Euroopa ja maailma ajalooga. Euroopas ja maailmas toimunud sündmusi käsitletakse eeskätt Eesti ajaloo paremaks selgitamiseks ja ilmestamiseks.
- Rõhutatakse, et Euroopas toimunud sündmused on tugevasti mõjutanud Eestis toimunud sündmusi (sõjad, revolutsioonid, tootmissuhete muutused jms).
- Pööratakse tähelepanu otsestele ja kaudsetele põhjuslikele seostele. 8. klassi ajalooõpetuses on oluline tuua selgelt esile seosed varem õpituga, 9. klassis on põhitähelepanu lähiajaloo sündmustel, kuna just neil on igapäevaelus kõige tajutavam mõju õpilasele, tema perele/suguvõsale ja keskkonnale. Kesksel kohal on õpetaja ja õpilase koostöö.
- Õpilane vajab õpetaja tuge ja juhendamist põhikooli lõpuni. Arvestades õpilaste lugemisraskusi, loetakse teksti klassis ühiselt ning analüüsitakse seejärel loetut õpetaja suunamisel, et tagada selle mõistmine. Peale uute mõistete omandamise on olulisel kohal ka sõnavara laiendamine üldisemalt.
- Põhikooli lõpuni on vajalik näitlikustamine, teavet ei saada ainult õppetekstidest, vaid ka teistest allikatest (õpetaja jutustus, õppefilm, kaardid, fotod jne). Suur osa näitlikustamisest toimub teabe- ja sidetehnikavahendite toel.

Õppe raames tehakse õppekäike muuseumidesse ja ajaloolistesse paikadesse, näidatakse filme, mis kajastavad minevikus toimunud sündmusi jne.

Õpitulemused 8. klass

Õpilane:

- 1) selgitab üldisi fakte uusaja sündmustest ja inimeste elu-olust Eestis kuni Esimese maailmasõja lõpuni
- 2) nimetab Euroopa ja maailma uusaja tähtsamaid sündmusi, mis on mõjutanud Eesti ajalugu
- 3) tunneb huvi Eesti mineviku vastu Euroopas
- 4) teab, et Euroopas toimunud sündmused on oluliselt mõjutanud Eesti ajalugu
- 5) kirjeldab, kuidas majanduslikud ja ühiskondlikud muutused on mõjutanud inimeste elukorraldust
- 6) teab, et inimeste teadmised on kujunenud suhtlemises teiste rahvastega
- 7) kõrvutab ajateljel mõningaid olulisi Eestis ja Euroopas toimunud sündmusi
- 8) tunneb ajaperioodi iseloomulikke tunnuseid

Õpitulemused 9. klass

Õpilane:

- 1) selgitab üldisi fakte uusaja sündmustest ja inimeste eluolust Eestis Esimese maailmasõja lõpust tänapäevani
- 2) tunneb huvi Eesti riigi mineviku vastu
- 3) teab, et maailmas toimunud sündmused on otseselt või kaudselt mõjutanud nii Eestis kui ka mujal Euroopas toimunud sündmusi
- 4) omab üldist ettekujutust Eesti ajaloost ja sellega seoses üldjoontes kogu maailma ajaloost
- 5) mõistab, et eri ajastute kultuuri-, teaduse- ja tehnikasaavutused on olnud edasiviivaks jõuks riikide (ka Eesti) arengus
- 6) teab, et poliitikal on suur roll maailma riikide omavahelistes suhetes
- 7) kujutab ajateljele toetudes ette maailmas toimunud olulisemaid sündmusi
- 8) nimetab oma põhiõigusi ning kohustusi Eesti Vabariigi kodanikuna

9) kirjeldab Eesti riigi valitsemiskorda

10) väärtustab oma kodumaad ning Eesti Vabariigi kodanikuks olemist

Kunstiõpetus

Õppesisu 1.-2.klass

Visuaalne eneseväljendus

- oma mõtete ja tunnete väljendamine pildi kaudu
- joonistamine ja maalimine lihtsate vahenditega
- kujundite ja värvide kasutamine

Kunstivahendid ja -materjalid

- pliatsite, kriitide ja värvide kasutamine
- pintslid ja värvide segamise algoskused
- erinevate paberite ja materjalide kasutamine

Põhioskused

- joonistamine ja värvimine
- lõikamine ja kleepimine
- lihtsamad kollaaži- ja meisterdamisvõtted
- töö lõpetamine ja korrastamine

Värv ja vorm

- põhivärvid ja nende segamine
- lihtsad kujundid ja nende kujutamine
- suuruse ja paigutuse märkamise

Kunsti vaatlemine

- piltide ja illustratsioonide vaatlemine
- oma töö ja kaaslaste tööde kirjeldamine
- lihtne arutelu pildi sisu ja meeleolu üle

Õppetegevus 1.–2. klass

- kunstiõpetuse peamine roll on olla siduvaks õppeaineks, kinnistada käelise tegevuse ja eri meelte kaudu teistes õppeainetes omandatud teadmisi ja oskusi.

- Õpetusega taotletakse, et õpilane tahab ja julgeb end loominguliselt väljendada.
- Õpilane täidab ülesandeid valdavalt koostegevuses eeskuju ja näidise järgi, omandatud oskuste piires ka suulise korralduse järgi.
- Erinevate vahendite kasutamise ja näitlikustamise kaudu kujuneb õpilasel vaatlus- ja võrdlemisoskus, areneb tähelepanu, nägemis-, kompimis- ja ruumitaju ning mootorika.
- Õpitakse kõikide meeltega tajuma objekte ja kujutisi enda ümber, õpitakse eristama värvusi ja erinevaid materjale.
- Mootorika arengut toetavad võimetekohaselt omandatavad maalimise, joonistamise, rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise ja voltimise baasoskused.
- Õpitakse töötama grupis ning jagama ühiskasutuses olevaid töövahendeid.
- Õpetaja suunamisel õpitakse valima eesmärgist lähtuvaid töövahendeid ja -võtteid; kujunevad korraharjumused ja oskused ning püsivus oma töö lõpule viimiseks.

Õpitulemused 1. klass

Õpilane:

- 1) tunneb ära ja kasutab õpetaja juhendamisel erinevaid materjale ja vahendeid (nt paber, värvipliiatsid, viltpliiatsid, guašid, plastiliin, savi, looduslik materjal, voolimisalus, joonlaud jms)
- 2) tunneb ära ja nimetab õpitud värvusi
- 3) joonistab šablooni või orientiiri abil lihtsamaid kujundeid, vajaduse korral õpetaja abiga
- 4) rebib sirgjooneliselt, lõikab silma järgi ning sirgjoonelist kontuuri mööda paberitükke ja ribasid, vajaduse korral abi kasutades
- 5) liimib liimipulgaga paberit, vajaduse korral abi kasutades
- 6) voldib paberilehe pooleks ja/või neljaks, vajaduse korral abi kasutades
- 7) voolib rullimise, veeretamise ja lamendamise teel lihtsamaid kujundeid ja esemeid, vajaduse korral õpetaja abiga
- 8) hoolitseb õpetaja juhendamisel oma töökoha ja õppevahendite korrasoleku eest.

Õpitulemused 2. klassis

Õpilane:

- 1) tunneb ära, nimetab ja oskab õpetaja juhendamisel kasutada erinevaid materjale (paber, kartong, plastiliin, savi, looduslik materjal jms)
- 2) kasutab joonlauda sirgjoone tõmbamiseks
- 3) järgib jõukohast mustri rütmi
- 4) jälgib vastavalt võimetele pinna katmisel lihtsa kujutise kontuuri
- 5) leiab paberilehel ja pildipinnal otsitava objekti/detaili, võrdleb 2–3 tajutava tunnuse (nt värvus, kuju, suurus) alusel näidiseid ja valminud kujutisi õpetaja suunamisel
- 6) joonistab vabalt või šablooni abil kujundeid, lõikab neid välja, liimib ja täiendab neid, vajaduse korral abiga
- 7) kujutab kõrvuti asetsevaid sarnaseid figuure väiksemana ja suuremana, vajaduse korral suunamisel või näidise abil
- 8) kasutab omandatud voolimisvõtteid (veeretamine, rullimine, lamendamine, venitamine, pigistamine jms), vajaduse korral abiga
- 9) täidab kunstiõpetuse ülesandeid koostegevuses suulise juhendamise järgi vastavalt oma võimetele ja omandatud oskustele, vajaduse korral eeskuju ja näidist kasutades, aga võimalikult palju loomingulist iseseisvust säilitades
- 10) hoolitseb õpetaja suunamisel oma töökoha ja õppevahendite korrasoleku eest.

Õppesisu 3.-5.klass

Kujutamine ja väljendus

- lihtsate esemete, looduse ja inimfiguuri kujutamine
- oma mõtete ja tunnete väljendamine pildi kaudu
- joonistamine, maalimine ja meisterdamine
- loovate ideede arendamine õpetaja juhendamisel

Värv ja vorm

- põhivärvid ja nende segamine
- soojad ja külmad toonid
- lihtsamad kujundid ja kompositsiooni algteadmised
- pindade täitmine ja kujundite paigutus

Töövahendid ja tehnikad

- erinevate kunstitarvete kasutamine (pliiats, pintsel, savi jm)
- materjalide ohutu ja sihipärane kasutamine
- lihtsamad voolimis- ja voltimisvõtted
- töö lõpetamine ja korrastamine

Kunst ja keskkond

- kunst igapäevaelus
- rahvakunsti ja traditsioonide lihtsustatud käsitus
- oma töö ja kaaslaste töö vaatlemine
- lugupidav suhtumine loomingusse

Loovus ja koostöö

- ühistööde tegemine
- oma töö tutvustamine
- kaaslaste ideede arvestamine

Õppetegevus 3.–5. klass

- Õpilane õpib arutlema, olulist teisejärgulisest eristama, esemeid eri põhimõtete järgi ühendama ja esemete eri tunnuseid üksteisest eristama, neid kunstitöodes kujutama.
- Õpilase taju ja peenmotoorika arengut toetavad keerukamad ja pingutust nõudvad töövõtted – detailsemad joonistused, voolimistööd, löikamine kääride ja/või paberinoaga, värvide segamine maalimisel jms.
- Ühistegevuses rakendab õpilane õpetaja suunamisel omandatud õpioskusi, vajadusel õpetaja rakendab meeldetuletamist ja kordamist.
- Järjepideva õpetuse tulemusena õpitakse oma tegevust kavandama ja kontrollima.
- Õpetaja juhendamisel omandatakse esmased digivahendite kasutamise oskused.
- Õpitakse kirjeldama oma tööprotsessi, väärtustama oma ja kaaslaste töid ning erinevaid lahendusi.

Õpitulemused 3. klass

Õpilane:

- 1) kasutab ohutult töövahendeid ja materjale
- 2) kujutab elusolendeid ja eluta objekte neile iseloomulikul viisil
- 3) märkab õpetaja suunamisel esemete ja figuuride detaile, täiendab vajaduse korral oma tööd

4) oskab õpetaja juhendamisel materjalist lähtuvalt kasutada sobivaid töövahendeid ja töövõtteid (paberi rebimine, lõikamine ja voltimine; guašside, akvarellide, pastellide, kriitide joonistusvahendite kasutamine; savi või plastiliini voolimine eri võtetega)

5) täiendab mustri rütmi

6) kujutab visuaalselt õpetaja suunamisel kujutatute põhilisi tunnuseid (väiksem-suurem, paksempeenem, pikem-lühem jne) ja õpitud ruumisuhteid pildil (kõrval, ülal, all jne)

7) valmistab juhendamisel tähtpäevalisi ruumikaunistusi

8) viib alustatud töö lõpule

9) korrastab oma töökoha.

Õpitulemused 4. klass

Õpilane:

1) kasutab töös erinevaid materjale, sh taaskasutatavaid materjale

2) mõistab töövahendite säästliku kasutamise vajalikkust ja oskab seda juhendamisel rakendada

3) kujutab inimeste, esemete ja loodusobjektide peamisi iseloomulikke tunnuseid, väljendab kujutatava ja ka enda emotsioone

4) segab põhivärvide II astme värvid (värvuste tabeli eeskujul)

5) kaunistab tähtpäevadeks ruumi; osaleb ühise keskkonna kujundamisel

6) suudab töö tegemisel järgida lihtsat tööjuhendit (sh videojuhend) ja võrrelda oma tööd näidisega, vajaduse korral õpetaja abiga

7) kirjeldab tööprotsessi, enda ja kaaslaste töid, väärtustab erinevaid lahendusi, vajaduse korral õpetaja abiga

8) kasutab võimaluse korral erinevaid digivahendeid.

Õpitulemused 5. klass

Õpilane:

1) sooritab lihtsamaid töövõtteid videojuhendite järgi

2) kasutab suunamisel õpituid tehnikaid kunstitööde loomisel ja lähiümbruse kujundamisel (stend, klassiruum, oma tuba, päeviku kaaned jne)

3) kujutab inimest ja muid elusolendeid liikumises

4) väljendab kunstitöodes erinevaid emotsioone, kasutab selleks värve

5) eristab külmi ja sooje värvusi, oskab juhendamisel toone helestada ja tumestada

6) tõstab oma töödes esile ja võrdleb kujutatud tegelasi ja objekte suuruse, asukoha ning värvivaliku abil, vajaduse korral suunamisel

7) väljendab osalise kattumise abil esemete ja figuuride paiknemist üksteise suhtes ees- ja tagapool, keskel

8) võrdleb enda ja kaaslaste töid: leiab peamised tegelased/objektid, toob esile sarnasusi ja erinevusi

9) osaleb vestlustes kultuuri ja kunsti teemadel.

Õppesisu 6.-7.klass

Kujutamine ja eneseväljendus

- esemete, inimfiguuri ja keskkonna kujutamine
- meeleolu ja mõtte väljendamine pildi kaudu
- loovate ideede arendamine ja kavandamine
- erinevate väljendusviiside katsetamine

Värvusõpetus ja kompositsioon

- värvide segamine ja toonide loomine
- valguse ja varju lihtsustatud käsitus
- kompositsiooni põhimõtted (tasakaal, keskpunkt, rütm)
- ruumilisuse kujutamine lihtsate võtetega

Tehnikad ja materjalid

- joonistamine ja maalimine erinevate vahenditega
- graafika ja segatehnikad lihtsustatud kujul
- voolimine ja ruumiline vormimine
- materjalide eesmärgipärane ja ohutu kasutamine

Kunstikultuur

- Eesti ja maailma kunsti valitud näited lihtsustatud käsitluses
- erinevad kunstiliigid (maal, skulptuur, arhitektuur jms)
- kunst igapäevaelus ja keskkonnas
- lugupidav suhtumine loomingusse ja kultuuripärandisse

Refleksioon ja koostöö

- oma töö analüüsimine õpetaja juhendamisel
- kaaslaste tööde vaatlemine ja tagasiside andmine
- ühisprojektides osalemine

Õppetegevus 6.–7. klass

- Õpilane õpib tööprotsessi kavandama. Kirjeldab suunavate küsimuste abil, milline võiks olla töö tulemus. Töö valmimisel kommenteerib oma töid ja annab neile hinnangu.
- Harjutamise tulemusena õpib kujutama inimest eri poosides, järgides proportsioone.
- Õpib tundma elementaarseid kujunduspõhimõtteid ning neid oma töös kasutama.
- Õpetaja suunamisel kasutab omandatud mõisteid, vesteldes lihtsamatel kunstiga seotud teemadel.
- Kunstiga seotult kujundada erinevate digivahendite ja -keskkondade kasutamise oskusi, sealhulgas ka autoriõigustega arvestamist.

Õpitulemused 6. klass

Õpilane:

- 1) kasutab töövahendeid ja -materjale tehnoloogiliselt õigesti, otstarbekalt ja säästvalt, kasutab juhendamisel digivahendeid
- 2) planeerib juhendamisel etteantud tööülesande protsessi ja teeb kavandi järgi valmis töö kas individuaalselt või grupitööna
- 3) töötab lihtsama videojuhendi järgi ja pildistab oma tööetappe ja/või valmis tööd
- 4) kujutab temaatilistes töödes värvide abil tegevuse aega ja kohta
- 5) väljendab kujutatava suuruse muutumise abil selle paiknemist pildiruumis ees- ja tagapool
- 6) arvestab juhendamisel ja näidise abil inimese täisfiguuri kujutamisel pea suurust ja jalgade pikkust terve kehapikkuse suhtes, näo kujutamisel silmade asukohta
- 7) kasutab juhendamisel lihtsamaid kujunduspõhimõtteid erinevate graafilise disainiga seotud tööde (logod, pakendid, nimed jms) loomisel
- 8) tunneb ja oskab kasutada õpitud kunstilaseid mõisteid (skulptuur, maal, graafika jms)
- 9) väärtustab kunsti enda isikupära ja emotsioonide väljendusvahendina, väärtustab ka teiste loomingut.

Õpitulemused 7. klass

Õpilane:

- 1) leiab vaatluse ja võrdlemise teel kujutatava olulisi tunnuseid ning väljendab neid temaatilistes töödes
- 2) oskab segada ja kasutab maalimisel värvide erinevaid toone
- 3) oskab juhendamisel kasutada töös ühe-punkti-perspektiivi
- 4) loob erinevate vahenditega mitmesuguseid pinnamustreid
- 5) kasutab digivahendeid ja digikeskkondi, vajaduse korral abiga
- 6) oskab juhendamisel kombineerida omavahel erinevaid materjale, sh kollaažina
- 7) tunneb ära ja liigitab vaadeldud kunstitöid (skulptuur, maal, arhitektuur, graafika)
- 8) mõistab originaali, reproduktsiooni ja võltsingu olemust (sh digikunstis) ning autoriõiguste olemust ja tähendust
- 9) märkab ja kirjeldab kujunduselemente ümbritsevas keskkonnas.

Õppesisu 8.-9.klass

Visuaalne eneseväljendus

- iseseisva loovtöö kavandamine ja teostamine
- oma mõtete ja seisukohtade väljendamine visuaalsete vahenditega
- erinevate tehnikate kombineerimine

Kunstitehnikad ja -materjalid

- joonistamise ja maalimise erinevad tehnikad
- graafilised ja kujunduslikud võtted
- kolmemõõtmelised tööd ja ruumilised lahendused
- digitaalse kunsti ja kujunduse algteadmised

Kompositsioon ja kujundus

- pildi ülesehitus ja tasakaal
- värvide teadlik kasutamine
- kontrasti ja rütmi kasutamine
- kujunduse põhimõtted lihtsustatud käsitluses

Kunsti analüüs ja tõlgendamine

- kunstiteoste vaatlemine ja arutelu
- teose sisu, meeleolu ja sõnumi kirjeldamine
- eri ajastute ja stiilide näited lihtsustatud kujul
- seoste loomine oma kogemustega

Kunst ja ühiskond

- kunsti roll igapäevaelus

- visuaalne kultuur (reklaam, meedia, disain)
- autoriõiguse algteadmised
- vastutustundlik visuaalse info kasutamine

Enesehindamine

- oma töö analüüsimine
- tugevuste ja arendusvõimaluste märkamine
- tööprotsessi kirjeldamine

Õppetegevus 8.–9. klass

- õpilane töötab nii iseseisvalt kui ka rühmas, rakendab õpetaja juhendamisel eelmistel aastatel omandatud teadmisi ja oskusi, valides ning kasutades sobivaid töövahendeid ja -võtteid.
- Süveneb oskus ise oma tööd kavandada, luua, viimistleda ning tulemust hinnata.
- Õpitakse leidma olulist aine- ja teemaalast teavet, eristama olulist teavet vähemolulisest.
- Kujuneb oskus käituda turvaliselt nii digitaalsetes kui ka füüsilistes keskkondades, arvestada ühiskondlike normide ja riskidega.
- Õpetusega taotletakse, et õpilased oskaksid ja tahaksid end oma võimete piires kunstiliselt väljendada.
- Kujundatakse teadmist ja arusaamist kunstist kui hobist ja vaimse tervise toetajast

Õpitulemused 8. klass

Õpilane:

- 1) kavandab ja teostab suunamisel kunstitöö, valib selle valmistamiseks sobivad materjalid ja töövahendid
- 2) oskab juhendamisel loomeprotsessis omavahel kombineerida erinevaid materjale ja tehnikaid (mixed-meedia, kollaaž, installatsioon)
- 3) leiab vaatluse ja võrdlemise teel inimese näoilmeid ja emotsioone kõige enam iseloomustavaid tunnuseid ning väljendab neid temaatilistes töödes
- 4) kasutab juhendamisel kahe-punkti-perspektiivi

- 5) eristab ja kasutab õpetaja suunamisel pildi maalimisel koloriiti, andmaks edasi pildil kujutatatu õhkkonda, oskab seda kirjeldada, vajaduse korral abiga
- 6) kasutab juhendamisel graafilise disaini võimalusi (kirjakunst, ornament, logo, pakendi disain) nii traditsiooniliste kui ka digitaalsete vahenditega, lähtudes kompositsiooni põhialustest
- 7) tunneb erinevaid kultuurinähtusi ja kunstiliike: etenduskunst, tants ja liikumine, tarbekunst, animatsioon, performance, installatsioon, tänava- ja maastikukunst jne
- 8) teeb omal valikul või õpetaja juhendamisel jõukohase pikkusega kirjaliku töö või esitluse kunstiliigi või kultuurinähtuse kohta individuaalselt või grupitööna
- 9) suudab, vajaduse korral õpetaja suunamisel, valida sobivaid vahendeid oma loominguliste ideede teostamiseks, soovitatavalt ka koolivälistes keskkondades.

Õpitulemused 9. klass

Õpilane:

- 1) kasutab õpitud tehnikaid, töövahendeid ja materjale, järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid
- 2) kasutab õpitud kujutamise, kujundamise ja esitlemise viise, sh digivahendeid, järgib autorikaitse reegleid
- 3) oskab oma võimete kohaselt kujutada inimest eri vanuses, meeleolus, asendis, tegevuses ja keskkonnas, oskab juhendamisel ka natuurist joonistada (nt visandada)
- 4) teab ja kasutab suunamisel peamisi kompositsiooni- ja proportsioonireegleid
- 5) kirjeldab kunstiteoseid õpitud teadmiste ja oskuste piires, põhjendab oma eelistusi ja arvamusi
- 6) teadvustab kultuurinähtuste ja erinevate kunstiliikidega seotud võimalusi vaba aja sisukaks veetmiseks nii tarbija kui ka loojana
- 7) käitub füüsilistes ja digitaalsetes kultuurikeskkondades turvaliselt ja eetilisel, arvestab visuaalseid kujutisi luues autorsusega
- 8) analüüsib kunsti erinevaid avaldumisvorme (sh meedia ja reklaam), seostab kunste ja kunsti teiste eluvaldkondadega ning ühiskonna muutustega, vajaduse korral abiga
- 9) oskab anda hinnangut enda ja teiste loomingule ja seda põhjendada, vajaduse korral abiga
- 10) on teadlik loomingulise tegevuse, sh kunsti terapeutilisest toimest.

Tööõpetus, käsitöö ja kodundus, tehnoloogiaõpetus

Tööõpetus kui õppeaine hõlmab kolme valdkonda:

- 1) tööõpetus (1.–4. klass),
- 2) käsitöö ja kodundus (5.–9. klass),
- 3) tehnoloogiaõpetus (5.–9. klass).

Õppesisu 1.-2.klass

Töövahendid ja ohutus

- lihtsamate töövahendite (käärid, liim, pliiats jm) kasutamine
- töökoha korrashoid
- ohutu käitumine töö tegemisel

Materjalid ja nende kasutamine

- paber ja kartong
- looduslikud materjalid
- lihtsamad tekstiilid
- materjalide säästlik kasutamine

Põhioskused

- lõikamine ja kleepimine
- voltimine
- lihtsamad meisterdamisvõtted
- töö lõpetamine õpetaja juhendamisel

Loovus ja koostöö

- oma idee väljendamine töö kaudu
- ühistöodes osalemine
- kaaslaste tööde märkamine ja väärtustamine

Õppetegevus 1.–2. klass

- õpitakse kõikide meeltega tajuma objekte ja kujutisi enda ümber, õpitakse eristama värvusi ja erinevaid materjale.
- Käeliste tegevuste käigus areneb lapse tähelepanu, nägemis-, kompimis- ja ruumitaju ning mootorika.
- Kujundatakse vaatlemis-, võrdlemis-, järjestamis- ja rühmitamisoskust.
- Õpilaste mootorika arengut toetavad rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise ja voltimise baasoskused, mida nad omandavad vastavalt oma võimetele.

- õpitakse ka suulisi lühikorraldusi kuulama ja täitma ning küsimustele vastama.
- Õpilane täidab ülesandeid valdavalt koostegevuses eeskuju või näidise järgi, omandatud oskuste piires ka suulise korralduse järgi.
- kujundatakse korraharjumusi ja tööoskusi. Õpetaja suunamisel õpitakse tundma ja valima töövahendeid (sh digivahendeid) ning töövõtteid, õpitakse kasutama töövahendeid, arvestades õpitud ohutusreegleid.
- Õpilasi suunatakse märkama ja väärtustama ilu enda ümber.

Õpitulemused 1. klass

Õpilane:

- 1) tunneb ära kasutatavaid materjale (paber, plastiliin, savi, looduslik materjal jne)
- 2) kasutab õpetaja juhendamisel õigesti ja ohutult lihtsamaid töövahendeid
- 3) joonistab šablooni abil lihtsamaid kujundeid
- 4) rebib sirgjooneliselt
- 5) lõikab silma järgi ning kontuuri (sirgjoon) mööda paberitükke ja ribasid
- 6) voldib paberilehe pooleks ja/või neljaks
- 7) voolib rullimise, veeretamise ja lamendamise teel lihtsamaid kujundeid ja esemeid
- 8) hoolitseb koostegevuses õpetajaga oma töökoha ja -vahendite korrasoleku ning isikliku hügieeni eest.

Õpitulemused 2. klassis

Õpilane:

- 1) tunneb ära ja nimetab kasutatavaid materjale (paber, kartong, plastiliin, savi, riie, lõng, looduslik materjal jms)
- 2) joonistab šablooni abil kujundeid, lõikab neid välja, liimib ja täiendab neid õpetaja juhendamisel
- 3) kasutab joonlauda sirgjoone tõmbamiseks
- 4) teeb voltimise teel lihtsamaid esemeid; voldib ruudu diagonaalselt pooleks
- 5) kasutab õpitud voolimisevõtteid (veeretamine, rullimine, lamendamine, venitamine, pigistamine jms)
- 6) oskab sõrmedega heegeldada jämedat ketti
- 7) hoolitseb õpetaja suunamisel oma töökoha ja õppevahendite korrasoleku ning isikliku hügieeni eest.

Õppesisu 3.-4.klass

Materjalid ja töövõtted

- erinevate materjalide omaduste tundmaõppimine
- materjali valik vastavalt töö eesmärgile
- lihtsamad õmblus- ja punumisevõtted
- loodus- ja taaskasutusmaterjalide kasutamine

Töövahendid ja ohutus

- töövahendite sihipärane kasutamine
- tööohutuse põhimõtete järgimine
- töökoha iseseisvam korrashoid

Töö kavandamine

- töö kavandi koostamine õpetaja juhendamisel
- töö etappide järgimine
- töö viimistlemine

Praktilised oskused

- lihtsate tarbeesemete valmistamine
- parandustööde algoskused
- loovlahenduste katsetamine

Koostöö ja vastutus

- töö tegemine üksi ja rühmas
- oma töö esitlemine
- vastutuse võtmine tööprotsessis

Õppetegevus 3.–4. klass

- Õpiülesandeid sooritamine suulise juhendamise, eeskuju ja näidise järgi. Tähelepanu pööratakse lihtsate kirjalike töökorralduste mõistmisele ning nende täitmisele.
- Õpetaja suunamisel rakendab õpilane omandatud õpioskusi. Uued oskused kujundatakse ühistegevuses õpetaja juhendamisel.
- Õpetuse tulemusena õpitakse oma tegevust kavandama ja kontrollima, omandatud õpioskusi iseseisvalt rakendama.
- Õppida kirjeldama oma tööprotsessi, väärtustama oma ja kaaslaste töid, erinevaid lahendusi.
- Õpetaja juhendamisel omandab õpilane esmased digivahendite kasutamise oskused

Õpitulemused 3. klass

Õpilane:

- 1) eristab erinevaid looduslikke ja tehismaterjale, nimetab ja võrdleb õpetaja abiga materjalide omadusi (õhuke, paks, jäme, peenike, pehme, kõva, painduv, tugev jt)
- 2) valib õpetaja juhendamisel erinevaid töötlemisviise (rebimine, lõikamine, voltimine, viltimine, voolimine jms) ning kasutab töövahendeid õigesti
- 3) töötab õpetaja suulise juhendamise järgi, vaatleb ja kirjeldab õpetaja abiga töövõtet tutvustavat videot või pilti; viib alustatud töö iseseisvalt lõpule
- 4) kasutab materjale õpetaja juhendamisel säästlikult
- 5) kasutab joonlauda: mõõdab paberil pikkusi täissentimeetrites, tõmbab sirgjooni läbi ühe ja kahe punkti
- 6) valmistab juhendamisel voltimise teel lihtsamaid kujundeid
- 7) lõikab kääridega mitmesuguseid kujundeid erinevast materjalist: paberist, õhemast kartongist, vildist, fliisist, riidest
- 8) paneb niidi, heegelniidi, lõnga sukanõela silmast läbi
- 9) tikib eelpistet
- 10) heegeldab jämeda heegelnõelaga ketti
- 11) torkab õpetaja juhendamisel naaskliga auke

4. klassis on tööõpetus integreeritud õppeaine, mille tundides õpetatakse käsitöö, kodunduse ja tehnoloogiaõpetuse algtoodesid ning valmistatakse õpilasi ette õpperühmade valimiseks.

Õpitulemused 4. klass

Õpilane:

- 1) meisterdab erinevatest materjalidest, valib õpetaja juhendamisel materjalide käsitlemiseks sobivaid töövahendeid, käsitseb tuttavaid töövahendeid õigesti ning ohutult
- 2) otsib ja valib ühistegevuses ideid tööde valmistamiseks, märkab esemetel rahvuslikke elemente
- 3) töötab õpetaja suulise juhendamise järgi, mõistab ja täidab õpetaja juhendamisel ka lihtsaid kirjalikke tööjuhendeid
- 4) kasutab mõõtmisel joonlauda ja mõõdulinti, märgib õpetaja juhendamisel joonlaua abil punkte ja tõmbab jooni erinevatele pindadele/materjalidele
- 5) paneb niidi nõelasilmast läbi; teeb käsitsi lihtõmblust (traageldab); õmbleb riidele kahe auguga nõöbi
- 6) heegeldab erineva jämedusega materjalist ketti; heegeldab alg- ja ahelsilmust
- 7) kasutab materjale säästlikult, leiab õpetaja juhendamisel võimalusi materjalide korduskasutamiseks
- 8) teab olulisemaid tähtpäevi, kaunistab juhendamisel tähtpäevadeks ruumi
- 9) valmistab juhendamisel lihtsamaid toite (nt võileivad, küpsisetort), koostades eelnevalt ühistegevuses vajalike toiduainete ostunimekirja
- 10) valib valmistatud toidu serveerimiseks sobivad lauanõud, katab ja koristab lauda

11) kirjeldab ja analüüsib oma tööd õpetaja juhendamisel, sh kirjaliku kava järgi (võrdleb oma tööd näidisega; hindab tulemuse kasutamist ja esteetilisust)

Alates 5. klassist moodustatakse õpperühmad, millesse jagunedes on õpilasel võimalus õppida kas käsitööd ja kodundust või tehnoloogiaõpetust. Õpperühmadesse jagunemine ei ole soopõhine. Õpilane saab vahetada õpperühma nii, et tehnoloogiaõpetuse asemel õpitakse käsitööd ja kodundust ning käsitöö ja kodunduse asemel tehnoloogiaõpetust. Teemade järjestus õppeaastas kavandatakse käsitöö ja kodunduse ning tehnoloogiaõpetuse õpetajate koostöös.

Käsitöö

Õppesisu 5.klass

Materjalid ja töövahendid

- tekstiilmaterjalid (nt puuvill, vill, segakangad)
- lõngad ja nende omadused
- lihtsamad käsitöövahendid (käärid, nõel, heegelnõel, vardad)
- töövahendite ohutu kasutamine

Töövõtted

- käsitsi õmblemise põhipisted
- lihtsamad parandustööd (nööbi õmblemine, väikese rebenemise parandamine)
- heegeldamise või kudumise algvõtted
- lihtsamate dekoratiivsete võtete kasutamine

Töö kavandamine ja teostamine

- lihtsa töö kavandamine juhendi alusel
- mõõtmine ja materjali arvestamine
- tööetappide järgimine
- töö viimistlemine

Loovus ja kujundamine

- värvide ja mustrite valik
- lihtsa eseme kujundamine
- isikupäraste detailide lisamine

Tööprotsess ja koostöö

- juhendi järgimine
- töökorra ja puhtuse hoidmine
- oma töö esitlemine
- töö õnnestumise ja raskuste märkamine

Käsitöö ja igapäevaelu

- käsitöö roll igapäevaelus
- säästlik tarbimine ja taaskasutus
- hooliv suhtumine materjalidesse

Õppetegvus 5.klass

- erinevate tekstiilmaterjalide ja lõngade uurimine ning võrdlemine
- töövahendite kasutamise harjutamine juhendamisel
- käsitsi õmblemise põhipistete harjutamine
- lihtsamate esemete (nt väike kott, padjapüür, võtmehoidja, heegeldatud või kootud ese) valmistamine
- nõöbi õmblemise ja väikese parandustöö harjutamine
- töö kavandamine õpetaja juhendamisel
- värvide ja mustrite valimine oma töö jaoks
- töö etappide läbimine samm-sammult juhendi järgi
- töö viimistlemine ja korrastamine
- oma töö esitlemine klassikaaslastele
- tööprotsessi arutamine (mis õnnestus, mis vajab abi)
- töökoha korrashoid ja ohutusnõuete järgimine

Õpitulemused 5. klassis

Õpilane:

- 1) tikib üherealisi pisteid
- 2) heegeldab alg-, ahel- ja kinnissilmuseid, heegeldab edasi-tagasi ridadena
- 3) oskab õpetaja abiga valida omavahel sobivaid vardaid ja lõnga
- 4) koob parempidiseid silmuseid edasi-tagasi ridadena
- 5) traageldab väljalõigatud detaile
- 6) õmbleb riidele kannaga ja/või kannata nõöpi
- 7) kasutab triikrauda õpetaja juhendamisel
- 8) oskab sooritada lihtsamaid (üksikuid) töövõtteid videojuhendite järg

Õppesisu 6.klass

Materjalid ja nende omadused

- erinevad tekstiilmaterjalid ja nende omaduste võrdlemine
- lõngaliigid ja nende kasutusvõimalused
- materjali valik vastavalt töö eesmärgile

Töövõtted

- käsitsi õmblemise põhipistete kinnistamine
- lihtsamad ühendus- ja viimistlusvõtted
- heegeldamise või kudumise põhivõtete arendamine
- lihtsamate mustrite kasutamine
- parandustööde teostamine

Töö kavandamine

- töö kavandamine juhendamisel
- lihtsa tööjoonise või skeemi kasutamine
- mõõtmine ja materjalikulu arvestamine
- töö etappide planeerimine

Esemete valmistamine

- praktilise eseme valmistamine vastavalt kavandile
- tööprotsessi järjepidev järgimine
- töö viimistlemine ja kvaliteedi hindamine

Loovus ja kujundamine

- värvide ja mustrite teadlikum kasutamine
- lihtsate kujunduslahenduste loomine
- oma töö isikupärane kujundamine

Tööprotsessi analüüs

- oma töö tugevuste ja parendusvõimaluste märkamine
- tööprotsessi kirjeldamine
- tööohutuse ja töökorra järgimine

Õppetegevus 6.klass

- tekstiilmaterjalide ja lõngade omaduste võrdlemine praktiliste näidete kaudu
- sobiva materjali valimine juhendamisel
- käsitsi õmblemise ja viimistlusvõtete harjutamine
- heegeldamise või kudumise oskuste arendamine

- lihtsa mustri või skeemi kasutamine töö teostamisel
- töö kavandamine ja tööetappide planeerimine õpetaja toetusel
- mõõtmine ja materjalikulu arvestamine
- praktilise eseme valmistamine vastavalt kavandile
- töö käigus tekkinud probleemide lahendamine juhendamisel
- töö viimistlemine ja kvaliteedi hindamine
- oma töö esitlemine ja tööprotsessi kirjeldamine
- töökoha korrashoid ning ohutusnõuete teadlik järgimine

Õpitulemused 6. klassis

Õpilane:

- 1) kavandab juhendamisel ja valmistab lihtsamaid esemeid
- 2) valib tikkimiseks sobivaid materjale ja töövahendeid
- 3) tikib kaherealisi pisteid
- 4) heegeldab ringselt; tunneb heegeldamise ja kudumise õpitud tingmärke
- 5) koob parem- ja pahempidiseid silmuseid
- 6) koob ringselt
- 7) õmbleb õmblusmasinaga lihtõmblust.

Õppesisu 7.klass

Materjalide tundmine ja valik

- tekstiilmaterjalide omaduste võrdlemine ja põhjendatud valik
- erinevate lõngade ja kangaste kasutusvõimalused
- materjalide säästlik ja eesmärgipärane kasutamine

Töövõtted ja tehnikad

- käsitsi õmblemise ja viimistlusvõtete täpsem teostamine
- kudumise või heegeldamise oskuste arendamine
- lihtsamate mustrite ja skeemide kasutamine
- detailide ühendamine ja eseme viimistlemine
- parandustööde ja lihtsa ümbertegemise teostamine

Töö kavandamine ja planeerimine

- iseseisvama töö kavandamine
- tööjoonise või skeemi kasutamine
- töö etappide järjestamine
- materjalikulu ja ajakulu arvestamine

Esemete valmistamine

- praktilise või dekoratiivse eseme valmistamine vastavalt kavandile
- tööprotsessi järjepidev jälgimine
- töö kvaliteedi hindamine

Loovus ja kujundamine

- värvide, mustrite ja vormi teadlik kombineerimine
- oma idee arendamine ja teostamine
- lihtsate kujunduslahenduste loomine

Tööprotsessi analüüs ja koostöö

- oma töö tugevuste ja parendusvõimaluste hindamine
- tööprotsessi suuline või kirjalik kirjeldamine
- koostöö paaris- või rühmatöona
- tööohutuse ja töökorra järjepidev järgimine

Õppetegevus 7.klass

- materjalide omaduste uurimine ja sobiva materjali valimine töö eesmärgist lähtudes
- töö kavandamine (idee valik, lihtsa joonise või skeemi kasutamine)
- töö etappide iseseisvam planeerimine
- kudumise või heegeldamise oskuste arendamine keerukamate võtete harjutamise kaudu
- mustri või skeemi kasutamine töö teostamisel
- detailide ühendamine ja eseme viimistlemine
- praktilise või dekoratiivse eseme valmistamine vastavalt kavandile
- töö käigus tekkinud probleemide lahendamine õpetaja juhendamisel
- materjalide säästlik kasutamine ja töökoha korrashoid
- oma töö esitlemine ning tööprotsessi kirjeldamine
- töö kvaliteedi hindamine ja parendusvõimaluste märkamine
- ohutusnõuete teadlik ja järjepidev järgimine

Õpitulemused 7. Klassis

Õpilane:

- 1) kavandab ja valmistab lihtsaid esemeid
- 2) tikib kaherealist pistet
- 3) loeb juhendamisel lihtsamaid heegelskeeme ja koekirju
- 4) heegeldab ääre- või vahepitse
- 5) koob kahe eri värvi lõngaga
- 6) käsitseb õmblusmasinat, õmbleb kahekordset palistust ja/või kahekordset õmblust.

Õppesisu 8.klass

Materjalide teadlik kasutamine

- erinevate tekstiilmaterjalide omaduste analüüsimine
- materjali valik vastavalt töö eesmärgile ja kasutusotstarbele
- materjalide säästlik ja keskkonnateadlik kasutamine

Töövõtted ja tehnikad

- käsitsi ja vajadusel masinõmbluse põhitõed (vastavalt kooli võimalustele)
- kudumise või heegeldamise keerukamate võtete kasutamine
- mustrite ja juhendite lugemine ning rakendamine
- detailide täpne ühendamine ja viimistlemine

Töö kavandamine ja projektipõhine lähenemine

- iseseisva töö kavandamine
- tööjoonise või skeemi koostamine või kohandamine
- töö etappide ja ajakulu planeerimine
- materjalikulu arvestamine

Esemete valmistamine

- praktilise või dekoratiivse eseme valmistamine oma kavandi alusel
- töö kvaliteedi jälgimine ja vajadusel paranduste tegemine
- töö lõpuleviimine ja viimistlemine

Loovus ja eneseväljendus

- isikupärase idee arendamine
- värvide ja kujunduse teadlik kombineerimine
- oma töö esitlemine ja põhjendamine

Tööprotsessi analüüs

- tööprotsessi ja tulemuse hindamine
- oma tugevuste ja arendusvajaduste märkamine

- vastutustundlik tööohutuse järgimine

Õppetegevus 8.klass

- erinevate tekstiilmaterjalide omaduste analüüsimine ja sobiva materjali valimine
- iseseisva töö idee kavandamine ja kavandi koostamine
- tööjoonise või skeemi koostamine või kohandamine
- töö etappide ja ajakulu planeerimine õpetaja toetusel
- mustrite ja juhendite kasutamine töö teostamisel
- kudumise, heegeldamise või õmblemise oskuste arendamine keerukamate töövõtete kaudu
- praktilise või dekoratiivse eseme valmistamine oma kavandi alusel
- töö kvaliteedi jälgimine ning vajadusel paranduste tegemine
- materjalide säästlik kasutamine ja töökoha korrashoid
- töö esitlemine ning valikute põhjendamine
- tööprotsessi ja tulemuse analüüsimine
- ohutusnõuete teadlik ja järjepidev järgimine

Õpitulemused 8.klass

Õpilane:

- 1) kavandab käsitööeset, valib selle valmistamiseks õpetaja juhendamisel sobivad materjalid ja töövahendid
- 2) kasutab juhendamisel töövahendeid, viimistlus- ja/või kaunistusvõtteid eesmärgipäraselt
- 3) heegeldab lihtsama skeemi või digitaalse juhendi järgi
- 4) koob lihtsamaid koekirju; koob lihtsaid esemeid
- 5) leiab ja kopeerib juhendamisel lõikelehelte lihtsamaid lõikeid
- 6) kasutab õmblusmasinat, võimaluse korral tikkimismasinat
- 7) viimistleb juhendamisel erinevates tehnikates töid

Õppesisu 9.klass

Materjalide ja tehnoloogiate teadlik kasutamine

- tekstiilmaterjalide omaduste analüüsimine ja põhjendatud valik
- erinevate töövõtete kombineerimine
- materjalide säästlik ja keskkonnateadlik kasutamine

Töövõtted ja tehnikad

- käsitsi ja vajadusel masinõmbuse oskuste rakendamine
- kudumise või heegeldamise keerukamate võtete kasutamine
- mustrite, juhendite ja skeemide iseseisev lugemine ning kohandamine
- detailide täpne ühendamine ja kvaliteetne viimistlemine

Iseseisev projekt

- töö idee väljatöötamine
- kavandi ja tööplaani koostamine
- materjalikulu ja ajakulu planeerimine
- tööprotsessi järjepidev jälgimine

Eseme valmistamine ja kvaliteet

- praktilise või dekoratiivse eseme valmistamine oma kavandi alusel
- töö kvaliteedi hindamine ja paranduste tegemine
- töö lõpuleviimine ja korrektne viimistlus

Loovus ja eneseväljendus

- isikupärase lahenduse loomine
- kujundusvalikute põhjendamine
- oma töö esitlemine

Tööprotsessi analüüs ja vastutus

- tööprotsessi ja tulemuse kriitiline hindamine
- oma oskuste arengu teadvustamine
- vastutustundlik suhtumine töövahenditesse ja ohutusnõuetesse

Õppetegevus 9.klass

- iseseisva tööidee leidmine ja eesmärgi sõnastamine
- kavandi ja tööplaani koostamine (materjalid, tööetapid, ajakulu)
- sobivate materjalide ja töövõtete valimine ning põhjendamine
- mustrite ja juhendite iseseisev kasutamine või kohandamine
- erinevate töövõtete kombineerimine eseme valmistamisel
- tööprotsessi järjepidev jälgimine ja vajadusel muudatuste tegemine
- töö kvaliteedi kontrollimine ja paranduste tegemine
- eseme viimistlemine ja korrektne lõpetamine

- oma töö esitlemine ning valikute ja lahenduste põhjendamine
- tööprotsessi ja tulemuse analüüsimine (mis õnnestus, mida arendada)
- materjalide säästlik kasutamine ja töökoha korrashoid
- ohutusnõuete teadlik ja vastutustundlik järgimine

Õpitulemused 9.klass

Õpilane:

- 1) valib ja kombineerib juhendamisel tööks sobilikke materjale ja õpitud tehnoloogiaid
- 2) heegeldab skeemide ja tööjuhendite järgi
- 3) koob lihtsaid koekirju ja esemeid koekirjaskeemide ja juhendite järgi
- 4) määrab oma riiete suurusnumbri ja kehatüübi sobiva tegumoe leidmiseks
- 5) õmbleb iseseisvalt lihtsamaid esemeid või teostab töid õpetaja valikul mõnes teises käsitöötöehnikas (nt kangastelgedel kudumine, masintikkimine, ehete valmistamine, makramee, savitööd, erinev taaskasutus jne)
- 6) kasutab ainealast teabekirjandust ja vastavaid veebilehti
- 7) loeb ja mõistab valmisriiete etikette, arvestab neil esitatavat teavet, oskab vajaduse korral leida veebist tingmärkide tähendusi
- 8) oskab hooldada erinevast materjalist rõivaid
- 9) oskab juhendamisel taaskasutada erinevaid materjale

Kodundus

Õppesisu 5.klass

Toitumine ja tervis

- tervisliku toitumise põhimõtted
- toidupüramiidi või taldrikumudeli põhimõte
- toiduainete põhirühmad
- regulaarse toitumise tähtsus

Toidu valmistamine

- lihtsate külmade ja soojade toitude valmistamine juhendamisel
- tööjärjekorra järgimine
- mõõtmine ja lihtsamate retseptide kasutamine
- toiduainete säästlik kasutamine

Hügieen ja ohutus

- kätepesu ja isiklik hügieen köögis
- köögitöö vahendite ohutu kasutamine

- kuumade pindade ja terariistade ohutu käsitlemine
- töökoha korrashoid

Majapidamisoskused

- laua katmine ja koristamine
- lihtsamad puhastustööd
- esemete korrashoid

Tarbijateadlikkus

- toiduainete säilitamine
- pakendite ja märgistuse lihtsam mõistmine
- säästlik ja teadlik tarbimine

Koostöö ja käitumine

- rühmas töötamine
- tööülesannete jagamine
- viisakas käitumine söögilauas

Õppetegevus 5.klass

- tervisliku toitumise põhimõtete arutamine ja näidete toomine
- toiduainete rühmitamine ja taldrikumudeli koostamine
- lihtsate retseptide lugemine ja järgimine õpetaja juhendamisel
- külmade ja lihtsamate soojade toitade valmistamine
- mõõtevahendite kasutamise harjutamine (dl, tl, spl)
- tööjärjekorra järgimine toidu valmistamisel
- köögiriistade ohutu kasutamise harjutamine
- kätepesu ja hügieenireeglite järgimine enne ja pärast toiduvalmistamist
- laua katmine ja koristamine vastavalt kokkuleppele
- tööülesannete jagamine rühmas
- töökoha korrastamine pärast tegevuse lõppu
- toidu säilitamise põhimõtete tutvustamine
- oma töö ja valminud toidu hindamine (mis õnnestus, mida parandada)

Õpitulemused 5. klassis

Õpilane:

- 1) koristab klassiruumi, valib sobivad koristusvahendid
- 2) oskab käsitsi nõusid pesta
- 3) korrastab oma töökoha ja töövahendid, järgib hügieeninõudeid toidu valmistamisel
- 4) valmistab juhendamisel lihtsamaid toite, loeb õpetaja koostatud kohandatud retsepti, tunneb selles sisalduvaid ühikuid (teelusikatäis, supilusikatäis, klaas, gramm), oskab kasutada elektroonilist köögikaalu;
- 5) katab laua vastavalt menüüle ja täidab elementaarseid lauakombeid.

Õppesisu 6.klass

Toitumine ja tervis

- tasakaalustatud toitumise põhimõtted
- põhitoitainete (valgud, rasvad, süsivesikud) lihtsustatud käsitus
- toidukordade planeerimine
- vee ja liikumise tähtsus tervisele

Toidu valmistamine

- lihtsamate soojade ja külmade toitide valmistamine juhendamisel
- retsepti iseseisvam kasutamine
- tööjärjekorra planeerimine
- toiduainete säästlik ja eesmärgipärane kasutamine

Hügieen ja ohutus

- isiklik hügieen ja töövahendite puhtus
- köögiseadmete ohutu kasutamine
- tule- ja põletusohutus
- toidu säilitamise põhimõtted

Majapidamisoskused

- koduste tööde planeerimine
- lihtsamate koristus- ja hooldustööde teostamine
- riiete ja tekstiilide hooldamise põhimõtted

Tarbijateadlikkus

- pakendite ja märgistuse lugemine
- toidu säilivusajad
- säästlik ostlemine ja toidu raiskamise vähendamine

Koostöö ja vastutus

- tööülesannete jagamine rühmas
- oma vastutus tööprotsessis
- viisakas käitumine ja lauakombed

Õppetegevus 6.klass

- tasakaalustatud toitumise põhimõtete arutamine ja näidismenüü koostamine
- toiduainete rühmitamine ning põhitoitainete lihtne selgitamine praktiliste näidete kaudu
- retsepti iseseisvam lugemine ja tööjärjekorra planeerimine
- külmade ja soojade toitude valmistamine rühmas
- mõõtevahendite kasutamine ja koguste arvestamine
- tööülesannete jagamine ja vastutuse võtmine rühmatöös
- köögiseadmete ja töövahendite ohutu kasutamine
- toidu säilitamise põhimõtete rakendamine
- laua katmine vastavalt toidukorrale
- töökoha korrastamine ja puhastustööde teostamine
- pakendite ja märgistuse lugemine (säilivusaeg, koostis)
- töö ja valminud toidu hindamine ning arutelu selle õnnestumise üle

Õpitulemused 6.klass

Õpilane:

- 1) katab lauda vastavalt tähtpäevale
- 2) tunneb pesu- ja hooldusmärke
- 3) loeb retsepti, kasutab õpetaja juhendamisel ohutult õigeid töövõtteid toiduainete töötlemisel
- 4) rakendab juhendamisel tervisliku toitumise põhitõdesid toidu valmistamisel
- 5) oskab serveerida lihtsamaid toite ja täidab elementaarseid lauakombeid

Õppesisu 7.klass

Toitumine ja tervis

- tasakaalustatud toitumise põhimõtete süvendamine
- põhitoitainete roll organismis lihtsustatud käsitluses
- menüü koostamise põhimõtted
- eritoitumise (nt allergiad, taimetoitlus) põhitõed

Toidu valmistamine

- mitmekesisemate külmade ja soojade toitude valmistamine
- retsepti kohandamine vastavalt vajadusele
- töö etappide iseseisvam planeerimine
- toiduainete säästlik ja eesmärgipärane kasutamine

Hügieen ja ohutus

- köögiseadmete teadlik ja ohutu kasutamine
- toidu säilitamise ja riknemise tunnused
- hügieeninõuete järjepidev järgimine

Majapidamisoskused

- koduste tööde planeerimine ja ajajaotus
- tekstiilide ja rõivaste hooldamise põhimõtted
- kodu korrashoiu ja puhtuse tähtsus

Tarbijateadlikkus

- pakendite märgistuse põhjalikuma info mõistmine
- hinnavõrdlus ja teadlik ostlemine
- toiduraiskamise vähendamine

Koostöö ja vastutus

- tööülesannete iseseisev jagamine rühmas
- vastutuse võtmine töö tulemuse eest
- lauakombed ja viisakas suhtlemine

Õppetegvus 7.klass

- tasakaalustatud päevamenüü koostamine vastavalt etteantud tingimustele
- põhitoitainete rolli arutamine ja seostamine igapäevase toitumisega
- retsepti iseseisev lugemine ja vajadusel kohandamine
- mitmekesisemate külmade ja soojade toitude valmistamine rühmas
- töö etappide planeerimine ja ajajaotuse arvestamine
- tööülesannete iseseisev jagamine rühmas
- köögiseadmete ja töövahendite ohutu ning eesmärgipärane kasutamine
- toidu säilitamise ja riknemise tunnuste jälgimine
- hinnavõrdluse tegemine ja teadliku ostu arutamine

- lauakatmise planeerimine vastavalt toidukorrale
- tööprotsessi ja valminud toidu analüüsimine
- töökoha korrastamine ja hügieeninõuete järjepidev järgimine

Õpitulemused 7. klass

Õpilane:

- 1) kasutab juhendamisel lihtsamaid võtteid rõivaste korrastamisel
- 2) sorteerib pesu värvi ja materjali järgi, oskab pesumasinal pesuprogramme valida, tunneb triikimismärke, oskab vastavalt tingmärkidele triikimisel temperatuuri valida
- 3) valmistab iseseisvalt lihtsamaid tervislikke toite
- 4) oskab kasutada mõõtenõusid ja kaalu ning teisendada mahu- ja massiühikuid õpetaja juhendamisel
- 5) kasutab õpetaja juhendamisel ohutult lihtsamat köögitehnikat (röster, mikrolaineahi, köögikombain, elektripliit jm)
- 6) oskab juhendamisel sorteerida prügi

Õppesisu 8.klass

Toitumine ja tervis

- tasakaalustatud toitumise põhimõtete rakendamine
- põhitoitainete ja energiavajaduse seostamine igapäevaeluga
- menüü koostamine vastavalt vajadustele (nt nooruki toitumine)
- eritoitumise põhimõtted (nt allergiad, tervislikud valikud)

Toidu valmistamine

- mitmekesiste ja keerukamate roogade valmistamine
- retsepti iseseisvalt kasutamine ja kohandamine
- tööprotsessi planeerimine ja ajakulu arvestamine
- toidu esitlemine ja serveerimine

Hügieen ja ohutus

- köögiseadmete teadlik ja ohutu kasutamine
- toidu säilitamise ja riknemise ennetamine
- hügieeninõuete järjepidev järgimine

Majapidamisoskused

- koduste tööde planeerimine ja ajajaotus
- rõivaste ja tekstiilide hooldamise teadlikum käsitlemine
- säästlik majapidamine

Tarbijateadlikkus

- toidumärgistuse analüüsimine (koostis, toiteväärtus)
- hinnavõrdlus ja eelarve koostamise algteadmised
- keskkonnateadlik tarbimine

Koostöö ja vastutus

- rühmatöö iseseisev korraldamine
- vastutus töö tulemuse ja kvaliteedi eest
- tööprotsessi ja tulemuse analüüsimine

Õppetegevus 8.klass

- tasakaalustatud päevamenüü koostamine vastavalt nooruki vajadustele
- menüü planeerimine etteantud eelarve piires
- retsepti iseseisev lugemine ja kohandamine
- mitmekesisemate ja keerukamate roogade valmistamine rühmas
- tööprotsessi ja ajakulu planeerimine enne toiduvalmistamist
- tööülesannete jagamine ja rühmatöö korraldamine
- köögiseadmete teadlik ja ohutu kasutamine
- toidumärgistuse analüüsimine (koostis, toiteväärtus, säilivusaeg)
- hinnavõrdluse tegemine ja ostuotsuste põhjendamine
- toidu serveerimine ja esitlemine
- tööprotsessi ja tulemuse analüüsimine (õnnestumised, parendusvõimalused)
- töökoha korrastamine ning hügieeninõuete järjepidev järgimine

Õpitulemused 8.klass

Õpilane:

- 1) oskab õpetaja juhendamisel etteantud summa piires menüüd ja toidukorvi planeerida;
  - 2) juhindub pakendiinfost; teeb vahet mõistetel „parim enne“ ja „kõlblik kuni“;
- 54
- 3) teab nimetada Eesti rahvustoite ja oskab mõnda neist valmistada;
  - 4) katab laua vastavalt menüüle;
  - 5) oskab juhendamisel kasutada kodukeemiat;
  - 6) oskab juhendamisel kasutada nõudepesumasinat (programmid, pesuvahendid)

Õppesisu 9.klass

Toitumine ja tervis

- tasakaalustatud toitumise põhimõtete teadlik rakendamine
- energiavajaduse ja toitumise seostamine eluviisiga
- menüü koostamine erinevatele sihtrühmadele
- eritoitumise põhimõtete arvestamine

Toidu valmistamine

- mitmekesiste ja keerukamate roogade valmistamine iseseisvalt
- retsepti kohandamine vastavalt vajadusele
- tööprotsessi ja ajakulu planeerimine
- toidu esteetiline serveerimine

Hügieen ja ohutus

- köögiseadmete ja töövahendite ohutu ja vastutustundlik kasutamine
- toidu säilitamise ja riknemise ennetamine
- hügieeninõuete teadlik järgimine

Majapidamisoskused

- iseseisva majapidamise põhimõtted
- koduste tööde planeerimine ja ajakava koostamine
- rõivaste ja tekstiilide hoolduse teadlik rakendamine
- säästlik ja keskkonnateadlik majapidamine

Tarbijateadlikkus ja eelarve

- toidumärgistuse ja toiteväärtuse info analüüsimine
- eelarve koostamine ja kulude planeerimine
- teadlik ja vastutustundlik tarbimine
- toiduraiskamise vähendamine

Vastutus ja eneseanalüüs

- iseseisva projekti (nt menüü ja toidu valmistamine) läbiviimine
- tööprotsessi ja tulemuse kriitiline hindamine
- oma oskuste ja arengu teadvustamine

Õppetegevus 9.klass

- iseseisva menüü koostamine vastavalt sihtrühmale (nt nooruk, pere, eritoitumine)

- menüü planeerimine etteantud eelarve piires
- toidumärgistuse analüüsimine (koostis, toiteväärtus, säilivusaeg)
- teadlike ostuotsuste tegemine ja hinnavõrdluse läbiviimine
- retsepti iseseisev lugemine ja vajadusel kohandamine
- mitmekesiste ja keerukamate roogade valmistamine
- tööprotsessi ja ajakulu planeerimine enne tegevuse alustamist
- tööülesannete jagamine ja rühmatöö korraldamine
- köögiseadmete ohutu ja vastutustundlik kasutamine
- toidu esteetiline serveerimine ja lauakatmise planeerimine
- tööprotsessi ja valminud tulemuse kriitiline analüüsimine
- oma toitumisvalikute ja harjumuste hindamine
- töökoha korrastamine ning hügieeninõuete järjepidev järgimine
- toiduraiskamise vähendamise võimaluste rakendamine

Õpitulemused 9.klass

Õpilane:

- 1) jälgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid, korrastab ruumi;
- 2) kasutab ja puhastab köögitehnikat;
- 3) valmistab toitu, järgides hügieeninõudeid;
- 4) oskab nimetada erinevate rahvaste rahvustoite ja mõnda neist valmistada;
- 5) oskab juhendamisel oma kulusid planeerida;
- 6) tunneb jalatsite hooldusmärke, oskab kasutada lihtsamaid jalatsite hooldusvõtteid; teab, kus jalatseid parandatakse.

Tehnoloogiaõpetus

Õppesisu 5.klass

Materjalid ja nende omadused

- puidu, metalli ja teiste materjalide omadused ja kasutusvõimalused
- materjalide valik vastavalt töö eesmärgile
- materjalide säästlik ja keskkonnateadlik kasutamine

Töövahendid ja ohutus

- käsitöö- ja tööriistade ohutu ja sihipärane kasutamine
- tööohutuse nõuete järgimine
- töökoha korrashoid ja vastutustundlik käitumine tööruumis

Tööprotsess ja kavandamine

- töö kavandamine ja planeerimine
- lihtsustatud tööjoonise või skeemi kasutamine
- töö etappide järgimine
- töö lõpetamine ja viimistlemine

Tehnilised oskused

- mõõtmine ja märkimine
- erinevate töövõtete kasutamine
- materjalide töötlemine
- praktiliste esemete valmistamine vastavalt kavandile

Tehniline mõtlemine ja probleemilahendus

- lahenduste leidmine töö käigus
- tööprotsessi analüüsimine
- oma töö tugevuste ja parendusvõimaluste märkamine

Tehnoloogia ja ühiskond

- tehnoloogia roll igapäevaelus
- säästlik tootmine ja tarbimine
- keskkonnahoid
- vastutus enda ja teiste ohutuse eest

Õppetegevus 5.klass

- töökoha ja töövahenditega tutvumine
- tööohutuse reeglite õppimine ja järgimine

- lihtsamate tööriistade (nt mõõtevahendid, käsisaag, haamer, kruvikeeraja) kasutamise harjutamine juhendamisel
- materjalide (nt puit, papp, plastik) omaduste vaatlemine ja võrdlemine
- mõõtmise ja märkimise harjutamine
- lihtsa töö kavandamine õpetaja juhendamisel
- töö etappide läbimine samm-sammult
- lihtsa praktilise eseme valmistamine juhendi alusel
- detailide ühendamine ja viimistlemine
- töökoha korrastamine pärast töö lõpetamist
- oma töö tutvustamine ja tööprotsessi kirjeldamine
- materjalide säästlik kasutamine

Õpitulemused 5. klassis

Õpilane:

- 1) kasutab joonlauda esemete mõõtmisel
- 2) märgib juhendamisel toorikule punkte, sirgjooni, ristjooni, šablooni abil ringjooni ja kaar
- 3) ühendab detaile (nt liim-, kruvi- ja naelliite, mähkimise või jootmise abil);
- 4) jätkab puitliistust etteantud pikkusega detaile
- 5) saeb õpetaja juhendamisel kõverjoonelisi kujundeid
- 6) viimistleb pinda viili ja lihvpaberiga
- 7) kasutab ohutult õigeid töövõtteid.

Õppesisu 6.klass

Materjalid ja nende omadused

- puidu ja teiste lihtsamate materjalide omaduste võrdlemine
- materjali valik vastavalt töö eesmärgile
- materjalide säästlik kasutamine

Töövahendid ja ohutus

- käsitööriistade sihipärane ja ohutu kasutamine
- tööohutuse reeglite järgimine tööprotsessi vältel
- töökoha korrashoid

Mõõtmine ja märkimine

- mõõtevahendite kasutamine
- täpsem märkimine vastavalt kavandile

- mõõtude kontrollimine töö käigus

Töö kavandamine

- lihtsa töö kavandamine juhendamisel
- tööjoonise või skeemi kasutamine
- töö etappide planeerimine

Esemete valmistamine

- praktilise eseme valmistamine vastavalt kavandile
- detailide ühendamine ja viimistlemine
- töö kvaliteedi jälgimine

Tehniline mõtlemine

- töö käigus tekkinud probleemide lahendamine juhendamisel
- oma tööprotsessi kirjeldamine
- töö tulemuse hindamine

Õppetegus 6.klass

- erinevate materjalide omaduste uurimine ja võrdlemine
- sobiva materjali valimine vastavalt töö eesmärgile
- tööohutuse reeglite kordamine ja järjepidev järgimine
- mõõtevahendite kasutamine ja täpsem märkimine materjalile
- lihtsa tööjoonise või skeemi kasutamine töö teostamisel
- töö etappide planeerimine õpetaja juhendamisel
- praktilise eseme valmistamine vastavalt kavandile
- detailide ühendamine erinevate töövõtete abil
- töö käigus tekkinud probleemide lahendamine juhendamisel
- töö kvaliteedi kontrollimine ja vajadusel paranduste tegemine
- tööprotsessi ja valminud eseme tutvustamine
- töökoha korrastamine ja materjalide säästlik kasutamine

Õpitulemused 6. klassis

Õpilane:

- 1) oskab kasutada erinevaid mõõte- ja märkimisvahendeid
- 2) hõveldab antud mõõtmetega nelikantliistu, silindrit ja koonust

- 3) märgib ja töötleb baaspindu, rist- ja keeltappi
- 4) puurib avasid akutrelliga ja puurpingil
- 5) ühendab detaile (nt liim-, kruvi- ja tappliitega, jootmise või neetimisega)
- 6) viimistleb valmistatud esemeid: toonib (peitsib), pahteldab ja värvib
- 7) oskab töötada lihtsama videojuhendi järgi, pildistab oma tööetappe ja/või valmis tööd
- 8) kasutab ohutult õigeid töövõtteid.

Õppesisu 7.klass

Materjalid ja nende kasutamine

- erinevate materjalide (nt puit, metall, plastik) omaduste võrdlemine
- materjali valik vastavalt töö eesmärgile ja kasutusotstarbele
- materjalide säästlik ja keskkonnateadlik kasutamine

Töövahendid ja seadmed

- käsitööriistade teadlik ja ohutu kasutamine
- lihtsamate elektriliste töövahendite kasutamise põhimõtted (vastavalt kooli võimalustele)
- töövahendite hooldus ja korrashoid

Mõõtmine ja tehniline täpsus

- mõõtmine ja märkimine tööjoonise alusel
- mõõtude kontrollimine töö käigus
- täpsuse olulisus töö kvaliteedis

Töö kavandamine ja planeerimine

- töö kavandamine ja tööplaani koostamine juhendamisel
- tööjoonise või skeemi kasutamine ja lihtsam kohandamine
- töö etappide ja ajakulu planeerimine

Esemete valmistamine

- praktilise või tehnilise eseme valmistamine vastavalt kavandile
- detailide täpne ühendamine
- eseme viimistlemine ja kvaliteedi hindamine

Tehniline mõtlemine ja probleemilahendus

- töö käigus tekkinud probleemide lahendamine
- oma tööprotsessi analüüsimine
- töö tulemuse hindamine ja parendusvõimaluste märkamine

Õppetegevus 7.klass

- erinevate materjalide omaduste uurimine ja võrdlemine
- sobiva materjali valimine vastavalt töö eesmärgile
- tööohutuse nõuete järjepidev järgimine
- tööjoonise või skeemi kasutamine töö teostamisel
- lihtsa tööplaani koostamine õpetaja juhendamisel
- töö etappide ja ajakulu planeerimine
- mõõtmine ja täpne märkimine vastavalt kavandile
- praktilise või tehnilise eseme valmistamine
- detailide täpne ühendamine ja viimistlemine
- töö käigus tekkinud probleemide lahendamine
- töö kvaliteedi hindamine ja vajadusel paranduste tegemine
- tööprotsessi ja tulemuse analüüsimine
- töökoha korrastamine ja materjalide säästlik kasutamine

Õpitulemused 7. klass

Õpilane:

- 1) järkab puittoorikust detaile 45° nurga all
- 2) märgib toorikule kõverjoonelise kontuuriga detaile
- 3) mõõdab juhendamisel detaili läbimõõtu nihikuga ja kontrollib harkkaliibriga
- 4) oskab ühendada detaile vähemalt kahel erineval moel
- 5) märgib ja töötleb juhendamisel rööptappe
- 6) puurib avasid silinder- ja reguleeritava puuriga
- 7) saeb kõverjoonelisi kontuure tikksae ja lintsaega (vajaduse korral abiga)
- 8) koostab lihtsama tööjuhendi ja/või fotoseeria oma tööprotsessist
- 9) töötab elektriliste masinatega ohutult, oskab ohte vältida.

Õppesisu 8.klass

Materjalid ja tehnoloogiad

- erinevate materjalide omaduste analüüsimine ja võrdlemine
- materjali valik vastavalt töö eesmärgile ja kasutustingimustele
- materjalide säästlik ja keskkonnateadlik kasutamine

Töövahendid ja seadmed

- käsitööriistade teadlik ja ohutu kasutamine
- lihtsamate elektriliste töövahendite kasutamine (vastavalt kooli võimalustele)

- töövahendite hooldus ja korrashoid

Tehniline kavandamine

- töö idee arendamine
- tööjoonise või skeemi koostamine või kohandamine
- tööplaani ja ajakulu planeerimine
- materjalikulu arvestamine

Esemete valmistamine

- praktilise või tehnilise eseme valmistamine oma kavandi alusel
- detailide täpne ühendamine
- töö kvaliteedi jälgimine ja vajadusel parandamine
- eseme viimistlemine

Tehniline mõtlemine ja probleemilahendus

- töö käigus tekkinud probleemide iseseisvam lahendamine
- tööprotsessi analüüsimine
- töö tulemuse hindamine ja parendusvõimaluste märkamine

Tehnoloogia ja keskkond

- tehnoloogia roll igapäevaelus
- keskkonnamõju ja säästlik tootmine
- ohutuse ja vastutuse teadvustamine

Õppetegvus 8.klass

- tööidee arendamine ja eesmärgi sõnastamine
- tööjoonise või skeemi koostamine või kohandamine
- tööplaani ja ajakulu planeerimine
- materjalikulu arvestamine
- sobiva materjali valimine töö eesmärgist lähtudes
- käsitööriistade ja vajadusel lihtsamate elektriliste töövahendite ohutu kasutamine
- mõõtmine ja täpne märkimine vastavalt kavandile
- praktilise või tehnilise eseme valmistamine oma kavandi alusel
- detailide täpne ühendamine ja viimistlemine

- töö kvaliteedi kontrollimine ning vajadusel paranduste tegemine
- töö käigus tekkinud probleemide iseseisvam lahendamine
- tööprotsessi ja valminud eseme esitlemine ning analüüsimine
- töökoha korrashoid ja materjalide säästlik kasutamine

Õpitulemused 8. klass

Õpilane:

- 1) loeb jooniselt detaili mõõtmeid ja teeb lihtsaid jooniseid
- 2) saeb ja hõoveldab detaile puidutöötuspinkidel
- 3) valmistab juhendamisel keeltappi ja/või puurib (freesib) tapipesasid
- 4) valmistab lihtsamaid esemeid (nt taburet, seinariiu, nukuvoodi jm)
- 5) valmistab ja kasutab puiduseotisi
- 6) kinnitab puittooriku treimiseks treipingi tsentrite vahele ja metalltooriku padrunisse (vajaduse korral abiga)
- 7) treib juhendamisel puidust silindrilisi ja astmelisi detaile
- 8) koostab lihtsama tööjuhendi ja/või videojuhendi oma tööprotsessist
- 9) järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid

Õppesisu 9.klass

Materjalid ja tehnoloogilised lahendused

- erinevate materjalide omaduste ja kasutusvõimaluste analüüsimine
- materjali põhjendatud valik vastavalt töö eesmärgile
- materjalide säästlik ja keskkonnateadlik kasutamine

Töövahendid ja seadmed

- käsitööriistade ja vajadusel elektriliste töövahendite ohutu ning teadlik kasutamine
- töövahendite hooldus
- tööohutuse nõuete järjepidev järgimine

Tehniline kavandamine ja projekt

- iseseisva töö idee väljatöötamine
- tööjoonise või skeemi koostamine
- tööplaani, ajakulu ja materjalikulu planeerimine
- tööprotsessi järjepidev jälgimine

Eseme valmistamine ja kvaliteet

- praktilise või tehnilise eseme valmistamine oma kavandi alusel
- erinevate tövõtete kombineerimine
- detailide täpne ühendamine
- kvaliteedi kontroll ja paranduste tegemine
- eseme korrektne viimistlemine

Tehniline mõtlemine ja analüüs

- töö käigus tekkinud probleemide iseseisev lahendamine
- tööprotsessi ja tulemuse kriitiline hindamine
- oma oskuste ja arengu teadvustamine

Tehnoloogia ja ühiskond

- tehnoloogia roll igapäevaelus ja töömaailmas
- keskkonnamõju ja säästlik tootmine
- vastutustundlik suhtumine töövahenditesse ja ohutusse

Õppetegevus 9.klass

- iseseisva tööidee leidmine ja eesmärgi sõnastamine
- tööjoonise või skeemi koostamine
- tööplaani, ajakulu ja materjalikulu planeerimine
- sobivate materjalide ja tövõtete valimine ning põhjendamine
- käsitööriistade ja vajadusel elektriliste tövahendite ohutu ja sihipärane kasutamine
- mõõtmine ja täpne märkimine vastavalt kavandile
- praktilise või tehnilise eseme valmistamine oma kavandi alusel
- erinevate tövõtete kombineerimine
- töö kvaliteedi kontrollimine ja vajadusel paranduste tegemine
- tööprotsessi järjepidev jälgimine ning probleemide iseseisev lahendamine
- valminud töö esitlemine ja valikute põhjendamine
- tööprotsessi ja tulemuse analüüsimine
- töökoha korrastamine ja materjalide säästlik kasutamine
- ohutusnõuete teadlik ja vastutustundlik järgimine

Õpitulemused 9. klass

Õpilane:

- 1) planeerib iseseisvalt või rühmas tervikliku tööprotsessi ning hindab töö korrektsust ja esteetilisust
- 2) loeb tööjoonist õpitud teadmiste/oskuste ulatuses
- 3) mõõdab joonlaua, nihiku ja mõõdulindi abil eseme joonmõõtmel ja vajaduse korral tähendab neid lihtsa eskiisi kujul üles
- 4) kasutab materjale, töövahendeid ja nüüdisaegseid seadmeid eesmärgipäraselt, vajaduse korral õpetaja abiga
- 5) viimistleb esemeid toonimise, värvimise või lakkimisega
- 6) suudab valmistada jõukohaseid liiteid
- 7) treib juhendamisel keeruka kujuga detaile tsentrite vahel ja ketastoorikuid kinnituskettal
- 8) kirjeldab ja analüüsib oma töö valmimist etappide kaupa ning esitleb lõpptulemust, vajaduse korral õpetaja abiga
- 9) järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid

Kehaline kasvatus

Õppesisu 1.-2.klass

Liikumisoskused

- kõndimine ja jooksmine erinevas tempos
- hüppamine ja viskamine
- roomamine ja ronimine
- tasakaaluharjutused

Liikumismängud

- lihtsad liikumis- ja pallimängud
- mängureeglite järgimine
- koostöö kaaslastega

Võimlemine ja harjutused

- lihtsad rivi- ja rivistumisharjutused
- üldarendavad harjutused
- liikumine muusika saatel

Tervis ja ohutus

- kehalise aktiivsuse tähtsus
- soojendus- ja lõdvestusharjutuste algoskused

- ohutu käitumine liikumisel
- sobiv riietus liikumistunniks

Liikumine õues

- liikumine looduses
- erinevates keskkondades liikumine
- turvaline käitumine õuealal

Õppetegevus 1.–2. klass

- õpetatakse lühikeste korralduste kuulamist, mõistmist ja täitmist, abi küsimist, abivajaja märkamist ja sellest teatamist.
- Kehalisi harjutusi sooritatakse peamiselt matkides ja eeskuju järgi, õpitud oskuse piirides ka suulise korralduse järgi.
- Õpilase eneseväljendusoskuse ja oskussõnavara kujundamisel lähtutakse tema kõne arengust
- eesmärgiks on õpetada last tunnetama oma keha, orienteeruma ja liikuma tuttavas keskkonnas ohutult ning teistega arvestavalt.
- omandatakse õpetaja eeskujul algteadmisi ja -oskusi oma keha asendi, rühi ja liigutuste jälgimiseks ning korrigeerimiseks. Olulisel kohal on esmaste eneseteenindus- ja hügieenioskuste kujundamine.
- sooritatakse mängulisi ja mitmekülgseid harjutusi, mis tekitavad rõõmu ja soovi osaleda. Liikumistegevust seotakse looduse ja muusikaga, sest see ergutab õpilaste vaimu ja emotsioone.
- Õpilast suunatakse vastama lihtsatele küsimustele, mis õpetavad mõistma ja väljendama oma tundeid ning hindama kogetud kehalist koormust.

Õpitulemused 1. klass

Õpilane:

- 1) jälgib õpetajat, kuulab ja täidab tuttavaid lihtkorraldusi
- 2) sooritab õpitud harjutusi matkimise ja eeskuju järgi, matkib õpetaja tegevust peegelpildis
- 3) sooritab lihtsamaid jooksu-, hüppe-, hüplemis- ja kõnniharjutusi, oskab ronida, roomata, ületada takistusi
- 4) mängib õpitud liikumismäng

- 5) oskab laskuda kelgul nõlvakust ja vedada kelku ohutult
- 6) kannab, veeretab ja viskab palli
- 7) oskab liikuda ruumis, jälgida piire ja leiab teadaolevad sihtmärgid
- 8) vahetab riideid, oskab riietusruumis käituda ja hoida korda
- 9) liigub muusikasse matkimisel ja õpetaja suunamisel.

Õpitulemused 2. klass

Õpilane:

- 1) järgib tunnis korranõudeid, oskab paluda abi, märgata ohtusid ja sellest teavitada
- 2) ronib üle, alt ja läbi takistuse
- 3) oskab sooritada veereid
- 4) oskab visata ja püüda palli
- 5) mängib õpitud liikumismänge ja järgib õpetaja suunamisel mängureegleid
- 6) oskab kelgul vedada kaaslast, pidurdada ja pöörata laskumisel
- 7) sooritab eeskuju järgi õpitud hüplemisharjutusi
- 8) korrigeerib meeldetuletamisel oma kehahoidu.

Õppesisu 3.-5.klass

Liikumisoskused

- jooksmine, hüppamine ja viskamine
- tasakaalu- ja koordinatsiooniharjutused
- lihtsamad võimlemisharjutused
- liikumine erinevates keskkondades (saalis, õues)

Mängud ja koostöö

- lihtsamad liikumis- ja pallimängud
- meeskonnatöö algoskused
- reeglite järgimine mängudes
- aus mäng ja kaaslaste arvestamine

Tervis ja kehaline aktiivsus

- kehalise aktiivsuse tähtsus tervisele

- soojendus- ja lõdvestusharjutused
- hügieen pärast liikumist
- sobiv riietus ja ohutus liikumisel

Kehalised võimed

- vastupidavuse, jõu ja painduvuse arendamine lihtsustatud harjutuste kaudu
- oma kehaliste võimete märkamine
- pingutuse ja puhkuse tasakaal

Ohutus

- ohutu käitumine spordivahendite kasutamisel
- turvaline liikumine koolis ja õuealal
- juhiste järgimine

Õppetegevus 3.–5. klass

- Eesmärgiks on hoida ja suurendada õpilase huvi ja soovi liikumistegevustes osaleda. On oluline pöörata tähelepanu nii õpilase motoorika kui ka kõne, kognitiivsete, sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arendamisele.
- Olulisel kohal on ohutus ja isiklik hügieen.
- Kujundada oskusi sooritada kehalisi harjutusi eeskuju ja suulise juhendamise järgi.
- Õpetaja abiga, sh kirjaliku plaani järgi harjutada kaaslaste ja iseenda tegevuse kommenteerimist ning sooritustele hinnangu andmist praktilise tegevuse käigus.
- Tundides kujundada oskusi ja harjumust kontrollida ning korrigeerida oma keha asendit, rühti, liigutusi.
- Alustada spordialade tehniliste elementide õpetamist.

Õpitulemused 3. klass

Õpilane:

- 1) korrigeerib õpetaja suunamisel keha asendit, hoiab tasakaalu eri asendites ja vahenditel
- 2) oskab paarilisega koostöös visata ja püüda palli
- 3) oskab suulise juhise järgi sooritada õpitud harjutusi eri vahenditega
- 4) sooritab hoolauvalt toenghüppeid
- 5) osaleb aktiivselt erinevates mängudes, teab õpitud mängude reeglei;
- 6) liigub lauskmaal suuskadel astuva ja/või libiseva sammuga, kasutab keppe tasakaalu hoidmisel
- 7) viskab viskepalli, hüppab paigalt kaugust ja jookseb püstilähtest erinevaid distantse
- 8) oskab ennast iseseisvalt pesta, kuivatada ja riietuda
- 9) tajub muusika meeleolusid ja oskab selle järgi liikuda

Õpitulemused 4. klass

Õpilane:

- 1) oskab rivis kaheks loendada
- 2) sooritab õpitud akrobaatikaharjutusi ja harjutuste kombinatsioone
- 3) mängib rahvastepalli määruste päraselt
- 4) oskab libiseda suuskadel, sooritada suuskadel pöördeid paigal, kukkumisel iseseisvalt püsti tõusta
- 5) järgib iseseisvalt isikliku hügieeni nõudeid
- 6) sooritab tulemusele hooga kaugushüppe, palliviske ja 60 m jooksu püstilähtes
- 7) jookseb vahelduvalt kõnniga 1 km
- 8) teab õpitud oskussõnu.

Õpitulemused 5. klass

Õpilane:

- 1) täidab ohutusnõudeid kõikidel liikumistegevustel
- 2) sooritab õpitud harjutuste kombinatsioone suulise korralduse alusel
- 3) jookseb 1,5 km vahelduvalt kõnniga
- 4) on läbinud vähemalt kahe sportmängu algõpetuse
- 5) kasutab suusatamisel erinevaid laskumis- ja tõusuviise
- 6) oskab erinevaid rippeid, toenguid, tunnetab tasakaalu võimlemisvahenditel
- 7) järgib ausa mängu põhimõtteid ja selgitusel mõistab selle väärtust
- 8) oskab sooritada õpitud lõdvestusharjutusi ja taastuda pingutusest.

Õppesisu 6.-7.klass

Liikumisoskused ja tehnika

- jooksmise, hüppamise ja viskamise tehnikate arendamine
- võimlemisharjutused ja lihtsamad kombinatsioonid
- tasakaalu- ja koordineerimisharjutused
- liikumine erinevates keskkondades (saalis, õues, looduses)

Mängud ja sportmängude algoskused

- pallimängude põhioskused (söötmine, püüdmine, löömine)
- meeskonnamängud lihtsustatud reeglitega
- ausa mängu põhimõtted
- koostöö ja vastutuse jagamine rühmas

Kehalised võimed ja eneseareng

- vastupidavuse, jõu, kiiruse ja painduvuse arendamine
- individuaalsete võimete arvestamine
- isikliku arengu märkamine ja enesehindamine õpetaja juhendamisel
- eesmärgipärane harjutamine

Tervis ja ohutus

- regulaarse liikumise mõju tervisele
- soojendus- ja lõdvestusharjutuste teadlik kasutamine
- vigastuste ennetamine
- sobiv riietus ja turvaline käitumine spordivahenditega

Liikumine ja vaba aeg

- aktiivse vaba aja võimalused
- liikumisharrastuse kujundamine
- looduses liikumise põhimõtted

Õppetegevus 6.–7. klass

- Toetada õpilase huvi liikumise vastu ning soodustada nende aktiivset osalemist spordi- ja tantsutegevustes.
- Suunata õpilast suuremale iseseisvusele, arendada jätkuvalt nende kognitiivseid, sotsiaalseid ja emotsionaalseid oskusi.
- Suunata õpilast sooritama ka jõukohaseid kirjalikke ülesandeid ning kasutama õpitud terminoloogiat. Väga oluline on arvestada eesti keele tundides omandatud oskustega.
- Kujundada õpilasel teadmisi murdeeaga seotud kehalistest muutustest ning isikliku hügieeni järgimise vajadusest.
- Laiendada õpilase teadmisi tervislikest eluviisidest, õpetada mõistma ja põhjendama kehalise aktiivsuse mõju tervisele, õpetada jälgima ja analüüsima isiklikku kehalist aktiivsust ning järgima õpitud põhitõdesid.

- Õpetada mõistma kaaslaste füüsiliste võimete erisusi ja arvestama nendega ühistegevustes.
- Õpilase positiivse enesehinnangu kujunemisel on oluline roll individuaalsel lähenemisel.
- Tutvustada õpilasele ausa mängu põhimõtteid,(reeglid) ja suunata neid järgima.
- Arendada õpilase kehalisi võimeid, kujundada liigutusvilumusi.
- Jätkata harjutuste tehnikate õpetamist. Kehalise tegevuse kaudu kujundada tahtemoadusi, mis on vajalikud, et õpilane liiguks/spordiks ka iseseisvalt.

Õpitulemused 6. klass

Õpilane:

- 1) oskab lihtsa kooliõue plaani järgi suunduda ühest punktist teise
- 2) esitab õpetaja koostatud võimlemis- või tantsukava
- 3) tegutseb rühmas, arvestades kaasõpilastega
- 4) sooritab talispordialasid vastavalt kooli ja ilmastiku võimalustele: suusatab ja/või uisutab, kasutades õpitud tehnikaid
- 5) mängib kahte sportmängu lihtsustatud reeglitega ja on läbinud vastavalt kooli võimalusele kolmanda sportmängu algõpetuse
- 6) teab ja järgib liiklusohutusreegleid.

Õpitulemused 7. klass

Õpilane:

- 1) kasutab õpitud terminoloogiat
- 2) oskab hüpata kõrgushüppes käärhüpet
- 3) oskab joosta madallähtest 100 m
- 4) oskab tehniliselt sooritada paigalt kuulitõuget
- 5) sooritab kombinatsiooni mitmest võimlemisharjutusest, vahendiga või ilma, kas muusikaga ja/või ilma
- 6) suusatab vahelduval maastikul ja/või uisutab, kasutades erinevaid õpitud tehnikaid ja liikumisviise; suudab vahenditel võimetekohaselt kehvalt liikuda
- 7) mängib kolme erinevat sportmängu lihtsustatud reeglitega
- 8) tunneb lihtsamaid leppemärke kaardil
- 9) oskab pendelteatejooksu tehniliselt korrektselt sooritada, järgides võistlusreegleid.

Õppesisu 8.-9.klass

Liikumisoskused ja kehalised võimed

- vastupidavuse, jõu, kiiruse, painduvuse ja koordineerimise arendamine
- kehaliste võimete teadlik treenimine
- isikliku kehalise vormi hindamine

- kehalise aktiivsuse seostamine tervisega

Liikumis- ja spordialad

- erinevate sportmängude (nt pallimängud) põhireeglid ja taktika lihtsustatud käsitluses
- individuaal- ja rühmaalade harrastamine
- kergejõustiku põhialad
- võimlemise ja üldkehaliste harjutuste sooritamine

Tervisekäitumine

- soojenduse ja lõdvestuse tähtsus
- vigastuste ennetamise põhimõtted
- kehalise koormuse ja taastumise seos
- tervisliku eluviisi põhimõtted

Liikumine ja turvalisus

- ohutusnõuete järgimine erinevates liikumiskeskkondades
- aus mäng ja reeglite järgimine
- turvaline käitumine spordiväljakul ja looduses

Koostöö ja eneseanalüüs

- rühmatöös osalemine ja vastutuse võtmine
- kaaslaste toetamine
- oma kehalise arengu ja soorituse analüüsimine
- liikumisharjumuste kujundamine igapäevaeluks

Õppetegevus 8.–9. klass

- suunatakse õpilasi omandatud oskuste ja teadmiste toel iseseisvalt harjutama ja sportima, endale sobivat kehaliste harjutuste kava koostama ja oma sooritusi analüüsima.
- Õpilasel kujundatakse oskust kasutada õpitud tehnikaid, hinnata oma füüsilisi võimeid, järgida ausa mängu põhimõtteid ja võistlusreegleid.
- Arendatakse õpilase suutlikkust, arvestada liikudes/sportides kaaslastega ning ohutusnõuetega, eristada isiklikke ja rühmahuve, valitseda oma emotsioone, olla valmis tahtepingutusteks.
- Õppetegevuses laiendatakse teadmisi tervislikest eluviisidest, õpetatakse tundma erinevaid spordialasid, Eesti tuntumaid sportlasi ning tuntumaid fakte nende saavutustest.

Õpilase kõne ja mõtlemise arengust lähtudes on üha rohkem võimalik anda teadmisi spordist ja liikumisest ka tunniväliselt, suunates õpilast rakendama õpitud teabe otsimise ja infotehnoloogiavahendite kasutamise oskusi õppeülesande täitmiseks.

Õpitulemused 8. klass

Õpilane:

- 1) oskab sooritada kombinatsioone rütmika, akrobaatika ja riistvõimlemise põhiharjutustest
- 2) otsib ja leiab suunamisel spordialast teavet
- 3) oskab iseseisvalt läbi viia võistluseelset soojendust ja võistlusjärgset venitust
- 4) sooritab vastavalt oma võimetele kõrgushüpet õpitud tehnikasja hooga kuulitõuget tehniliselt õigesti
- 5) oskab nimetada Eesti tuntumaid sportlasi
- 6) oskab reeglitepärast mängida vähemalt kahte õpitud sportmängu
- 7) oskab tehniliselt õigesti sooritada ringteatejooksu, teab selle võistlusreegleid
- 8) oskab õpitud talispordialal määrustepärast võistelda
- 9) teab ja järgib ohutusreegleid kõikides liikumistegevustes ja eri spordialadel.

Õpitulemused 9. klass

Õpilane:

- 1) teab ja täidab sportimisel ohutus- ja hügieeninõudeid
- 2) oskab valida jõusaalis endale õigeid raskusi ja koormusi
- 3) oskab lugeda lihtsat maastikukaarti ja selle järgi liikuda
- 4) kasutab õpitud spordialade oskussõnu, teab ja täidab võistlusreegleid
- 5) teab Eesti tähtsamaid spordi- ja kultuurisündmusi ning tuntumaid sportlasi
- 6) on orienteeritud iseseisvale liikumistegevusele
- 7) oskab leida spordialast teavet, kasutab erinevaid infotehnoloogilisi vahendeid liikumistegevuse arendamiseks;
- 8) oskab iseseisvalt arendada oma kehalisi võimeid
- 9) järgib ausa mängu põhimõtteid, austab vastas- ja kaasvõistlejaid
- 10) oskab anda esmast abi liikumistegevusel saadud vigastuse korral ja/või kutsuda abi.

Muusika

Õppesisu 1.-2.klass

Laulmine

- ühislaulmine õpetaja juhendamisel
- lihtsate lastelaulude õppimine
- õige kehahoiu ja hingamise algoskused
- selge ja arusaadav laulmine

Rütm ja liikumine

- rütmimängud ja plaksutamine
- lihtsate rütmimustrite matkimine
- liikumine muusika saatel
- tempo ja meeleolu tajumine

Muusika kuulamine

- erineva iseloomuga muusika kuulamine
- muusika meeleolu kirjeldamine lihtsate sõnadega
- Eesti lastelaulud ja rahvaviisid

Pillimäng

- lihtsate rütmipillide kasutamine
- koosmängu algoskused
- heli tugevuse ja kestuse eristamine

Loovus ja eneseväljendus

- helide ja rütmide loomine
- muusikalised mängud
- oma esinemise kogemus klassi ees

Õppetegevus 1.–2. klass

- olulisel kohal on vaba emotsionaalne eneseväljendus, rõõm muusikast. Seda arendatakse eri viisil musitseerides – lauldes, pilli mängides, muusika saatel liikudes.
- Ühiselt tegutsedes kujundatakse eri sotsiaalseid oskusi: üksteise kuulamine, lihtsatele küsimustele vastamine, koos musitseerimine jms.
- muusikaõpetuses on oluline roll laulumängudel, õpitud laulumänge ja liisusalme soovitatatakse kasutada ka teistes ainetundides ning klassi- ja koolipidudel.

- pööratakse tähelepanu helide, müra ja kõne eristamisele. Praktilise tegevuse käigus tekitatakse ise mitmesuguseid helisid vahendite ja/või oma häälega.
- Õpetaja suunamisel kuulatakse eri rütmis ja tempos muusikapalu; tutvutakse kiire ja aeglase, rõõmsa ja kurva muusikaga.
- koordineeritakse liigutusi, arendatakse rütmitunnet, silma ja käe koostööd.

Õpitulemused 1. klass

Õpilane: 1) laulab loomuliku hääletooni ja kehahoiuga

2) teeb vahet kõrgel ja madalal helil

3) teeb vahet kiirel ja aeglasel muusikal

4) eristab erinevaid hääli ja müra muusikast

5) tunneb rütmivorme TA, TI-TI; 6) mängib õpitud rütme nii keha- kui ka rütmipillidel kaasa

7) liigub lihtsa muusika rütmis, oskab kasutada liisusalme

8) tunneb ära Eesti hümnit, käitub hümnit laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda

9) oskab peast mõnda õpitud lastelaulu

10) osaleb õpitud laulumängudes, hoiab rivi ja sõõri.

Õpitulemused 2. klass

Õpilane:

1) teeb vahet pikal ja lühikesel helil ja reageerib nendele erinevalt;

2) väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu

3) tunneb rütmivorme TA, TI-TI, PAUS

4) mängib õpitud rütme tuttavate laulude saateks kaasa

5) mängib lihtsamaid kaasmänge keha- ja rütmipillidel

6) laulab lihtsamate regilaulude kooriosa kaasa

7) laulab peast 3–4 lastelaulu

8) mõtleb välja liigutusi tuttavates laulumängudes ja liisutustes

9) tunneb Eesti hümni, käitub hümni laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda

10) osaleb õpitud laulumängudes.

Õppesisu 3.-5.klass

Laulmine ja häälekasutus

- ühislaulmine õpetaja juhendamisel
- lihtsate laulude õppimine
- õige kehahoiu ja hingamise algoskused
- selge ja väljendusrikas laulmine

Rütm ja liikumine

- rütmiharjutused ja plaksumängud
- lihtsamad rütmimustrid
- liikumine muusika saatel
- muusika meeleolu väljendamine liikumise kaudu

Muusika kuulamine

- erineva iseloomuga muusika kuulamine
- muusika meeleolu ja tempo märkamine
- lihtne arutelu kuuldu üle
- Eesti rahvamuusika ja lastelaulud

Pillimäng

- lihtsamate rütmi- ja plaatpillide kasutamine
- koosmängu algoskused
- lihtsate rütmisaadete loomine

Loovus ja eneseväljendus

- muusikalised mängud
- lihtsate rütmide ja meloodiate loomine
- oma esinemise kogemus klassi ees

Õppetegevus 3.–5. klass

- Olulisel kohal on laulmine ning muusika rütmis liikumine (liigutused kehaga, käega, liikumine ruumis).
- Eesmärgiks on hoida ning suurendada huvi ja soovi muusikalistes tegevustes osaleda.

- Ühise musitseerimise kaudu arendatakse õpilase rütmitunnet, silma ja käe koostööd, liigutuste koordineerimist; kujundatakse muusikalise eneseväljendamise julgust ja oskusi, suhtlemis- ja koostööoskusi.
- Laulude valikul arvestatakse õpilase kõne mõistmise taset ning võimalikke hääldeprobleeme. Laulmisel rõhutatakse täpset ja selget diktsiooni, välditakse ülikiiret artikuleerimist vajavaid laule.
- Õpilane omandab mõne pilli esimesed mänguvõtted.

Õpitulemused 3. klass

Õpilane:

- 1) oskab peast 3–4 lastelaulu
- 2) laulab tuttavaid laule ilmekalt ja õige kehahoiuga
- 3) rakendab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates ostinaatodes ja/või kaasmängudes
- 4) tunneb rütmivorme TA, TI-TI, PAUS, TA-A
- 5) viipab käega kaheosalist taktimõõtu
- 6) eristab kurvakõlalist meloodiat rõõmsakõnalisest
- 7) kirjeldab kuulatud muusikapala iseloomu (kurb/rõõmus; aeglane/kiire)
- 8) laulab Eesti hümnid vastavalt võimetele kaasa
- 9) eristab ja iseloomustab rahvakalendri tähtpäevadega seotud traditsioone, osaleb laulmisel
- 10) osaleb õpitud laulumängudes.

Õpitulemused 4. klass

Õpilane:

- 1) teab peast 3–4 lastelaulu, sealhulgas vastavalt võimetele Eesti hümnid
- 2) laulab tuttavaid laule võimalikult selge diktsiooni, kõlava tooni ja õige kehahoiuga
- 3) tunneb 3-osalist taktimõõtu ja rütmivõttust TA-A-A
- 4) viipab käega 3-osalist taktimõõtu
- 5) mõistab terminite orkester ja orkestrijuhud/dirigent tähendust
- 6) eristab vokaalmuusikat instrumentaalmuusikast
- 7) on tutvunud mõne lihtsama muusikainstrumendi esimeste mänguvõtetega ja kasutab neid muusitseerides.

Õpitulemused 5. klass

Õpilane:

- 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümnid

- 2) laulab vaba ja kõlava tooni ning selge diktsiooniga
- 3) saab aru väljenditest valjult, vaikselt, valjenedes, vaibudes
- 4) teeb vahet 2- ja 3-osalise taktimõõdul
- 5) iseloomustab kuulatud muusikat abivahendite toel
- 6) on tutvunud eesti rahvapillide ja rahvamuusikaga
- 7) on omandanud mõne lihtsama muusikainstrumendi esmased mänguvõtted ja kasutab neid musitseerides.

Õppesisu 6.-7.klass

Laulmine ja häälekasutus

- ühislaulmine ja mitmekesisem repertuaar
- häälehoiu ja hingamise teadlikum kasutamine
- erineva iseloomuga laulude esitamine
- esinemisjulguse arendamine

Rütm ja muusikalised põhiteadmised

- keerukamad rütmimustrid
- tempo ja dünaamika mõisted lihtsustatud kujul
- taktimõõdu algteadmised
- noodi- ja rütmikirja põhialused (lihtsustatud käsitluses)

Muusika kuulamine ja analüüs

- eri ajastute ja stiilide muusika kuulamine
- muusika meeleolu, tempo ja väljendusvahendite kirjeldamine
- Eesti ja maailma muusika valitud näited
- arutelu kuuldu üle õpetaja juhendamisel

Pillimäng ja koosmusitseerimine

- rütmi- ja plaatpillide kasutamine
- lihtsamad saate- ja koosmängu vormid
- ühismusitseerimise reeglid ja koostöö

Loovus ja eneseväljendus

- rütmide ja lihtsate meloodiate loomine
- muusikalised improvisatsioonid
- oma töö või esituse reflekteerimine õpetaja toel

Õppetegevus 6.–7. klass

- Õppetegevuses tugineda omandatud teadmistele ja oskustele. Esmane on positiivsete emotsioonide saamine muusika tegemisest või kuulamisest.
- Arendada õpilase rütmi- ja meloodiataju, muusikalist maitset, silmaringi, esinemisjulgust, suhtlemis- ja koostööoskusi.
- Õpetaja suunamisel kuulatakse tundides ühiselt erineva raskuse ja keerukusega muusikat.
- Pöörata tähelepanu ka rahvusmuusikale.
- Arendada oskust väärtustada enda ja teiste loomingut, samuti kultuurisündmusi (sh virtuaalseid) ja nendel osalemist.
- Kujundada oskust väljendada oma arvamusi ja eelistusi ning sallivat suhtumist erinevustesse.

Õpitulemused 6. klass

Õpilane:

- 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn
- 2) laulab vaba ja kõlava tooni ning selge diktsiooniga
- 3) eristab kuulamise järgi marssi, valssi ja polkat
- 4) tunneb levinumaid rahvalaule, rahvalaulu liike
- 5) laulab regilaulu, teab regilaulu esitamise traditsioone
- 6) tunneb eesti olulisemaid rahvapille nii välimuse kui ka kõla järgi, teab nende nimetusi
- 7) teab mõningaid olulisemaid fakte eestlaste laulu- ja tantsupeost
- 8) on tutvunud erinevate kooriliikidega
- 9) eristab abivahenditele toetudes kõrget ja madalat mees- ja naishäält
- 10) teab, mis on häälemurre, tunneb häälehoiu põhimõtteid ja rakendab neid häälemurde perioodil.

Õpitulemused 7. klass

Õpilane:

- 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn
- 2) laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga
- 3) on tutvunud sümfooniaorkestri erinevate pillirühmadega
- 4) tunneb keel-, puhk- ja löökpille
- 5) oskab kuuldeliselt eristada erinevaid instrumente

- 6) on tutvunud nootide silpnimetustega ja nootide asetusega noodijoonestikul
7) eristab kuulamise järgi duur- ja moll-helilaadi
8) tunneb helivältusi ja rütme TA, TI-TI, TIRI-TIRI, TAI-RI, TA-A, TA-A-A, TA-A-A-A ja pause.

Õppesisu 8.-9.klass

Laulmine ja häälekasutus

- mitmekesise repertuaari õppimine
- mitmehäälsuse algoskused (lihtsustatud kujul)
- teadlik häälehoid ja hingamistehnikad
- esinemisjulguse arendamine

Muusikalised põhiteadmised

- rütmi- ja taktimõõdu süvendatud käsitus
- tempo- ja dünaamikamärgid
- lihtsamate nooditekstide lugemine
- muusikaliste mõistete kasutamine

Muusika kuulamine ja analüüs

- eri ajastute ja stiilide muusika
- muusika meeleolu, vormi ja väljendusvahendite kirjeldamine
- Eesti ja maailma heliloojate valitud näited
- arvamuse kujundamine ja põhjendamine

Pillimäng ja koosmusitseerimine

- rütmi- ja plaatpillide teadlik kasutamine
- lihtsamad saate- ja koosmängu vormid
- ansambli mängu algoskused
- koostöö ja vastutuse jagamine

Loovus ja eneseväljendus

- lihtsate muusikaliste ideede loomine
- improvisatsioon
- oma töö või esituse analüüsimine

Muusika ja ühiskond

- muusika roll kultuuris ja igapäevaelus
- muusika mõju meeleolule ja käitumisele

- autoriõiguse algteadmised

Õppetegevus 8.–9. klass

- arendatakse jätkuvalt õpilase individuaalseid muusikalisi võimeid ja huvisid, võimaldatakse erinevaid esinemiskogemusi (laulmine ja pillimäng; esinemine solistina, ansamblis, kooris).
- Õpilastele tutvustatakse eri ajastute muusikat, tuntumaid heliloojaid ning dirigente Eestis.
- Õpitakse tundma muusika eri žanre, kirjeldama kuulatud muusikat ning väljendama oma arvamusi ja eelistusi.
- Arendatakse oskust väärtustada enda ja teiste loomingut, Eesti muusikapärandit ja kaasaegset muusikat. Olulisel kohal õppetegevuses on kontserdi-, teatri- ja muuseumikülastused (sh virtuaalsed).

Õpitulemused 8. klass

Õpilane:

- 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn
- 2) laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga
- 3) tunneb taktimõõte 2, 3, 4
- 4) suudab kaasa mängida lihtsamaid rütmstruktuure
- 5) oskab lahendada lihtsamaid rütmiülesandeid
- 6) on tutvunud popmuusika ajalooga ja nüüdismuusikaga.

Õpitulemused 9. klass

Õpilane:

- 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn
- 2) laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga
- 3) tunneb järgmisi muusikažanre: ooper, operett, muusikal, ballett, sümfoonia
- 4) on tutvunud üldtuntud näidetega klassikalisest muusikast
- 5) väärtustab eesti rahvamuusikat ja oskab nimetada eesti rahvapille
- 6) on mängujuhiks noorematele õpilastele mängudepäeval, suudab liikumismänge juhtida

2.9 Inglise keel

Ainekava rakendamise alused

Inglise keele lihtsustatud ainekava on mõeldud kerge intellektipuudega õpilastele, kelle õpitulemused vastavad üldjuhul Eesti kvalifikatsiooniraamistiku 2. tasemele.

Ainekava koostamisel on lähtutud põhikooli lihtsustatud riiklikust õppekavast ning kooli õppekavast.

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Inglise keele õppimise eesmärk lihtsustatud õppes on arendada õpilase igapäevase suhtlemise baasoskusi kuulamisel, rääkimisel, lugemisel ja kirjutamisel ning julgustada teda kasutama inglise keelt elulistes olukordades. Õpe aitab õpilasel orienteeruda lihtsas suulises ja kirjalikus teabes, kasutada abivahendeid (nt sõnaraamatut) ning arendada koostöö- ja suhtlemisoskust. Oluline on, et õpilane kogeks eduelamust ja rõõmu inglise keele õppimisest ning tajuks kuulumistunnet.

Üldpädevused

Inglise keele tundides toetatakse sotsiaalse suhtlemise, empaatia, eneseväljenduse, igapäevases elus toimetuleku ja digipädevuse kujunemist.

Hindamine

Hindamisel arvestatakse eelkõige õpilase arengut tema varasema tasemega võrreldes ja õpitulemuste saavutatust tema individuaalsel tasemel. Oluline on toetav tagasiside ja julgustamine. Kasutatakse suulisi, kirjalikke ja praktilisi töövorme ning vaatlust. Hindamisel võib kasutada nii viiepallisüsteemi kui mitteeristavat hindamist (arvestatud / mittearvestatud), lähtudes õpilase individuaalsetest võimalustest ja kooli hindamisjuhendist. Hindamisel võrreldakse õpilase saavutusi ainekavas määratud õpitulemustega, arvestades tema individuaalseid võimeid.

Ainekava 5. klassile

Ainekava I kooliastme teisele etapile

Abiõppe I kooliastme II etapil (5. klass) lisandub uue õppeainena võõrkeel.

Õppetundide arv nädalas: 2 tundi

Üldeesmärk

Õpilane omandab elementaarseid teadmisi inglise keele kõlast, intonatsioonist, häälikutest ja tähestikust, arendab lihtsaid kuulamis-, kõnelemis-, lugemis- ja kirjutamisoskusi ning saab hakkama igapäevastes situatsioonides lihtsate lausetega.

Õppesisu

Kõnearendus- ja lugemisteemad

- MINA (nimi, sugu, vanus)
- PEREKOND (ema, isa, õde, vend)
- KOOL, KLASS.
- KODU (maja, linnas-maal, tuba, mööbel).

Osaoskused

Suhtlusoskused: õpilane oskab tervitada ja hüvasti jätta, ennast lihtsate fraasidega tutvustada ning viisakalt paluda ja tänada.

Kuulamisoskus: õpilane mõistab üksikuid sõnu ja sõnaühendeid, saab aru õpetaja lihtsatest korraldustest ning jälgib laulude ja luuletuste sisu oma tasemel.

Kõnelemisoskus: õpilane oskab moodustada ja kasutada lihtsaid lauseid ning vastata küsimustele õpitud lausemallide piires.

Lugemisoskus: õpilane oskab lugeda tähestikku, üksikuid sõnu ja lihtsaid lauseid ning lühikest teksti õpitud sõnadega; õpilane eristab trüki- ja kirjatähti ning võrdleb raamatu teksti erinevaid kirjapilte.

Hääldusoskus: õpilane hääldab õpitud häälikuid arusaadavalt ning eristab silbi- ja sõnarõhku lihtsates sõnades. Kirjutamisoskus: õpilane kirjutab suuri ja väikeseid kirjatähti kalligraafiliselt piisavalt loetavalt, seob tähti omavahel ning teeb lühikesi ära kirjarahjutusi, pöörates tähelepanu inglise keelele omastele tähtedele.

Keeleteadmised

- Nimisõnad: ainsus ja reeglipärane mitmus.
- Artikkel: umbmäärane ja määrav.
- Arvsõnad: põhiarvsõnad 1-10.
- Asesõnad: isikulised (I, she, he, it); omastavad (my, her, his).
- Tegusõna: be, have 1. ja 3. pöördes.
- Tegusõna vormistik: Present Simple.

- Eessõnad: on, in.
- Lauseõpetus: lihtlause jaatav ja eitav vorm.
- Tähestik: tähtede nimetused ja nende häälimine.

Ainekava 6. klassile

Ainekava II kooliastme esimesele etapile.

Õppetundide arv nädalas: 2 tundi.

Üldeesmärk

Õpilane laiendab 5. klassis omandatud sõnavara ja lausemalle, õpib kirjeldama ennast ja oma ümbrust lihtsamates mineviku- ja tulevikusituatsioonides, mõistab lühikesi igapäevase sisuga tekste ning suudab osaleda lihtsas vestluses tuttavatel teemadel.

Õppesisu

Kõnearendus ja teemad

MINA JA TEISED: välimus, iseloomu kirjeldamine, hobid ja vaba aeg.

PEREKOND JA SÕBRAD: pereliikmete ja sõprade tutvustamine, ühised tegevused.

KOOL JA PÄEVAKAVA: õppeained, tunniplaan, koolipäeva kirjeldamine.

KODU JA ELUKOHT: kodu kirjeldamine, oma linna/maa kirjelduse alustamine.

TERVIS JA HEAOLU: enesetunne (I am cold, I am tired), lihtsad tervisega seotud väljendid.

POES JA LINNAS: lihtsad ostu- ja suundadega seotud küsimused (in the shop, in the street).

Osaoskused

Suhtlusoskused: õpilane oskab tervitada ja hüvasti jätta erinevates olukordades, esitada viisakaid palveid ja tänada, esitada lihtsaid küsimusi ja neile vastata ning küsida ja anda infot enda ja kaaslase kohta.

Kuulamisoskus: õpilane mõistab lühikesi dialooge ja õpetaja lihtsaid juhiseid, oskab kuuldist leida olulise info (kes, kus, millal) ning jälgib oma tasemel lihtsaid laule ja luuletusi.

Kõnelemisoskus: õpilane oskab kasutada lühikesi lauseid ja fraase dialoogis, rääkida õpitud lausemallide järgi oma päevast, perest ja hobidest ning osaleda lihtsates rollimängudes igapäevastes suhtlussituatsioonides.

Lugemisoskus: õpilane loeb lühikesi, illustatsioonidega tekste tuttavatel teemadel, leiab tekstist olulise info (nimed, kohad, ajad) ning mõistab lihtsaid kuulutusi, silte ja teateid.

Hääldusoskus: õpilane hääldab õpitud sõnu arusaadavalt, harjutab uute häälikuühendite ja raskemate sõnade hääldamist ning eristab lause- ja küsimusintonatsiooni, sõnarõhku ja lauserõhku lihtsates lausetes.

Kirjutamisoskus: õpilane kirjutab lühikesi lauseid enda ja oma pere kohta, koostab õpitud lausemallide järgi väikeseid kirjeldusi (nt My friend, My room) ning teeb õigekirjaharjutusi sagedasemate sõnadega.

Keeleteadmised

- Nimisõnad: ainsus ja reegliäärane mitmus; valik sagedasemaid ebareeglipäraseid mitmusi (child – children, man – men jne).
- Artikkel: umbmäärane ja määrav artikkel lihtsates lausetes kordamine ja laiendamine.
- Arvsõnad: põhiarvsõnad 1–20, kordamine ja kasutamine vanuse ning kuupäevade väljendamisel.
- Asesõnad: isikulised ja omastavad asesõnad kordamine; sissejuhatus näitavatesse asesõnadesse (this, that, these, those).
- Tegusõnad: be, have kordamine; sagedased tegevusverbid igapäevategevuste kirjeldamiseks.
- Tegusõna vormistik: Present Simple kordamine ja kinnistamine (harjumused, rutiin); sissejuhatus Past Simple'i kasutamisse mõne sagedasema tegusõnaga (went, played, had) valmisvormidena.
- Eessõnad: asukoha ja aja eessõnad (in, on, under, behind, in the morning jne) lihtsates lausetes.

Ainekava 7. Klassile

Ainekava II kooliastme esimesele etapile

Õppetundide arv nädalas: 2 tundi.

Üldeesmärk

Õpilane süvendab igapäevase suhtluse sõnavara ja lausemalle, õpib kirjeldama sündmusi minevikus ja oma plaane tulevikus, mõistab lühikesi järjest keerukamaid tekste ning osaleb lihtsas vestluses, väljendades oma soove, eelistusi ja arvamust.

Õppesisu

Kõnearendus ja teemad

MINA JA MINU PÄEV: igapäevategevuste kirjeldamine, huvid ja lemmiktegevused.

PEREKOND JA VABAAEG: ühised ettevõtmised, pühad ja tähtpäevad.

KOOL JA TULEVIKUPLAANID: õppeained, raskemad ja kergemad ained, unistused ja soovitud ametid.

KODU, LINN JA LOODUS: oma kodukoha ja ümbruse kirjeldamine, ilm ja aastaajad.

TERVIS JA ELUVIIS: lihtne sõnavara tervislike ja ebatervislike harjumuste kohta.

OSTUD JA TEENUSED: poes ja kohvikus suhtlemine, lihtne hinnainfo küsimine ja andmine.

Osaoskused

Suhtlusoskused: õpilane oskab kasutada viisakusväljendeid, väljendada nõusolekut ja mittenõustumist (Yes, I agree; I do not like...) ning väljendada oma lihtsat eelistust ja arvamust (I like..., I think...).

Kuulamisoskus: õpilane mõistab lühikeste dialoogide ja kuulutuste põhisisu, leiab kuuldust võtmesõnad ning jälgib õpetaja ja kaaslaste lihtsaid jutuajamisi.

Kõnelemisoskus: õpilane peab lühikesi ettevalmistatud suulisi esitusi (nt My hobby, My school), osaleb vestlustes õpitud teemadel ning võtab osa rollimängudest igapäevaolukordadega.

Lugemisoskus: õpilane loeb lühikesi jutukehi, dialooge ja infolehti tuttavatel teemadel, leiab tekstist olulisema info ning vastab lihtsatele küsimustele loetu põhjal.

Hääldusoskus: õpilane harjutab uute sõnade hääldamist, kasutab sobivat intonatsiooni küsimus- ja käsklausetes ning hääldab keerukamaid häälikuühendeid arusaadavalt.

Kirjutamisoskus: õpilane kirjutab lihtsa lühikirja või teate (nt e-kiri sõbrale), koostab lühikesi kirjeldusi õpitud lausemallide järgi ning seob lauseid väga lihtsate

sidesõnadega (and, but, because).

Keeleteadmised

- Nimisõnad: ainsus ja mitmus kordamine; ebareeglipäraste mitmuste valimi laiendamine.

- Artikkel: umbmäärane ja määrav artikkel tavakasutuses kordamine; sagedasemad vead ja nende teadvustamine.

- Arvsõnad: kordamine; kasutamine kellaaegade, kuupäevade ja lihtsa kvantiteedi väljendamisel.

- Asesõnad: isikulised, omastavad ja näitavad asesõnad kordamine ja kinnistamine lausetes.

- Tegusõnad ja ajavormid: be, have ja sagedasemad tegevusverbid kordamine ja laiendamine.

- Present Simple (harjumused, üldtõed) kordamine.

- Past Simple'i kasutamine üsna piiratud sõnavaraga (nt was/were, went, played, had, saw) nii jaatavates kui eitavates lausetes ja lihtsates küsimustes.

- Sissejuhatus tulevikuvormidesse (going to future väga lihtsas kasutuses: I am going to...).

- Eessõnad: asukoha ja aja eessõnad kordamine; sissejuhatus sagedasematesse väljenditesse (in front of, next to, between).

- Lauseõpetus: lihtlause jaatav, eitav ja küsiv vorm; lühivastused; sõnajärje kinnistamine nii väidetes kui küsimustes.

Ainekava 8. klassile

Ainekava II kooliastme teisele etapile.

Õppetundide arv nädalas: 2 tundi.

Üldeesmärk

Õpilane kinnistab ja laiendab igapäevase suhtluse sõnavara, kirjeldab oma kogemusi ja sündmusi minevikus ning plaane tulevikus, mõistab tuttavat teemat lühikesi tekste ja oskab väljendada oma lihtsat arvamust ning eelistusi.

Õppesisu

Kõnearendus ja teemad

MINA JA MINU KOGEMUSED: huvid, saavutused, meenutused (nt reis, üritus).

PEREKOND, SÕBRAD JA SUHTED: suhted peres ja sõpradega, koostegemised, konfliktid ja nende lahendamine lihtsate väljenditega.

KOOL JA TULEVIK: huvitavad ja rasked ained, õppimine ja tulevikuunistused.

KODU JA ÜMBRUS: oma kodukoha, linna või maa kirjeldamine, liikumine ja lihtsad juhised (go straight, turn left).

TERVIS JA IGAPÄEVAELU: lihtne sõnavara tervise, puhkamise ja turvalisuse kohta.

OSTUD, TEENUSED JA VABA AEG: poes, kohvikus, külas ja meelelahutusel (kino, sport) suhtlemine.

Osaoskused

Suhtlusoskused: õpilane oskab väljendada oma soove, eelistusi ja lihtsat arvamust (I prefer..., In my opinion...), küsida ja täpsustada infot ning viisakalt nõustuda või keelduda.

Kuulamisoskus: õpilane mõistab lühikeste dialoogide, teadete ja juhiste põhisisu ning lihtsamat detailset infot ja leiab kuuldu põhjal olulise info.

Kõnelemisoskus: õpilane jutustab lühidalt oma kogemustest ja plaanidest, vestleb õpitud teemadel ning osaleb rollimängudes igapäevaolukordade (pood, kohvik, tee küsimine) põhjal.

Lugemisoskus: õpilane loeb lühikesi jutte, dialooge ning info- ja kuulutustekste, leiab tekstist põhiidee ja olulise info ning kasutab vajadusel pilte ja konteksti sõnade tähenduse aimamiseks.

Hääldusoskus: õpilane kasutab õigemat sõna- ja lauserõhku, sobivat intonatsiooni küsimus- ja jutustavates lausetes ning harjutab raskemaid häälikuühendeid ja uusi sõnu arusaadavalt hääldama.

Kirjutamisoskus: õpilane kirjutab lühikesi tekste õpitud teemadel (nt kiri sõbrale, lühike jutuajamine, lihtne kirjeldus) ning seob lauseid lihtsate sidesõnadega (and, but, because, so).

Keeleteadmised

- Nimisõnad ja artiklid: ainsus ja mitmus kordamine; ebareeglipäraste mitmuste laiendatud valik; umbmäärane ja määrav artikkel kordamine lihtsates lausetes.

- Omadussõnad ja arvsõnad: omadussõnade põhi- ja võrdlusastmete tutvustus väga lihtsas kasutuses (bigger, the best) vastavalt õpilaste tasemele; arvsõnade kordamine igapäevaolukordades.

- Asesõnad: isikulised, omastavad ja näitavad asesõnad kordamine lausetes ja lühikestes tekstides.

- Tegusõnad ja ajavormid: be, have ja sagedased tegevusverbid kordamine ja kasutamine igapäevastel teemadel.

- Present Simple ja Present Continuous põhiline eristamine lihtsates lausetes (harjumus vs parasjagu toimuv).

- Past Simple laiem kasutus piiratud sõnavaraga (olulisemad regulaarsed ja ebaregulaarsed tegusõnad) jaatavates, eitavates lausetes ja lihtsates küsimustes.
  - Sissejuhatus tuleviku väljendusse (going to / will väga lihtsates lausetes: plaanid ja kavatsused).
  - Eessõnad: asukoha ja aja eessõnad kordamine; sagedasemad fraasid (in front of, next to, between, at the weekend).
  - Lauseõpetus: lihtlause jaatav, eitav ja küsiv vorm; lühivastused; lausete sidumine lihtsate sidesõnadega; sõnajärje kinnistamine nii väidetes kui küsimustes.
- Siin on 9. klassi osa samas ülesehituses, loogilise jätkuna 8. klassile ja II kooliastme teisele etapile.

Ainekava 9. klassile

Ainekava II kooliastme teisele etapile.

Õppetundide arv nädalas: 2 tundi.

Üldeesmärk

Õpilane kasutab õpitud sõnavara ja grammatikat igapäevastes suhtlussituatsioonides, kirjeldab oma kogemusi, plaane ja lihtsaid arvamusi, mõistab lühikesi tekste tuttavatel teemadel ning saavutab lihtsustatud õppe puhul A2 tasemele lähedase keeleoskuse.

Õppesisu

Kõnearendus ja teemad

MINA JA MINU TULEVIK: huvid, tugevused ja nõrkused, lihtsad tulevikuplaanid (õpingud, töö, vaba aeg).

PEREKOND JA ÜMBRUS: pere ja sõprade tegevused, olulised sündmused ja

tähtpäevad, oma kodukoha ja ümbruse kirjeldamine.

KOOL JA ÕPPIMINE: lõpetamine, eksamid, lemmikained, õpiharjumused.

MEIE ÜMBER: riigid, rahvad, rahvused ja pealinnad; mõned õpitava keele maade faktid.

TERVIS, TURVALISUS JA ELUVIIS: enesetunne, lihtsad soovitusel (You should...); igapäevased olukorrad, kus järgida ohutust.

OSTUD JA TEENUSED: poes, kohvikus, reisil ja teenindussituatsioonides suhtlemine (küsima, tellima, täpsustama, viisakalt reageerima).

Osaoskused

Suhtlusoskused: õpilane oskab ennast ja oma lähiümbrust tutvustada, väljendada ja lühidalt põhjendada oma eelistusi ja lihtsat arvamust mõne lausega ning küsida ja täpsustada infot (How much...? Where is...?).

Kuulamisoskus: õpilane mõistab lihtsate dialoogide, teadete, juhiste ja lühijuttude põhisisu ning leiab kuuldu seast vajaliku info õpitud sõnavara piires.

Kõnelemisoskus: õpilane peab lühikesi suulisi etteasteid tuttavatel teemadel (minust, mu perest, hobist, tulevikuplaanidest), osaleb dialoogides igapäevasisituatsioonides (pood, tee küsimine, külla minek) ning võtab osa lihtsast vestlusest, kasutades õpitud fraase.

Lugemisoskus: õpilane loeb lühikesi ilukirjanduslikke ja teabetekste igapäevaelust, leiab tekstist olulise info ning mõistab lihtsaid tööjuhiseid, teateid ja kuulutusi.

Hääldusoskus: õpilane hääldab sõnu arusaadavalt, kasutab sobivat lausete intonatsiooni ja sõnarõhku ning harjutab raskemate sõnade hääldamist vastavalt vajadusele.

Kirjutamisoskus: õpilane kirjutab lühikesi tekste (nt kiri, teade, lihtne jutustus toimunust või plaanidest), seob lauseid lihtsate sidesõnadega (and, but, because,

so) ning täidab isikuandmeid ja lihtsaid vorme.

Keeleteadmised

- Sõnavara: igapäevaelu teemad (mina ja teised, kodu, kool, vaba aeg, ostud, tervis, meie ümber); õpitud sõnavara kordamine ja laiendamine.

- Nimisõnad ja artiklid: ainsus ja mitmus kordamine (sh sagedasemad ebareeglipärased mitmused); umbmäärase ja määrava artikli kasutamine lihtsates lausetes.

- Omadussõnad ja arvsõnad: omadussõnade põhi- ja lihtne võrdlus (taller than, the biggest) vastavalt õpilaste tasemele; arvsõnade kasutamine aja, hinna ja koguse väljendamisel.

- Asesõnad: isikulised, omastavad ja näitavad asesõnad kordamine; vajadusel sissejuhatus asesõnadesse some/any.

- Tegusõnad ja ajavormid: be, have ja sagedased tegevusverbid kindlas väljendusvaras.

- Present Simple ja Present Continuous eristamine lihtsates lausetes (harjumus vs parasjagu toimuv tegevus).

- Past Simple kasutamine lühikeste jutustuste jaoks (olulisemad regulaarsed ja ebaregulaarsed tegusõnad; jaatav, eitav, küsiv).

- Sissejuhatus tuleviku väljendusviisidesse (going to / will plaanide ja kavatsuste kirjeldamiseks väga lihtsates lausetes).

- Eessõnad: asukoha ja aja eessõnad kordamine; olulisemad väljendid (at school, at home, on Monday, in summer).

- Lauseõpetus: lihtlause jaatav, eitav ja küsiv vorm; lühivastused; lausete sidumine lihtsate sidesõnadega; sõnajärje kinnistamine nii väidetes kui küsimustes.